

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**Diplomsko delo
visokošolskega programa**

**TRG DELA IN ZAPOSLOVANJE
TUJCEV V SPODNJEPOSAVSKI REGIJI**

Nikolaja Jurgl

Ljubljana, januar 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

**TRG DELA IN ZAPOSLOVANJE TUJCEV
V SPODNJEPOSAVSKI REGIJI**

Kandidatka: Nikolaja Jurgl
Številka indeksa: 04031174

Mentor: Prof. dr. Janez Malačič

Ljubljana, januar 2009

POVZETEK

Na trgu dela v Posavju je vedno več zaposlenih tujcev, saj enostavno primanjkuje slovenske delovne sile, ki bi opravljala takšna dela, kot jih opravlja tuja delovna sila. V Republiki Sloveniji zaposlovanje in delo tujcev ureja Zakon o zaposlovanju in delu tujcev. Zelo pomemben za to področje pa je bil tudi vstop Slovenije v EU s 1. majem 2004 in ureditev prostega pretoka delavcev v EU. Slovenija bo tako z iztekom prehodnega obdobja postala del območja svobodnega pretoka oseb in storitev.

V diplomskem delu obravnavam spremembe in gibanje na trgu dela in zaposlovanja tujcev v Posavju. Predstavila bom tudi zakonodajo, ki ureja področje tujcev in pisala o prostem pretoku delavcev ter prehodnem obdobju.

Ključne besede: trg dela, prost pretok delavcev, tujci, delovno dovoljenje, kvote, delovno aktivno prebivalstvo, brezposelnost, Spodnjeposavska regija.

SUMMARY

A lot of migrants, foreign workers, live in Posavje because they come to Slovenia searching for work and employment. One reason for that is the lack of Slovenian workers, who would work in such conditions and for such low payment. In the Republika of Slovenia migrant employment is regulated by the Employment and Work of Aliens Act. Becoming a full member of European Union at 1. of May 2004, was very important for Slovenia and quite so regulation for free movement of workers at EU. Slovenia will enter the area of free movement of workers and services, when a seven-year transitional period ends.

In my thesis I will present the changes and dynamics in the labour market and employment of migrants in Posavje. Additionally, I will describe all labour legislation, referring to migrants and I analyse the free movement of workers and seven-year transitional period.

Key words: labour market, free movement of workers, migrants, work permit, quote, activity population, unemployment, Lower Posavje Region

KAZALO

POVZETEK	1
SUMMARY	iii
1 UVOD	1
1.1 IZHODIŠČE DIPLOMSKEGA DELA	1
1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE	1
1.3 METODE DELA.....	1
1.4 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA	2
2 TRG DELA IN PROST PRETOK DELAVCEV V EVROPSKI UNIJI	3
2.1 KAJ JE TRG DELA?.....	3
2.2 POSEBNOSTI TRGA DELA V SLOVENIJI	4
2.3 PROSTO GIBANJE DELAVCEV V EVROPSKI UNIJI	6
2.3.1 Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti	7
2.3.1.1 Ureditev prostega gibanja v Sloveniji.....	8
2.3.2 Direktiva 2004/38 o pravici državljanov EU in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju	9
2.3.2.1 Pravica do izstopa in vstopa	10
2.3.2.2 Pravica do prebivanja	10
2.3.2.3 Pravica do stalnega prebivališča	11
2.3.3 Uredba 1612/68/EGS o prostem gibanje v Skupnosti	11
2.3.4 Direktiva 96/71/ES o napotitvi delavcev na delo v okviru opravljanja storitev.....	11
3 TEMELJNA NAČELA UREJANJA, BIVANJA IN DELA TUJCEV	13
3.1 POJEM TUJCA	13
3.2 ZAKONODAJA.....	13
3.3 POGOJI ZA PRIDOBITEV DELOVNEGA DOVOLJENJA.....	14
3.3.1 Vrste delovnih dovoljenj	15
3.3.1.1 Osebno delovno dovoljenje	15
3.3.1.2 Dovoljenje za zaposlitev	16
3.3.1.3 Dovoljenje za delo	17
3.3.2 Prepoved novega zaposlovanja ali dela	19
3.3.3 Zaposlitve pri več delodajalcih	20
3.4 PRIJAVA IN ODJAVA DELA TUJCEV	20
3.4.1 Prijava in odjava dela tujcev iz EU in EGP	20
3.4.2 Prijava in odjava dela tujcev iz tretjih dežel	20
3.5 KVOTE	21
4 GOSPODARSKE RAZMERE V SPODNJEPOSAVSKI REGIJI	22
4.1 POSEBNOSTI TRGA DELA V POSAVJU.....	22
4.2 GIBANJE IN SPREMEMBE V DELOVNO AKTIVNEM TER BREZPOSELNEM PREBIVALSTVU POSAVJA	23
4.3 DINAMIKA DELOVNO AKTIVNEGA PREBIVALSTVA PO SPOLU	25
4.4 DINAMIKA ZAPOSLOVANJA PO SEKTORJIH	25

4.5	DINAMIKA DELOVNO AKTIVNEGA PREBIVALSTVA PO IZOBRAZBI	27
4.6	PRIMERJAVA S SOSEDNJI REGIJAMI	27
5	ZAPOSLOVANJE TUJCEV V POSAVJU.....	30
5.1	ZAPOSLOVANJE TUJCEV	30
5.2	ZAPOSLOVANJE IN GIBANJE ZAPOSLOVANJA TUJCEV V POSAVJU	30
5.2.1	Zaposlovanje in gibanja zaposlovanja tujcev v Posavju od leta 2001 do leta 2003.....	31
5.2.1.1	Primerjava s sosednjimi regijami	34
5.2.2	Zaposlovanje in gibanja zaposlovanja tujcev v Posavju od leta 2004 do leta 2007.....	34
5.2.2.1	Izdana delovna dovoljenja v Posavju.....	35
5.2.2.2	Demografske značilnosti zaposlenih tujcev v Posavju, njihova stopnja izobrazbe ter nacionalnost.....	38
5.2.2.3	Zaposlovanje tujcev glede na sedež delodajalca in vrsto dejavnosti	41
5.2.3	Primerjava s sosednjimi regijami.....	42
5.2.4	Brezposelnost tujcev v Posavju in primerjava s sosednjimi regijami	44
5.3	PRIHODNJI TRENDI IMIGRIRANJA V POSAVJE.....	46
6	ZAKLJUČEK.....	48
	LITERATURA.....	50
	VIRI.....	52
	PRAVNI VIRI.....	52
	DRUGI VIRI	53
	SEZNAM SLIK	54
	SEZNAM TABEL.....	55
	SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC.....	55
	PRILOGE	56
	IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA.....	86

1 UVOD

1.1 IZHODIŠČE DIPLOMSKEGA DELA

Izhodišče diplomskega dela je predstaviti trg dela in zaposlovanje tujcev, ki v Posavju precej narašča. Na trgu dela v Posavju precejšen delež delovno aktivnega prebivalstva predstavljajo tujci, katerih je tudi vsako leto več. Lahko bi rekla, da se je prav zaradi velikega števila tujcev zmanjšala velika brezposelnost, ki je bila značilna za Posavje. Razloge vse večjemu zaposlovanju tujcev je treba iskati predvsem v strukturnem neskladju delovne sile. Številna podjetja v Posavju povprašujejo po kadru, ki bi zapolnil potrebe deficitarnih poklicev. Tu gre predvsem za kader s specifičnim znanjem, za nekvalificirane kot tudi kvalificirane delavce. Seveda gre tudi za iskanje kadra z visoko, univerzitetno in podiplomsko izobrazbo, vendar v manjših obsegih. Dejstvo pa je, da delodajalci najraje zaposlijo tujce z nizko izobrazbo, saj so veliko cenejši, bolj poslušni in predvsem življenjsko odvisni od delodajalca.

Kot sem že omenila, bom v diplomskem delu predstavila trg dela in zaposlovanje tujcev v Posavski regiji. Osredotočila se bom na obdobje od leta 2001 pa vse do leta 2007, vmes pa je posebej pomembno leto 2004, saj smo takrat postali polnopravna država članica EU.

1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Namen diplomskega dela je predstaviti trg dela na splošno in značilnosti trga dela v Posavju ter značilnosti zaposlovanja tujcev. Seveda je treba omeniti tudi zakonodajo, ki ureja zaposlovanje tujcev, saj brez tega enostavno ne gre. Poskušala bom tudi prikazati, da je delovno aktivnega prebivalstva v Posavju vsako leto več, prav tako pa se zaradi tega niža visoka brezposelnost, ki je bila še nedavno tega značilna za Posavsko regijo. Menim, da je delo tujcev potrebno, toda delo tujcev v večjem številu znižuje ceno dela v Sloveniji in predstavlja nelojalno konkurenco.

1.3 METODE DELA

Pri pisanju diplomskega dela bom uporabila metodo deskripcije za opisovanje dejstev in pojavov, s statističnimi kazalniki pa bom ugotavljala odvisnost med posameznimi kazalniki v izbranem obdobju. Pri analiziranju teoretičnih spoznanj

sem se oprla na strokovno literaturo, vire, prispevke in razne članke s področja obravnavane teme.

1.4 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA

Začetek diplomskega dela je namenjen uvodu, v katerem bom predstavila temo, ki jo bom obravnavala, in pomen celotne diplomske naloge. V drugem poglavju bom na splošno opredelila trg dela, njegove značilnosti in posebnosti. Govorila pa bom tudi o prostem pretoku oseb oziroma o prostem gibanju delavcev v EU in predstavila pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti. Hkrati bom opisala tudi ureditev prostega gibanja v Sloveniji.

Sledi tretje poglavje, kjer bom predstavila zakonodajo, ki ureja zaposlovanje tujcev v Sloveniji, in predvsem interpretirala Zakon o zaposlovanju in delu tujcev. Predstavila bom tudi delovna dovoljenja, kvote in potek prijave oziroma odjave tujca, ki je seveda odvisna od tega, od kje prihaja.

Četrto poglavje se nanaša na trg dela in gospodarske razmere v Posavju, kjer bom v ospredje postavila analizo zaposlenih oseb od leta 2001 do 2007 po spolu, sektorjih dejavnosti ter izobrazbi in Spodnjeposavsko regijo primerjala s sosednjimi regijami. Še prej pa bom analizirala gibanje in spremembe delovno aktivnega ter brezposelnega prebivalstva v Posavju.

Zadnje oziroma peto poglavje pa je najboljše. Nanaša se na tujce, ki so zaposleni v Posavju. Analizirala bom celotno obdobje skupaj, medtem ko bom od leta 2001 ter do 2003 opisovala le tiste tujce, katerim so bila izdana dovoljenja za zaposlitev. Od leta 2003 dalje pa bom analizirala in grafično prikazala tujce, katerim so bila izdana vse vrste dovoljenj za delo. Zaposlovanje v Posavski regiji bom tudi primerjala s sosednjimi regijami in napovedala trende v prihodnosti.

Na splošno mi samo iskanje literature ni predstavljajo velikih težav, vendar je bilo težko najti strokovno literaturo z novejšo letnico izdaje. Ena izmed težav je bila tudi nepopolnost podatkov za posamezna leta, saj niso vsa leta vsebovala prav vseh informacij, ko pa sem Zavod RS za zaposlovanje, Območna služba Sevnica povprašala za manjkajoče informacije, so mi odgovorili, da teh podatkov enostavno nimajo oziroma jih niso obdelovali. Izkazali pa so se pri letnem poročilu 2007, saj so mi vse informacije, ki se nanašajo na to leto, posredovali vnaprej.

2 TRG DELA IN PROST PRETOK DELAVCEV V EVROPSKI UNIJI

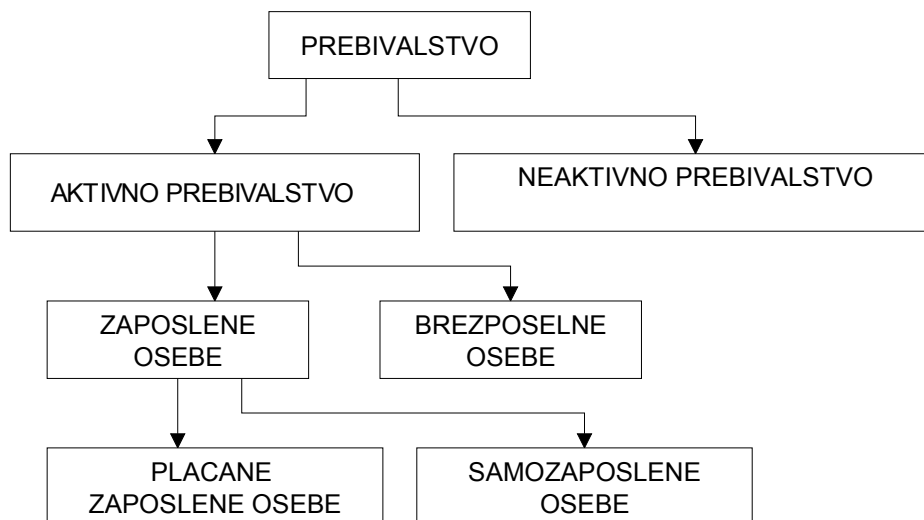
2.1 KAJ JE TRG DELA?

Trg dela je trg, ki določa plače ter obseg in vrsto drugih značilnosti zaposlitve. Ponudba in povpraševanje na trgu dela se oblikujeta tako, da delodajalci povprašujejo po delu in najemajo delavce, delojemalci oziroma delavci pa iščejo storitev in ponujajo storitve dela. O trgu dela je bolje govoriti kot o več trgih. Z nacionalnim ali mednarodnim trgom dela se srečamo, kadar kupci in prodajalci iščejo drugi druge v nacionalnih ali mednarodnih okvirih. Sem spada trg strokovnjakov, umetnikov, vodstvenih delavcev, vrhunskih športnikov ipd. O lokalnem trgu pa lahko govorimo takrat, če kupci in prodajalci iščejo druge lokalno. Takšni trgi so načeloma trgi manj izobraženih in nižje kvalificiranih delavcev. Širše gledano gre pri tej vrsti delitev za regionalne trge na različnih ravneh. Z reguliranim trgom dela imamo opravka predvsem v primeru, ko je velik delež delavcev vključen v sindikat, delodajalci pa so združeni v združenja delodajalcev. Takšen trg dela deluje s striktno določenimi pravili, kjer se obe strani sporazumevata s kolektivnimi pogajanjmi. Zadnja delitev trga dela pa je delitev na primarni in sekundarni trg dela. Značilnost primarnega so večja stalnost zaposlitve, boljše plače, višja izobraženost in usposobljenost delavcev ter pretežna zajetost moških zrelih let. Za sekundarni trg pa je značilna nestalnost zaposlitve, zaposlovanje žensk, najstnikov, ostarelih delavcev in nizke plače (Malačič et al., 1995a, str. 9–10).

Zaradi narave razmerja med delodajalci in delojemalci se je v sodobni družbi razvila posebna zakonodaja in vrsta institucij, ki urejajo delovanje trga dela (Malačič, 1995, st. 29). Trg dela alokira delavce na različna dela in koordinira odločitve o zaposlitvi izredno velikega števila ljudi. Trg dela je sestavljen iz vseh kupcev in prodajalcev, kjer pa ni nujno, da so vsi ves čas aktivni, saj so določeni zadovoljni s svojimi delavci ali s svojim delom in v danem trenutku ne iščejo novih delavcev in nove zaposlitve (Malačič et al., 1995a, str. 8–9).

Poznane so tri skupine dejavnikov, ki vplivajo na rezultate delovanja trga dela. Prva skupina so tržni dejavniki, kjer sta predvsem pomembna ponudba in povpraševanje na trgu dela, saj določata plačo in alokacijo dela. Sledijo institucionalni dejavniki, ki zajemajo vpliv različni družbenih organizacij, kot so sindikat združenja delodajalcev, vlada in drugi državni organi. Te ustanove vnašajo v delovanje trga dela razne omejitve, togosti, pravila in regulacijo v obliki osnovnih političnih načel. Tretja skupina dejavnikov pa so družbeni ali sociološki dejavniki, kjer gre za vpliv družbenih norm, slojev in razredov na določanje plač, razdelitev agregatnega proizvoda in alokacijo dela (Malačič et al., 1995a, str. 9–10).

Slika 1: Sestava prebivalstva v procesu dela po aktivnosti

Vir: Malačič et al. (1995a, str. 32)

Prebivalstvo lahko v procesu dela razdelimo v dve skupini, in sicer v delovno silo (aktivno prebivalstvo) in neaktivno prebivalstvo (Malačič et al, 1995a, str. 32). To nam kaže Slika 1.

Delovna sila je del prebivalstva, ki je zaposlen oziroma je na voljo za zaposlitev, pod pogojem, da izpolnjuje minimalno mejo starosti 15 let. Celotno aktivno prebivalstvo se deli na zaposlene in brezposelne osebe. Zaposlene osebe pa se še delijo na plačane zaposlene in samozaposlene, kjer so uvrščeni vsi, ki opravljajo kakršnokoli plačano delo, ne glede na to, ali trenutno delajo ali so na bolniški odsotnosti. Kategorija zaposlenih je nekoliko umetna, saj zajema celotno zaposleno prebivalstvo, hkrati pa vnaša pojmovno zmedo, saj so aktivni že opredeljeni na osnovi dela (Malačič et al. 1995a, str. 33).

2.2 POSEBNOSTI TRGA DELA V SLOVENIJI

Slovenija je srednjeevropska država, ki meji na Avstrijo, Italijo, Madžarsko in Hrvaško. Obsega 20.273 km² in je razdeljena na 12 statističnih regij, kar je tudi razvidno iz Slike 2.

V obdobju prisotnosti samoupravnega socializma v Sloveniji pravega trga dela nismo imeli zaradi nerazdružljivosti z veljavnim ekonomskim in družbenim sistemom. Nasprotovanje instituciji trga dela in pomisleki ob samem pojmu pa niso značilni samo za socialistično ideologijo, saj jih srečamo tudi v kapitalističnih

državah, na primer v ZDA. Osnova negativnih odnosov do trga dela je idealistično pojmovanje o vlogi človeka in njihovih zmožnostih v gospodarstvu.

Slika 2: Slovenija – trg dela nacionalna raven

Vir: Zavod za zaposlovanje RS

V sredini devetdesetih let 20. stoletja je večina posebnosti tako ali drugače povezana s tako imenovanim obdobjem tranzicije oziroma prehoda od bivšega samoupravnega socialističnega sistema v tržni kapitalistični sistem. Za obdobje samoupravnega socializma v Sloveniji je bilo značilno, da je bil v celoti razvit le trg proizvodov in storitev, trgi proizvodnih dejavnikov pa so delovali zelo nepopolno. Razlogi so bili ideološki in institucionalni. Slovenski ekonomisti so izdelali Strategijo gospodarskega razvoja Slovenije, ki se zaveda pomena razvoja trga dela v Sloveniji. Ta se vseskozi razvija, vendar lahko že sedaj vidimo, da se bodo na njem še nekaj časa poznali vplivi iz socialističnega obdobja. Mnogi vplivi so posledica načinov razmišljanja, ki so se jih ljudje navzeli v preteklosti. Drugi so povezani z nagnjenostjo socializma k nefleksibilnosti in veliki reguliranosti (Malačič et al., 1995a, str. 27–28).

V Sloveniji so se od leta 1993 naprej gospodarski rezultati izboljšali, saj se je gospodarstvo večinoma že prestrukturiralo in postalo tudi bolj konkurenčno ter izvozno usmerjeno. Procesi gospodarskega prestrukturiranja, ki so potekali od konca osemdesetih let prejšnjega stoletja, so se v sektorski strukturi odrazili kot zmanjšanje kmetijskega in nekmetijskega sektorja ter povečanje storitvenega sektorja. Zmanjšal se je obseg proizvodnje posameznih dejavnosti, kot je rudarstvo, tekstilna, usnjarska, živilska in lesno predelovalna industrija. V predelovalnih dejavnosti se je povečala zlasti proizvodnja kemikalij, kemičnih izdelkov, umetnih vlaken, proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas, proizvodnja kovin in kovinskih izdelkov, proizvodnja strojev in naprav ter

produkcija električne in optične opreme. Poleg predelovalnih dejavnosti zelo pomembno področje dejavnosti predstavlja gradbeništvo, vse bolj se krepi trgovina in razvija turizem. Najhitrejšo rast pa beležimo na področju poslovnih storitev. Med zelo poslovno uspešnimi podjetji v tem obdobju so Lek, Gorenje, Krka, Merkur, Mercator, Revoz, Unior, Primorje, Petrol, Pivovarna Laško, Hidria, Helios in Sava.

Gospodarska rast je vplivala tudi na razmere na trgu dela, kjer se povečuje zaposlovanje in zmanjšuje brezposelnost. Število aktivnih prebivalcev se kljub zapiranju posameznih delovnih mest v posameznih delovno intenzivnih panogah od leta 2004 znova povečuje. Problematična struktura brezposelnosti je še vedno brezposelnost žensk in starejših ter invalidov, v zadnjem času pa narašča tudi delež brezposelnih z višjo in visoko izobrazbo, predvsem med mladimi. Prosta delovna mesta so predvsem na področju gradbeništva, kovinarstva, strojništva, gostinstva ter strokovnjakov naravoslovnih in tehničnih ved ter strokovnjakov s področja zdravstva. Najbolj iskani na trgu dela v Sloveniji bodo v prihodnje verjetno analitiki in snovalci informacijskih sistemov, inženirji strojništva, zdravniki, kuharji, natakarji, zidarji, tesarji, elektroinštalaterji, livarji, varilci, monterji, orodjarji, elektromehaniki, upravljalci orodnih strojev, vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev ter delavci za preprosta dela pri visokih gradnjah.

Brezposelne osebe ostajajo dalj časa osebe brez strokovne izobrazbe, brez ustreznih delovnih izkušenj in osebe z določenimi zaposlitvenimi ovirami, kot je starost in invalidnost ipd. Viški delovne sile se pojavljajo tudi kot posledica gospodarskega prestrukturiranja ali prevelikega vpisa v posamezne družboslovne oziroma izobraževalne smeri. Država zato tudi zelo vzpodbuja vpis v naravoslovne in tehniške študije. Težave pri zaposlovanju imajo predvsem brezposelni z nizko izobrazbo, s srednješolsko izobrazbo splošne smeri (npr: gimnazijski maturant) in diplomanti družboslovnih študijev. Za zaposlitev so poleg izobrazbe pomembne delovne izkušnje in dodatna znanja, kot so vozniški izpit, znanje tujih jezikov, računalniška znanja itd. Težave pri zaposlovanju bodo tako imeli sociologi, antropologi, filozofi, zgodovinarji, politologi, vnašalci podatkov, drugi uradniki za pisarniško poslovanje, uradniki na bankah in poštah, šivalci, poklici za družabno animiranje, kurirji, dostavjalci, vratarji in ljudje s poklici za preprosta dela.

2.3 PROSTO GIBANJE DELAVCEV V EVROPSKI UNIJI

Prost pretok oseb je ob prostem pretoku blaga, storitev in kapitala ena od štirih temeljnih svoboščin skupnega notranjega tega Evropske unije (v nadaljevanju EU). Ob ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti je bil prost pretok oseb omogočen samo posameznikom, ki so se v drugi državi članici zaposlili ali tam opravljali samostojen poklic. Sedaj je gibanje oseb med državami EU temeljna državljanska pravica, ki je ključno zaznamovala zadnje desetletje evropskega združevanja. Ko govorimo o prostem pretoku oseb znotraj EU, govorimo o izvajanju pravice do vstopa, bivanja in dela v drugi državi članici. Vendar lahko posameznik v drugi

državi članici biva le, če tam dela, študira, je upokojen in če ima zadosti lastnih sredstev za svoje prebivanje in preživljanje. Prosto gibanje delavcev je torej pridržano za specifične kategorije oseb, katerih krog se je postopoma razširil.

Slovenski iskalci zaposlitve imajo prost dostop do trga dela v naslednjih državah članicah EU in EGP: Irska, Velika Britanija, Švedska, Španija, Portugalska, Grčija, Finska, Islandija, Italija, Estonija, Latvija, Litva, Luksemburg, Poljska, Slovaška, Češka, Madžarska, Ciper, Malta, Nizozemska, Francija, Romunija in Bolgarija. Za zaposlitev v naštetih državah slovenski državljani ne potrebujejo delovnega dovoljenja, vendar je v nekaterih državah potrebno pri pristojni instituciji opraviti registracijo oziroma prijave dela in zaposlitve. Slovenski iskalci zaposlitve pa nimajo prostega dostopa do trga dela v naslednjih državah članicah EU in EGP, ki uveljavljajo prehodno območje na področju prostega pretoka delavcev: Avstrija, Nemčija, Belgija, Norveška, Danska, in Lihtenštajn. Za zaposlitev v teh državah slovenski državljani potrebujejo delovno dovoljenje, ki ga pridobijo v skladu z nacionalno zakonodajo posamezne države.

2.3.1 Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti

Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti (v nadaljevanju Pogodba o ES) v 48., 49., 50. in 51. členu vsebuje določila o prostem pretoku oseb. Na podlagi teh določil se mora v Skupnosti zagotoviti prosto gibanje najpozneje do konca prehodnega obdobja vsake posamezne države članice Evropske skupnosti.

Prosto gibanje delovne sile pomeni odpravo diskriminacije na podlagi državljanstva delavcev držav članic v zvezi zaposlitvijo, plačilom in drugimi delovnimi in zaposlitvenimi pogoji. Ob upoštevanju omejitev, utemeljenih z javnim redom, javno varnostjo in javnim zdravjem, zajema prosto gibanje pravico:

- prijaviti se za dejansko ponujeno delovno mesto,
- se v ta namen prosto gibati,
- bivati v državi članici zaradi zaposlitve skladno z določbami zakonov ali drugih predpisov, ki urejajo zaposlovanje državljanov te države,
- ostati na ozemlju države članice po prenehanju zaposlitve v tej državi pod pogoji zajetimi v izvedbenih predpisih, ki jih pripravi Evropska komisija¹.

Svet EU na predlog Evropske komisije in po posvetovanju z Ekonomsko-socialnim odborom z direktivami ali uredbami sprejme potrebne ukrepe za postopno vzpostavitev prostega gibanja delovne sile, takoj ko Pogodba o ES začne veljati. Ukrepi za postopno vzpostavitev prostega gibanje delavcev so zlasti zagotovitev

---

¹ Te določbe se ne upoštevajo pri zaposlovanju v državni upravi.

tesnega sodelovanja med posameznimi državnimi zavodi za zaposlovanje, sistematično in postopno odpravljanje tistih upravnih postopkov in praks ter predpisanih rokov za dostop do prostih delovnih mest, ki izhajajo iz nacionalne zakonodaje ali predhodno sklenjenih sporazumi med državami članicami, ki glede svobodne izbire zaposlitve za delavce iz drugih držav članic določajo drugačne pogoje od tistih, ki veljajo za domače delavce, ter vzpostavitev ustreznih mehanizmov, ki povezujejo ponudbe s prošnjami za zaposlitev in olajšajo doseganje ravnotežja med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela tako, da nista ogrožena življenjska raven in raven zaposlenosti v posameznih regijah in industrijskih vejah (Pogodba o ES, 2004).

2.3.1.1 Ureditev prostega gibanja v Sloveniji²

Slovenija bo z iztekom prehodnega obdobja postala del območja svobodnega pretoka oseb, ki ne bo omejeno zgolj na ekonomske interese, temveč bo zajemalo tudi politične pravice na naddržavni ravni. Državljeni Slovenije so z vstopom v EU postali državljani EU in bodo z iztekom prehodnega obdobja za sprostitev prostega pretoka delavcev uživali polno pravico do prostega gibanja na območju celotne EU iz ekonomskih, študijskih in tudi drugih razlogov.

Namen predhodnega obdobja je postopna liberalizacija trgov dela³. Sedemletno prehodno obdobje je razdeljeno na 2 leti + 3 leta + 2 leti.

Prvi dve leti po pristopu Slovenije k EU sedanje države članice EU ohranijo nacionalne ukrepe zaposlovanja slovenskih državljanov, vsaka država članica pa sme z notranjimi pravnimi ukrepi te pravice povečati, vključno s polnim dostopom do trga dela že z dnem pristopa k EU.

Pred začetkom naslednjega 3-letnega prehodnega obdobja mora vsaka država članica EU sporočiti Evropski komisiji, ali bo glede na stanje na trgu dela še naprej uporabljala nacionalno zakonodajo ali ne. Če je posamezna država članica glede na stanje na svojem trgu ugotovila, da ni več potrebe po prehodnem obdobju, potem bo veljalo prosto gibanje delavcev. V nasprotnem primeru, če se pojavljajo resne motnje na trgu dela posamezne države članice, lahko država članica EU še naslednji dve leti uporablja nacionalno zakonodajo in prehodno obdobje, torej najdlje do leta 2011.

---

² Povzeto po: prehodno obdobje 2006.

³ Ker je cena delovne sile v novih državah članicah veliko nižja od cene delovne sile v Nemčiji in Avstriji, so predvsem sindikati teh dveh držav, ki neposredno mejita na največ novih članic, v času pogajanj izrazili bojazen pred padcem cene delovne sile v specifičnih sektorjih. V obeh državah velja to za gradbeništvo in industrijsko čiščenje; v Nemčiji še dodatno za notranje opremljanje, v Avstriji pa za varnostne storitve, vrtnarstvo, obdelavo kamnov, obdelavo kovin, socialno varstvo in nego na domu.

Prehodno obdobje ni absolutna zahteva EU, saj se vsaka država članica samostojno odloči, da ne bo izvajala prehodnega obdobja in lahko kadarkoli sprosti trg delovne sile. Tako so se za sprostitev pretoka ob širitvi takoj odločile in napovedale Danska, Irska, Nizozemska, Švedska, Velika Britanija in Grčija. Sprejeti kompromis pa sicer predvideva tudi možnost sklepanja dvostranskih sporazumov o prostem pretoku delavcev v času prehodnega obdobja.

Slovenija je v pogajalskih skupščinah izhodiščih uveljavila načelo vzajemnosti, kar pomeni, da lahko tudi Slovenija v času 7-letnega prehodnega obdobja do vsake sedanje države članice EU, ki bo uveljavljala nacionalne ukrepe glede prostega gibanja delavcev, uveljavlja enakovredne ukrepe. 25. maja 2006, to je po prvih dveh letih članstva, se je Vlada RS odločila, da bo ukinila vzajemnost in uveljavila prosto gibanje delavcev državljanov EU in Evropskega gospodarskega prostora (v nadaljevanju EGP). To pomeni, da državljani držav članic EU in EGP za delo in za zaposlitev v Sloveniji ne potrebujejo delovnega dovoljenja.

Na takšno odločitev sta vplivali predvsem dejstva, da ukinitve vzajemnosti ne bo ogrozila slovenskega trga dela in da bo RS s to odločitvijo potrdila vsa svoja dosedanja prizadevanja za uveljavitev prostega pretoka oseb znotraj držav EU. Čeprav se je odločila za popolno liberalizacijo trga delovne sile, lahko Slovenija v primeru ugotovitve velikih težav na trgu dela kadarkoli med 1. 5. 2004 in 1. 5. 2011 uporabi varnostno klavzulo in omejitve. Države članice imajo pri tem na voljo dva postopka:

- v primeru "motenj, ki bi lahko resno ogrozile življenjski ali delovni standard v določeni regiji ali določenem poklicu" država članica obvesti Komisijo, ji priloži vse potrebne podatke in zahteva začasno omejitev svoboščine. Komisija in Svet EU nato odločata po predpisanem postopku,
- drugi postopek lahko država članica uporabi "v nujnih in izrednih primerih", samovoljno lahko uporabi varnostno klavzulo in ustavi dotok delovne sile, vendar pa mora o tej odločitvi kasneje obvestiti Komisijo.

Vlada RS je decembra 2006 sprejela odločitev, da ne bo uveljavila prehodnih ukrepov na področju prostega gibanja delavcev za Bolgarijo in Romunijo in je tako sprostila svoj dostop na svoj trg dela za državljane teh dveh omenjenih držav.

2.3.2 Direktiva 2004/38 o pravici državljanov EU in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju

Direktiva 2004/38 o pravici državljanov EU in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic (v nadaljevanju direktiva 2004/38/ES)⁴, sprejeta od Evropskega parlamenta in Sveta EU, spreminja Uredbo

---

⁴ Direktiva je bila prenesena v slovenski pravni red z Zakonom o tujcih (Uradni list RS, pt.107/2006).

(EGS) št. 1612/68 o prostem gibanju delavcev v Skupnosti in razveljavlja 9 drugih direktiv, ki so pred njo urejale to področje. Direktiva (2004/38/ES, 2004) določa:

- pogoje, ki urejajo uresničevanje pravice državljanov EU in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic EU,
- pravico do stalnega bivališča na ozemlju držav članic za državljane EU in njihove družinske člane,
- omejitve zgoraj navedenih pravic zaradi javnega reda, javne varnosti ali javnega zdravja (Direktiva 2004/38/ES, 2004).

2.3.2.1 Pravica do izstopa in vstopa

Na podlagi direktive 2004/38/ES imajo vsi državljani EU in njihovi družinski člani, ki niso državljani države članice, z veljavno osebno izkaznico ali potnim listom, pravico, da zapustijo ozemlje države ali vstopijo na ozemlje države. Od državljana EU se ne sme zahtevati nobenega izstopnega ali vstopnega vizuma. Država članica lahko zahteva od zadevne osebe, da javi svojo prisotnost na njenem ozemlju v razumnem in nediskriminatornem časovnem obdobju (Cilenšek, Bončina, 2006, str. 9–11).

2.3.2.2 Pravica do prebivanja

Direktiva 2004/38/ES daje državljanom EU in njihovim družinskim članom pravico, da prebivajo na ozemlju druge države članice v obdobju do treh mesecev, če imajo veljavno osebno izkaznico ali potni list. Pravico do bivanja, daljšega od treh mesecev, imajo, če:

- so delavci ali samozaposlene osebe v državi članici gostiteljici,
- imajo dovolj sredstev zase in za svoje družinske člane, da med njihovim bivanjem ne bodo postali breme socialne pomoči in če imajo celovito zavarovalno kritje za primer bolezni v državi članici gostiteljici,
- so vpisani v zasebno ali javno ustanovo, ki jo država članica gostiteljica pooblasti ali financira na osnovi svoje zakonodaje ali upravne takse, prvenstveno z namenom, da študirajo, kar vključuje tudi poklicno usposabljanje.

Država članica gostiteljica ima pravico za obdobja prebivanja daljša od treh mesecev zahtevati od državljanov EU prijavo pri ustreznih organih. Vendar rok prijave ne sme biti krajši od treh mesecev od datuma prihoda.

2.3.2.3 Pravica do stalnega prebivališča

Pravico do stalnega bivališča imajo državljani EU, ki zakonito in nepretrgoma prebivajo v državi članici gostiteljici pet let. Na nepretrgano bivanje ne vplivajo začasne odsotnosti do skupaj šest mesecev. Za daljšo odsotnost morajo biti navedeni utemeljeni razlogi. Ko je pravica do stalnega prebivališča enkrat pridobljena, se jo lahko izgubi samo zaradi odsotnosti iz države članice gostiteljice, ki traja več kot dve zaporedni leti (Cilenšek Bončina, 2006, str. 9–11).

2.3.3 Uredba 1612/68/EGS o prostem gibanje v Skupnosti

Uredba Sveta št. 1612/68 (EGS) z dne 15. oktobra 1968 o prostem gibanju v Skupnosti (v nadaljevanju Uredba 1612/68/EGS) določa pravila zaposlovanja in enakega obravnavanja državljanov držav članic v drugi državi članici. Delavec, ki je državljan države članice, v drugi državi članici zaradi svojega državljanstva ne sme biti deležen drugačnega obravnavanja kot domači delavci. To določa Uredba 1612/68/EGS. Enaka obravnava se zahteva tudi v zvezi z zaposlitvenimi ali delovnimi pogoji, delavec pa mora prav tako uživati enake socialne in davčne ugodnosti kot domači delavci.

Vsak državljan članice ima ne glede na svoje prebivališče na podlagi Uredbe 1612/68/EGS pravico, da v drugi državi članici sprejme zaposlitev in se zaposli v skladu z zakoni ali drugimi predpisi, ki so v veljavi za zaposlovanje državljanov te države. Pravico ima tudi sprejeti razpoložljivo zaposlitev na območju druge države članice z enako prednostjo kot državljani te države.

Uredba 1612/68/EGS ureja tudi pravico družinskih članov državljana EU, ki izvaja zaposlitev v drugi članici, da se pridružijo državljanom države članice. Ta določba je bila spremenjena in je urejena z Uredbo 2004/38/ES (Uredba Sveta št. 1612/68 (EGS) z dne 15. oktobra 1968 o prostem gibanju delavcev v Skupnosti, 1968).

2.3.4 Direktiva 96/71/ES o napotitvi delavcev na delo v okviru opravljanja storitev

Direktiva 96/71/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 16. decembra 1996 o napotitvi delavcev na delo v okviru opravljanja storitev (v nadaljevanju Direktiva 96/71/ES) določa pogoje za zaposlitev napotениh delavcev v okviru čezmejnega opravljanja storitev⁵. Direktiva se uporablja, če podjetja, ki v okviru čezmejnega opravljanja storitev, napotijo delavce na ozemlju katere od držav članic. Podjetja s sedežem v državi, ki ni članica, ne smejo biti obravnavana ugodneje kot podjetja s sedežem v kateri od držav članic.

---

⁵ Direktiva se ne uporablja za posadke podjetij trgovske mornarice.

Države članice morajo v skladu z Direktivo 96/71/ES poskrbeti, da ne glede na to, katera zakonodaja se uporablja za delovno razmerje, podjetja, zagotovijo delavcem, ki so napoteni na njihovo ozemlje, pogoje za delo in zaposlitev z zakonom in drugim predpisom in/ali s kolektivnimi pogodbami ali arbitražnimi odločbami, razglašenimi za splošno veljavne.

3 TEMELJNA NAČELA UREJANJA, BIVANJA IN DELA TUJCEV

3.1 POJEM TUJCA

Zakon o tujcih definira tujca kot osebo, ki nima državljanstva Republike Slovenije (v nadaljevanju RS). Vendar se v nekaterih primerih določa posebna ureditev za tujce:

- za osebe, ki so brez državljanstva (apatridi),
- za tujce, ki so prosili za azil in za tujce, ki jim je priznan status begunca,
- za tujce, ki imajo zaščito po Zakonu o začasnem zatočišču v RS,
- za tujce, ki so zaščiteni do privilegijev in imunitete po mednarodnem pravu.

Ustava RS določa, da imajo tujci v Sloveniji vse pravice, ki se zagotavljajo z ustavo, zakoni in mednarodnimi pogodbami. Zakon o tujcih loči tri kategorije tujcev, in sicer državljana tretje države, rezidenta za daljši čas ter državljana EU. Državljan tretje države je tujec, ki ni državljan EU in živi izven območja EU. Rezident za daljši čas je tujec, ki ni državljan države članice EU, ima pa v državi članici EU dovoljenje za stalno ali dolgotrajno prebivanje, izdano z veljavnostjo najmanj pet let. Dovoljenje mora biti izdano na predpisanem obrazcu EU o enotni obliki dovoljenja za prebivanje za državljane tretjih držav, na katerem je pri vrsti dovoljenja označeno, da je rezident za daljši čas. Državljan EU je tujec z državljanstvom druge države članice EU.

3.2 ZAKONODAJA

Z razpadom SFRJ in osamosvojitvijo Slovenije je nova država že leta 1992 sprejela Zakon o zaposlovanju tujcev (Ur. list RS, št. 33/92), ki je v času tranzicije urejal problematiko zaposlovanja tujcev. V prvih letih so mnogi delodajalci s tem zakonom urejevali in reševali problematiko presežnih delavcev. Ta je bila posebej pereča v prvi polovici 1990-ih let. Takšno stanje ni trajalo dolgo, saj se je že sredi 1990-ih let spet pokazala potreba po zaposlovanju tujcev v Sloveniji.

Leta 2000 je bil tako sprejet nov Zakon o zaposlovanju tujcev (ZZDT) (Ur. list RS, št. 66/2000), ki je bil v celoti uveljavljen v letu 2001 in v letu 2005 dopolnjen (Ur. list RS, št. 101/05). Novi zakon je že anticipiral članstvo Slovenije v EU in je veliko bolj kompleksno od prejšnjega zakona uredil zakonodajno problematiko. Prav tako novi zakon odpravlja pomanjkljivosti, ki so se pokazale ob izvajanju starega zakona. Ureja področja zaposlovanja tujcev ob upoštevanju sprejetih načel politike zaposlovanja v državah članicah EU. Slednje je upoštevano zato, ker je v času sprejemanja zakona že potekalo prevzemanje pravnega reda EU v slovensko

zakonodajo (Wiemers, 2002, str. 15). Z novim zakonom se je tudi omejilo število tujcev na trg dela oziroma določilo najvišje število tujih delavcev v Sloveniji. Zakon pa je uveljavil tudi t.i. kvotni sistem urejanja zaposlovanja, ki še vedno ščiti domačega delavca.

Medtem ko je prejšnji zakon urejal le opravljanje dela na podlagi pogodbe o zaposlitvi in pogodbe o delu, novi zakon zajema tudi ostale oblike dela tujcev (npr.: čezmerno izvajanje storitev tujih podjetjih z napotenimi delavci, delo poslovnih delavcev, znanstvenikov, športnikov, umetnikov, delavcev na usposabljanju itd.). Navaja tudi tiste vrste tujcev, za katere se zakon ne uporablja (tujci z začasnim zatočiščem, tujce z imuniteto, šolajoče se tujce, duhovnike, ustanovitelje podjetij, udeležence kulturnih delavnic in kolonij, člane nadzornih svetov itd.). Treba je tudi poudariti, da se ZZDT ne uporablja za državljane članic EU, saj je vzajemno določen prost dostop do trga dela in zaposlovanja (Wiemers, 2002a, str. 14–15).

Leta 2007 pa je bila sprejeta novela Zakona o zaposlovanju tujcev ZZDT-B (Ur. list RS, 52/07 z dne 12. 6. 2007). Osnovna načela na področju zaposlovanja in dela tujcev so ostala nespremenjena, čeprav je Slovenija v zadnjem času na področju zaposlovanja uvedla liberalnejše pristope. Z novelo je poenostavila administrativne postopke pri izdaji dovoljenj, uvedla preverjanje podatkov iz uradnih evidenc in s tem zmanjšala število potrebnih prilog. Na ta način naj bi se skrajšali postopki pridobivanja dovoljenj. Novela je tudi prinesla nekaj ostrejših pogojev predvsem pri samozaposlovanju, na drugi strani pa je omogočila zaposlitev pri več delodajalcih, pridobitev osebnih dovoljenj tujcev z najmanj poklicno izobrazbo, zaradi česar naj bi se kader z visokošolsko izobrazbo pogosteje odločal za zaposlitev v Sloveniji. Zelo pomembno pa je, da je vlada z novelo zakona uskladila slovensko zakonodajo z evropsko.

3.3 POGOJI ZA PRIDOBITEV DELOVNEGA DOVOLJENJA

Delovno dovoljenje je dokument na podlagi katerega lahko domači ali tuji delodajalec sklene pogodbo o zaposlitvi ali pogodbo o delu, oziroma opravlja drugo delo s tujcem v skladu z določbami ZZDT. Praviloma se izdaja na vlogo delodajalca kot dovoljenje za zaposlitev oziroma dovoljenje za delo in omogoča tujcu le delo oziroma zaposlitev pri točno določenem delodajalcu.

Tujec v Sloveniji se lahko zaposli ali dela samo, če pred tem pridobi delovno dovoljenje ali drugo ustrezno delovno dovoljenje, ki nadomešča delovno dovoljenje. To ni potrebno le v primeru, če tako določata zakon ali mednarodna pogodba. Le-ta določa, da imajo državljani držav članic EU, Evropskega gospodarskega prostora in Švicarske konfederacije prost dostop do trga in zanje ni treba urejati delovnih dovoljenj. Za tujce iz tretjih držav pa je nujno, da imajo veljavno delovno dovoljenje in da je zavezanec za prijavo dela prijavil delo tujca.

V posebej določenih zakonskih primerih lahko zaprosi za dovoljenje tudi tujec sam in pridobi osebno delovno dovoljenje, ki mu v času trajanja omogoča prosto izbiro zaposlitve oziroma dela. Postopek izdaje delovnih dovoljenj poteka na osnovi določil ZUP. Vloge se praviloma vlagajo pri območnih službah Zavoda, kjer je sedež delodajalca, druge pa pri centralni službi Zavoda, ki odločajo o izdaji dovoljenj na 1. stopnji. Izdajajo se na predpisanih obrazcih. Če je vloga popolna, mora Zavod o izdaji odločiti najkasneje v 60-ih dneh. O pritožbah pa odloča Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

3.3.1 Vrste delovnih dovoljenj

Z nastankom samostojne Slovenije se je hitro tudi pokazala potreba po sprejemu zakonske ureditve zaposlovanja tujcev oziroma oseb brez državljanstva. Kot sem že omenila je bil tak zakon sprejet leta 1992. Z novelo zakona (ZZDT-B) iz meseca junija 2007 je tujcem omogočeno, da se bodo tako kot domači delavci lahko zaposlovali pri več delodajalcih. Poznamo naslednja delovna dovoljenja (v nadaljevanju DD): osebno delovno dovoljenje, dovoljenje za zaposlitev in dovoljenje za delo. Podroben opis vseh treh sledi v nadaljevanju.

3.3.1.1 Osebno delovno dovoljenje

Osebno delovno dovoljenje (v nadaljevanju ODD) tujcu omogoča, da se lahko prijavi na Zavod za zaposlovanje kot brezposelna oseba ali pa se zaposli v RS po veljavno delavnopravni zakonodaji. Glede na vrsto DD in na časovno veljavnost tega, se ODD razvrščajo sledeče:

- osebno delovno dovoljenje za določen čas (do treh let),
- osebno delovno dovoljenje za nedoločen čas,
- osebno delovno dovoljenje za samozaposlitev,
- osebno delovno dovoljenje za čas, določen s posebnim zakonom,
- osebno delovno dovoljenje na podlagi mednarodne pogodbe.

a) Osebno delovno dovoljenje za določen čas (z veljavnostjo do treh let)

Za ODD z veljavnostjo do treh let lahko zaprosi:

- ožji družinski član slovenskega državljana, ki ima veljavno dovoljenje za začasno prebivanje zaradi združitve družine,
- ožji družinski član tujca z ODD za nedoločen čas, ki ima veljavno dovoljenje za začasno prebivanje združitve družine, če je pred tem najmanj 3 leta po ZZDT oziroma dve leti po ZZD-B že bival v RS na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje,
- slovenski izseljenec ali njegov potomec do tretjega kolena v ravni črti, ki nima slovenskega državljanstva,

- samozaposleni tujec, ki je v RS za 3 leta po ZZD oziroma 2 leti po ZZDT-3 neprekinjeno samozaposlen in je vpisan v Poslovni register.

Po noveli zakona pa lahko za ODD za dobo treh let zaprosijo tudi:

- tujec z najmanj poklicno izobrazbo, ki je bil zadnji dve leti pred vložitvijo neprekinjeno zaposlen pri istem delodajalcu,
- delovni migrant, ki je bil zadnji dve leti pred vložitvijo vloge neprekinjeno zaposlen pri istem delodajalcu ali pravnem predniku,
- tujec, ki je zadnji letnik šolanja končal v RS in pridobil najmanj visokošolsko izobrazbo in si v roku enega leta od naziva našel delodajalca ali se samozaposlil,
- tujec, ki je v RS zaključil program raziskovalnega dela in si v roku enega leta našel delodajalca ali se samozaposlil,
- ožji družinski član iz prejšnje točke,
- ožji družinski član s statusom raziskovalca,
- oseba s subsidiarno zaščito.

b) Osebno delovno dovoljenje za nedoločen čas

Za ODD za nedoločen čas lahko zaprosijo begunci in tujci z dovoljenjem za stalno prebivanje v RS.

c) Osebno delovno dovoljenje za samozaposlitev

Z novelo zakona se zaostrejejo pogoji za tujce, ki se želijo v RS samozaposliti kot samostojni podjetniki ali kot soustanovitelji gospodarske družbe. Poleg dokazanega enoletnega bivanja, morajo izkazati še lastna finančna sredstva in lastništvo ali najem poslovnih prostorov ali prostorov, kjer imajo sedež.

3.3.1.2 Dovoljenje za zaposlitev

To je oblika vezana na stalne zaposlitvene potrebe delodajalca na podlagi sistematiziranih delovnih mest. Tujec se lahko zaposli le pri tistem delodajalcu, ki je zaprosil za izdajo dovoljenja. Za izdajo dovoljenja za zaposlitev morajo biti izkazani naslednji pogoji:

- delodajalec mora izkazati pogoje predpisane z zakonom,
- ne sme biti izkoriščena kvota za to obliko zaposlovanja,
- zaposlitev tujca ne sme škodljivo vplivati na trg dela, zlasti glede domače brezposelnosti,
- tujcu v zadnjih dveh letih pred vložitvijo vloge za izdajo ni smela biti izrečena kazen za prekršek.

a) Dovoljenje za prvo zaposlitev

Za prvo zaposlitev tujca se šteje zaposlitev tujca, ki nima dovoljenja za prebivanje v državi. Pri delovnih migrantih se za prvo zaposlitev šteje, če tujec ob vložitvi vloge nima veljavnega delovnega dovoljenja. Delovno dovoljenje se trenutno izdaja za dobo štirih mesecev, nato se dovoljenje z vlogo lahko podaljša do skupaj 12 mesecev. Pogoj pa seveda je, da v evidenci ni ustreznih kandidatov.

b) Zaposlitev brez kontrole trga dela

Minister, ki je pristojen za delo, v podzakonskem aktu določi primere, ko zaposlitev tujca zaradi narave dela ni vezana na trg dela (to so npr.: tujci s poklici, ki jih v Sloveniji primanjkuje, športniki, kulturni delavci, znanstveniki, lektorji, družinski člani tujca z visokošolsko izobrazbo, osebje v diplomatskih predstavništvi ipd.)

Tem osebam se dovoljenje za zaposlitev izda brez preverjanje trga dela. Dovoljenje za zaposlitev se lahko izda na vlogo delodajalca, ki mora izpolnjevati posebne pogoje:

- mora biti ustrezno registriran ali vpisan v Poslovni register,
- mora imeti poravnane davke in prispevke iz naslova zaposlitve in dela,
- tujcu in delodajalcu ni smela biti izrečena kazen za globo po ZZDT ali Zakonu o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Ur. list RS, št. 118/2006, 12/2007-UPB1),
- mora prijaviti prosto delovno mesto.

Sicer pa so pogoji o zaposlitvi brez kontrole trga dela natančneje opredeljeni s Pravilnikom o postopkih in dokazilih za odločanje o izdaji dovoljenja za zaposlitev v primerih, ko zaposlitev tujca zaradi narave dela ni vezana na trg dela (Ur. list RS, št. 70/06).

3.3.1.3 Dovoljenje za delo

Dovoljenje za delo (v nadaljevanju DD1) je oblika delovnega dovoljenja z vnaprej določeno časovno omejitvijo, na podlagi katerega se tujec lahko zaposli ali dela v RS v skladu z namenom, za katerega je bilo dovoljenje izdano. Za takšno dovoljenje lahko zaprosijo napoteni delavci⁶, tujci, ki so na usposabljanju in izpopolnjevanju, tujci na sezonskem delu, tuji zastopniki in tujci, ki opravljajo individualne storitve.

---

⁶ "Napoteni delavec je fizična oseba, ki je v delovnem razmerju pri tujem delodajalcu v času izvajanja pogodbene storitve na ozemlju Republike Slovenije in zanj delodajalec plačuje prispevke za socialno zavarovanje (Zakon o zaposlovanju in delu tujcev, 2007).

a) Pogodbene storitve tujcev

Tujec, ki ni nima stalnega prebivališča v RS in ni registriran za opravljanje dejavnosti, lahko pridobi DD1 za izvedbo pogodbenih storitev le v utemeljenih primerih, ko se zahteva specialistično znanje izvajalca storitve, ki ga ni mogoče zagotoviti s ponudbo na notranjem trgu.

Pogodbene storitve so:

- individualne storitve tujcev,
- storitve tujih umetnikov in poklicnih ustvarjalcev,
- sejemske storitve,
- storitve vezane na dobavo blaga in servisiranje,
- interventne storitve.

b) Delo z napotenimi delavci

Tuja pravna oseba lahko pod pogoji, določenimi s tem zakonom, začasno premesti delavce iz kraja stalne zaposlitve v tujini na delo v podružnico oziroma drugo organizacijsko enoto poslovanja, s katero je tržno prisoten v RS, z namenom opravljanja določenih nalog ali izvedbe pogodbenih storitev, ki jih izvaja na ozemlju RS. Za nameščanje delavcev mora tuji delodajalec pridobiti dovoljenje za delo, ki se izda brez preverjanja stanja in razmer na trgu dela v okviru kvote, ki je določena za napotene tujce, in prijaviti delo tujca v skladu z določbami tega zakona. Dovoljenje se izda, če tujemu delodajalcu ali tujcu v zadnjih treh letih pred vložitvijo vloge za izdajo DD ni bila izrečena kazen.

Tuja pravna oseba lahko namesti pri njej zaposlene delavce, če so bili delavci predhodno najmanj eno leto pri njej zaposleni. Tuji delavec je lahko v RS nameščen največ eno leto.

Sem spadajo:

- gibanje oseb znotraj združb,
- čezmejno izvajanje storitev,
- tuji napoteni delavci na izobraževanju v slovenskih podjetjih,
- tuji napoteni delavci, ki izobražujejo slovenske delavce v slovenskih podjetjih.

c) Sezonsko delo tujcev

Sezonsko delo tujcev je dopustno samo v okviru dejavnosti, ki imajo sezonski značaj (npr.: kmetijstvo, gozdarstvo, gostinstvo, turizem, gradbeništvo) in le v primeru, ko je povpraševanje večje od ponudbe. Sezonsko delo je regulirano s kvoto za namen sezonskega dela.

V primeru sezonskega dela je lahko delodajalec domača pravna ali fizična oseba, registrirana za opravljanje dejavnosti. Ko zaradi širšega nacionalnega interesa

tržna prisotnost delodajalca ni pogojena, je delodajalec lahko tudi tuja pravna oseba.

Fizična oseba, ki ni registrirana za opravljanje dejavnosti, je lahko delodajalec le v primeru, ko gre za lastnika ali zakupnika kmetije oziroma kmetijskega zemljišča in gre za opravljanje sezonskega dela v kmetijstvu oziroma gozdarstvu. Gre za naslednja sezonska dela tujcev:

- sezonsko delo v gradbeništvu (omejeno je največ na devet mesecev v katerem koli 12-mesečnem obdobju),
- sezonsko delo v kmetijstvu (lahko se podaljša ali ponovno izda istemu ali drugemu delodajalcu, in sicer največ 3-krat letno, če skupno trajanje ne presega 6 mesecev),
- sezonsko delo v gostinstvu in turizmu – novi 20. a člen ZZDT-B (lahko se bo opravljalo do šest mesecev v koledarskem letu).

d) Delo tujih zastopnikov

Za delo tujih zastopnikov je treba obvezno pridobiti DD, razen če gre za zastopnike, ki so državljani EU oziroma EGP in Švicarske konfederacije. V vsakem primeru je treba zaradi spremljanja stanja na trgu dela, statističnih in znanstvenih namenov in drugega, delo tujcev prijaviti Zavodu za zaposlovanje v roku 10 dni od dneva nastopa dela.

3.3.2 Prepoved novega zaposlovanja ali dela

Zakon jasno določa, da novo zaposlovanje ali delo tujcev ni dopustno, kadar ima negativne učinke na prestrukturiranje gospodarstva in zaposlenosti. Vloge za izdajo DD se zavrnejo v naslednjih primerih:

- če je delodajalec pred vložitvijo vloge skladno z ZDR (Ur. list RS, št. 92/2004) na ZRSZ vložil pisno obvestilo o prenehanju potreb po delu,
- če je delodajalec pred vložitvijo vloge odpuščal delavce, zaposlene za nedoločen čas,
- če je zavrnil zaposlitev brezposelne osebe iz ZRSZ in je ustrezala pogojem,
- če je bila delodajalcu izrečena kazen za prekršek oziroma kazen za zaposlovanje na črno in o preprečevanju dela,
- če je delodajalec izkazal negativen rezultat poslovanja,
- če delodajalec kot novo ustaljena gospodarska družba ali fizična oseba še ne more izkazati pozitivnih rezultatov za preteklo leto,
- če je delodajalec pridobil sredstva državnih pomoči iz državnega proračuna za ohranitev produktivnih delovnih mest v obdobju enega leta pred vložitvijo vloge.

3.3.3 Zaposlitve pri več delodajalcih

Z novelo zakona se na novo omogoča zaposlitev tujcev z najmanj visokošolsko izobrazbo pri dveh ali več delodajalcih. Zaposlitev je možna po najmanj 6-mesečni neprekinjeni zaposlitvi pri prvem delodajalcu. Vse zaposlitve pa morajo biti skladne z Zakonom o delovnem razmerju.

3.4 PRIJAVA IN ODJAVA DELA TUJCEV

Prijava in odjava dela tujcev je obvezen pogoj, ki velja za vse tujce, ki se zaposlijo ali delajo v RS. Zavezanci za prijavo dela tujcev so dolžni prijaviti začetek in prenehanje v skladu z določbami zakona. Pristojna enota Zavoda za zaposlovanje zavezancu za prijavo izda potrdilo o prijavi dela tujca na predpisanem obrazcu. Zavezanec mora potrdilo ves čas izvajanja dela hraniti na sedežu poslovanja, v primeru dela na terenu pa na mestu, kjer tujec dela. Na zahtevo nadzorstvenega organa mora delodajalec predložiti potrdilo o prijavi dela.

Prijavi se priložijo ustrezna dokazila, ki jih zahteva Pravilnik o postopku prijave in odjave dela tujcev (Ur. list RS, št. 37/2006), za vsako obliko prijave in odjave posebej. Delodajalci in drugi zavezanci za prijavo – odjavo dela tujca, so dolžni prijaviti vsak začetek dela tujca, najkasneje dan pred nastopom dela, razen za delavce iz EU, EGP in Švicarske konfederacije. V kolikor gre za opravljanje storitev se za prijavo šteje Izjava o opravljanju storitev, ki jo delodajalec pošlje na pristojni zavod.

3.4.1 Prijava in odjava dela tujcev iz EU in EGP

Pogodba o pristopu k EU določa, da so delodajalci, ki zaposlujejo državljane držav EU; EGP in Švicarske konfederacije in njihove družinske člane, dolžni na ZRSZ in predpisanem obrazcu v roku 8 dni od dneva nastopa dela prijaviti zaposlitev. Postopek prijave in odjave določa Pravilnik o vsebini in načinu vodenja evidenc državljanov držav članic EU, z njimi izenačenih državljanov in njihovih družinskih članov o zaposlitvah, opravljanju dela na podlagi pogodb civilnega prava in o napotnih delavcih, ki v RS izvajajo storitve (Ur. list RS, št. 45/04). Zavod izda zavezancu potrdilo o prijavi dela. V primeru odjave zavod potrdi odjavo na istem obrazcu za prijavo. Odjavo zaposlitve so dolžni zavezanci opraviti za prijavo le v primeru predčasnega prenehanja zaposlitve, opravljanja dela ali izvajanja storitve napotnega delavca.

3.4.2 Prijava in odjava dela tujcev iz tretjih dežel

Prijavo začetka dela tujca, ki je pred izdajo DD že imel dovoljenje za bivanje v RS, je zavezanec dolžan opraviti v roku 10 dni od vročitve DD. Če delodajalec s tujcem

sklene pogodbo o zaposlitvi, se za prijavo dela šteje prijava tujca v socialno zavarovanje s strani delodajalca.

Delodajalec je dolžan odjaviti delo tujca v primerih prekinitve delovnega ali pogodbenega razmerja s tujcem pred iztekom veljavnosti DD za zaposlitev ali dovoljenja za delo. Za odjavo se šteje vrnitev teh dokumentov. Zavod za zaposlovanje izda delodajalcu potrdilo o odjavi.

3.5 KVOTE

Bistvena novost Zakona o zaposlovanju in delu tujcev, v uporabi od 1. 1. 2001, je bila uvedba kvotnega sistema, s katerim država na podlagi stanja na trgu delovne sile regulira obseg tujcev na slovenskem trgu dela. Vlada na podlagi razmer na trgu dela vsako leto določi letno kvoto DD za tujce, dodatno pa lahko vlada oziroma pristojno ministrstvo določi še dodatne omejitve glede zaposlovanja in dela tujcev, tako kot je bilo to storjeno v letu 2007.

V kvoto se ne všttevajo:

- tujci, za katere z ZZDT niso predpisana DD,
- tujci z ODD,
- zastopniki in tuji napoteni delavci na dodatnem izobraževanju,
- tujci⁷, ki so državljani EU, EGS in Švicarske konfederacije, za katere je dostop na trg prost.

Centralna služba ZRSZ na podlagi podatkov o izdanih DD v preteklih letih in predvidenih potrebah po delovni sili po posameznih območjih z Uredbo razdeli določene kvote posameznih vrst DD po območnih službah. Vsaka območna služba lahko izda največ toliko delovnih dovoljenj, kot ji pripada po določeni razdelitvi. Če je kvota že izkoriščena, je lahko to prav tako razlog za negativno odločbo.

Za spremljanje izkoriščenosti kvot so zadolžene območne službe in Centralna služba, ki mesečno pošilja vsem območnim službam in MDDSZ informacijo o izkoriščenosti kvote za posamezne vrste dovoljenj. V letu 2007 je Ekonomsko-socialni svet na svoji seji sprejel sklep, da se število DD z 18.500 dvigne na 24.500. Kvota, sprejeta v začetku leta 2007, je bila namreč že do sredine leta izkoriščena.

---

⁷ ...Prvi mesec nam je bilo težko, Bosanci so nas gledali postrani, kot da jim odjedamo posel. Potem smo se spoprijateljili, pravi slovaški delavec. Saj vedo, da nismo mi krivi, da je Slovenija uvedla kvote in bodo izgubili delo (Delo, 17.11.2004, Gradbišče obljubljenе dežele).

4 GOSPODARSKE RAZMERE V SPODNJEPOSAVSKI REGIJI

4.1 POSEBNOSTI TRGA DELA V POSAVJU

Spodnjeposavska regija leži na jugovzhodu Slovenije, meji na Republiko Hrvaško in obsega 4,4 % površine celotne države. V regiji živi 70.058 prebivalcev, kar je 3,5 % prebivalstva Slovenije. Sem spadajo naslednje občine: Krško, Brežice in Sevnica. V strukturi prebivalstva Posavja je, glede na republiško povprečje, nižji delež starih med 15 in 64 let, hkrati pa zaradi hitrejšega staranja prebivalstva v regiji živi več starejšega prebivalstva.

Trend živahne gospodarske rasti se v regiji nadaljuje tudi v letu 2007. Pozitivne spremembe na trgu dela se odražajo v povečanem povpraševanju po delavcih in s tem porastu zaposlenih. Nanje predvsem vplivajo spodbudna investicijska vlaganja na področju predelovalnih dejavnosti, trgovine in poslovnih storitev, zelo intenzivna pa so tista, povezana z gradnjo elektrarn na reki Savi in spremljajočih infrastrukturnih objektov ter gradnjo avtocestnega omrežja.

Konec junija 2007 je bilo v regiji 24.439 delovno aktivnih prebivalcev, kar predstavlja 2,9 % v slovenskem merilu. Porast delovno aktivnih v regiji je v primerjavi s preteklimi leti precejšen, vendar pa se položaj regije glede na Slovenijo ni spremenil. Glede na slovensko povprečje je več zaposlenih v primarnem in sekundarnem, manj pa v storitvenem sektorju.

Ob porastu zaposlovanja se brezposelnost v regiji znižuje, kljub temu pa je regijska brezposelnost še vedno nadpovprečna, saj regija z 8,7 % brezposelnostjo za 1,2 odstotni točki presega republiško povprečje. Konec avgusta 2007 je bilo v regiji 2.734 brezposelnih oseb, kar je 4 % slovenske brezposelnosti. Če primerjamo z decembrom 2006, je v regiji 330 brezposelnih manj.

Kljub upadanju brezposelnosti so strukturna neskladja vse bolj prisotna. Med brezposelnimi z nadpovprečno visokimi deleži še vedno izstopajo ženske, starejši, osebe brez strokovne izobrazbe in osebe z zaposlitvenimi ovirami. Razlog nezaposlenosti žensk je predvsem posledica prestrukturiranja tekstilne industrije, do katere je prišlo v preteklih letih, manjšega števila delovnih mest, ki so primerna zanje oziroma neskladij med poklicno strukturo ponudbe in povpraševanja.

V prihodnosti je v regiji pričakovati povpraševanje na področju gradbeništva (gradbena operativa, vključno z zaključnimi deli, strojnimi inštalacijami itd.), kovinarstva in strojništva, proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas, gostinstva (strezba in dela v kuhinji), cestnega transporta (vozniki težkih tovornjakov, priklopnikov v mednarodnem transportu), gradbeništva, energetike (elektro vzdrževanje, montaža), lesne proizvodnje in na področju logistike.

Primanjkuje tehničnega kadra vseh stopenj zahtevnosti izobrazbe. Na večini teh področjih, vključno z zdravstvom, je močno tudi povpraševanje po strokovnjakih z najvišjimi stopnjami izobrazbe. V regiji je zelo razvito tudi kmetijstvo, ki ponuja številne možnosti opravljanja sezonskih del zlasti v jesenskem času (obiranje sadja, hmelja) ter spomladanskih del v vinogradih, sadovnjakih, nasadih jagod in pridelavi zelenjave.

V prihodnosti bodo najbolj iskani naslednji kadri: inženirji strojništva, tehnični in komercialni zastopniki za prodajo, medicinske sestre, natakarji, prodajalci, kuharji, poklici za varovanje oseb in premoženja, zidarji, orodjarji, tesarji, varilci, mehaniki, monterji industrijskih in drugih strojev, elektromehaniki, mizarji, upravljalci orodnih strojev, vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, delavci za preprosta dela pri visokih gradnjah in delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih.

V preteklosti se je v Spodnjeposavski regiji številno odpuščalo v delovno intenzivnih dejavnostih iz tekstilne in papirne industrije. Težko bodo dobili zaposlitev tudi tehnologi prometa ter osebe, ki bi želele opravljati tajniško-administrativna dela, naloge, ki so povezane z vodenjem različnih evidenc, dela v državni upravi, poslovanje (veliko število brezposelnih ekonomistov). Težje bodo zaposljivi tudi sociologi, politologi, socialni delavci. Problem zaposlovanja bo predvsem v družboslovnih smereh na vseh področjih. Težave pri zaposlovanju bodo tako imeli: tehniki tehnično tehnoloških strok, frizerji in krojilci, upravljalci strojev za šivanje oblačil iz tekstila in upravljalci procesnih strojev za proizvodnjo papirjevine.

4.2 GIBANJE IN SPREMEMBE V DELOVNO AKTIVNEM TER BREZPOSELNEM PREBIVALSTVU POSAVJA

V nadaljevanju poglavju bom predstavila gibanje in spremembe delovno aktivnega prebivalstva Posavja in registrirano brezposelnih oseb. Podrobneje in bolj nazorno bom opisno analizirala časovno obdobje od leta 2001⁸ pa vse tja do leta 2007. Vse zbrane podatke sem pridobila na Zavodu za zaposlovanje Območne službe Sevnica in so razvidni iz Tabele 1 v prilogi. Razmere v Posavju bom tudi primerjala s sosednjimi regijami, ki so Jugovzhodna, Savinjska in Zasavska regija.

Najprej bom seveda predstavila pojem delovno aktivnega prebivalstva. Delovno aktivno prebivalstvo je sestavljeno iz zaposlenih pri pravnih osebah, zaposlenih pri fizičnih osebah, samostojnih podjetnikov, kmetov, ter oseb s samostojnimi poklici. V letu od 2001 do leta 2007 je bilo v Posavju povprečno 23.593 delovno aktivnega prebivalstva. Konec decembra 2001 je bilo v Posavju 24.415 delovno aktivnih, vendar je vse do leta 2003 postopno upadalo, in sicer na 22.332. Najpomembnejši vpliv na takšno stanje je v tem letu imela kategorija zaposlenih oseb pri pravnih

---

⁸ Vsi podatki za posamezna leta se nanašajo na konec decembra oziroma na dan 31. 12.

osebah, ki izkazuje zmanjšanje spričo ukinjanja delovnih mest in stečajev podjetij, ter na drugi strani prepočasnega odpiranja novih. Razloge je treba iskati tudi v zmanjšanem obsegu dela, finančnih reorganizacijah, nelikvidnosti podjetij in težavah pri izplačevanju plač. V letu 2004 se je zgodil pomemben preobrat, saj je opaziti porast delovno aktivnega prebivalstva in veliko prelomnico glede brezposelnosti. Tako se je delovno aktivno prebivalstvo zvišalo za 4,2 % glede na leto 2003. Kljub temu je še vedno neskladje na trgu dela med ponudbo in povpraševanjem. Vpliv na porast pa so v veliki meri imeli predvsem kmetje, saj se je njihovo število zvišalo kar za 19,7 %. Vseeno na Zavodu za zaposlovanje OS Sevnica še vedno beležijo velik kadrovski primanjkljaj, kar izhaja iz poklicno-izobrazbenih neskladij. Nadaljuje se tudi velik trend odlivanja strokovnega kadra iz Posavja, prav tako pa upada povpraševanje po delavcih brez izobrazbe, kar tudi predstavlja nadaljevanje trenda iz prejšnjih let. Pereč problem ostaja zaposlovanje žensk predvsem zaradi problemov v tekstilni industriji. Ženske tako predstavljajo dobro polovico vseh brezposelnih v regiji. V letu 2005 je ponovno opaziti upad delovno aktivnega prebivalstva, medtem ko se je do leta 2007 zvišalo in tako doseglo 24.427 (največ v vseh letih opazovanega obdobja). Razlogi so predvsem v ugodni gospodarski rasti ter v investicijskih vlaganjih v regiji in zunaj nje. Povečano je tudi povpraševanje delodajalcev po delavcih zaradi živahnega dogajanja na trgu dela, vendar pa je delavce vse težje zagotavljati iz vrst domačega kadrovskega potenciala, predvsem zaradi izstopajočih strukturnih neskladij znotraj brezposelnosti. Poleg tega v letu 2007 nobena večja družba v regiji ni posegla po odpuščanju, kot je bil leto prej primer v krškem Vipap Vidmu in sevniški Jutranjki.

Registrirano brezposelne osebe pa so osebe, ki so prijavljene na Zavodu RS za zaposlovanje in izpolnjujejo vse pogoje za vpis v evidenco brezposelnih oseb, ki so določeni z Zakonom o zavarovanju in zaposlovanju za primer brezposelnosti (Ur. list RS, št. 107/06-UPB). Koncem leta 2001 je bilo 4.427 registriranih brezposelnih oseb, v istem obdobju leta 2007 pa 2.773 (37,4 % manj), kar pomeni, da brezposelnost vseskozi upada. Kot sem že omenila, je bila največja prelomnica v letu 2004, ko je brezposelnost prvič upadla po letu 1992 pod 4000 oseb. Na zmanjšanje je predvsem vplival manjši priliv presežnih delavcev v odprto brezposelnost ter nekoliko povečanje povpraševanje po delu v Posavju in v sosednji novomeški regiji. Zelo učinkovito je tudi spodbujanje programov javnih del, ter ostalih programov APZ, s katerimi zavod pospešuje zaposlovanje in odpiranje novih delovnih mest, kar vpliva tudi na zviševanje delovno aktivnih prebivalcev. Kljub povečanemu povpraševanju po delovni sili, upadu števila brezposelnih in pozitivnih premikih znotraj nekaterih kategorij brezposelnih oseb, se v obstoječi brezposelnosti krepijo deleži starejših, dolgotrajno brezposelnih, oseb brez izobrazbe in oseb s VII. stopnjo izobrazbe, invalidnih oseb, oseb z ostalimi telesnimi okvarami in omejitvami ter zaposlitveno oviranostjo. Čeprav Posavje z 11,1 odstotno stopnjo brezposelnosti v letu 2007 še vedno zaostaja za republiškim povprečjem, so razmere precej vzpodbudne. Zelo vzpodbuden je predvsem podatek o 11,5 odstotnem povečanju povpraševanja po delavcih (Koren, 2007). Največ delovno aktivnega prebivalstva v vseh letih opazovanega obdobja je zaposlenih pri pravnih osebah, in sicer kar povprečno 70 %. Vendar zaposlenost

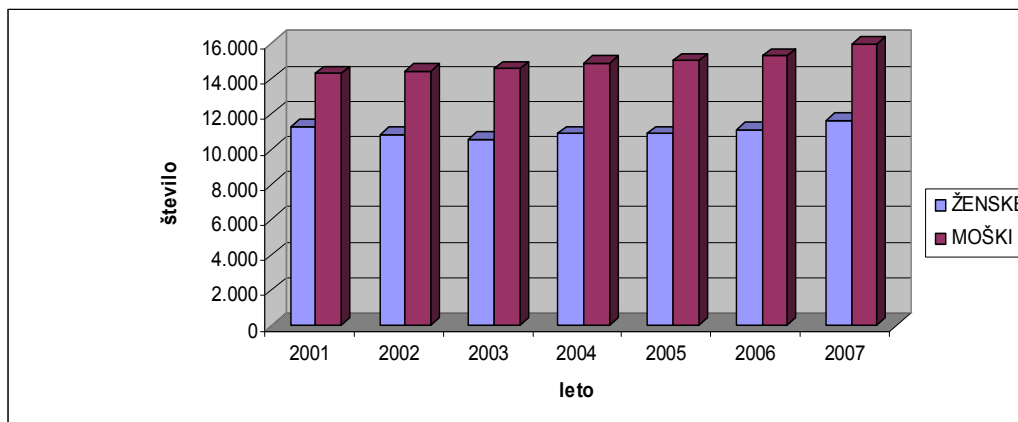

vseskozi niha, v letu 2007 pa doseže najvišjo vrednost na 16.991 zaposlenih. Sledijo delovno aktivni prebivalci, ki so zaposleni pri fizičnih osebah s 13,4 % in kmetje z 9,4 %. Največja porast teh pa je bila v letu 2004, in sicer kar za 19,7 % (2.125), glede na leto 2003.

4.3 DINAMIKA DELOVNO AKTIVNEGA PREBIVALSTVA PO SPOLU

Potrebni so različni dejavniki, da pride do sprememb v delovno aktivnem prebivalstvu. Eden izmed najpomembnejših je prav gotovo povpraševanje po delu, njegov obseg in kvaliteta. Spodnja slika nam kaže delovno aktivno prebivalstvo po spolu v Posavju od leta 2001 do leta 2007. Podatki so zbrani iz SRDPA-a. Kot nam kaže slika se število delovno aktivnih moških vseskozi postopoma povečuje, medtem ko pa je pri delovno aktivnih ženskah opaziti nenehno nihanje njihovega števila in tudi precej nizek delež njihove udeležbe. Razlog zmanjševanja najdemo predvsem v kriterijih povpraševanja oziroma potreb po delu. Še posebno je treba omeniti stečaje ter presežne delavce tekstilnih tovarn, ki so bile v Posavju некоč izredno uspešne in učinkovite.

Slika 3: Število delovno aktivnega prebivalstva po spolu v Posavju od leta 2001 do leta 2007 (stanje konec decembra)

Vir: Tabela 4 v prilogi

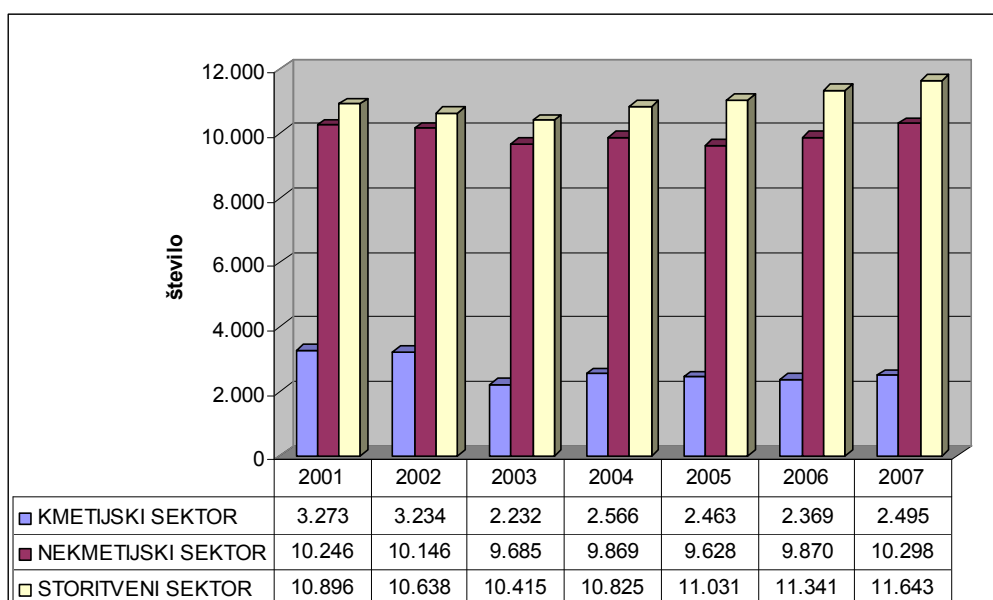
4.4 DINAMIKA ZAPOSLOVANJA PO SEKTORJIH

Spremembe v strukturi zaposlitve so v pogojih hitrega tehnološkega razvoja stalnica vsakega gospodarstva. Tako je moralo preteči več let, da je prišlo do relativno velikih premikov v strukturi, in sicer v smeri zmanjševanja deleža tako

imenovanih industrijskih dejavnosti in povečevanja deleža storitvenih dejavnosti (Kuzmin, 2003, str. 37).

Slika 4 nam prikazuje delovno aktivno prebivalstvo po sektorjih dejavnosti v Posavski regiji v letih 2001 do 2007. Opaziti je, da se število zaposlenih v kmetijskem sektorju vse od leta 2001 pa do leta 2003 zmanjšuje. Porast zaposlenosti je opaziti koncem leta 2004 glede na leto 2003, ko se zaposlenost dvigne za 15 % oziroma za 334 zaposlenih oseb. V letu 2005 in 2006 se ponovno nadaljuje upad zaposlenosti, medtem ko se v letu 2007 zaposlovanje v kmetijskem sektorju dvigne za 139 oseb oziroma 5,3 %, glede na leto pred tem in le za 32 oseb glede na leto 2005, kar znaša 1,3 %. V nekmetijskem sektorju, kamor uvrščamo poleg rudarstva in predelovalnih dejavnosti še oskrbo z elektriko, vodo, in plinom ter gradbeništvom, se število delovno aktivnega prebivalstva postopoma zmanjšuje, z izjemo konca leta 2004, ko ponovno poraste za 1,9 % v primerjavi s koncem leta 2003. Sledi ponovni upad v letih, ki sledita, v letu 2007 pa se zaposlenost v nekmetijskem sektorju ponovno zviša, in sicer za 4,3 % glede na leto 2006. Posebno pa moram izpostaviti porast oziroma povečanje števila delovno aktivnega prebivalstva v storitvenem sektorju, saj je v primerjavi s številom delovno aktivnega prebivalstva v kmetijskem in nekmetijskem sektorju daleč najvišje in tudi vseskozi narašča. Razlogi so predvsem zaradi vse hitrejšega tehnološkega razvoja od leta 2003 dalje.

Slika 4: Število delovno aktivnega prebivalstva po sektorjih dejavnosti v Posavju od leta 2001 do leta 2007 (stanje konec decembra)

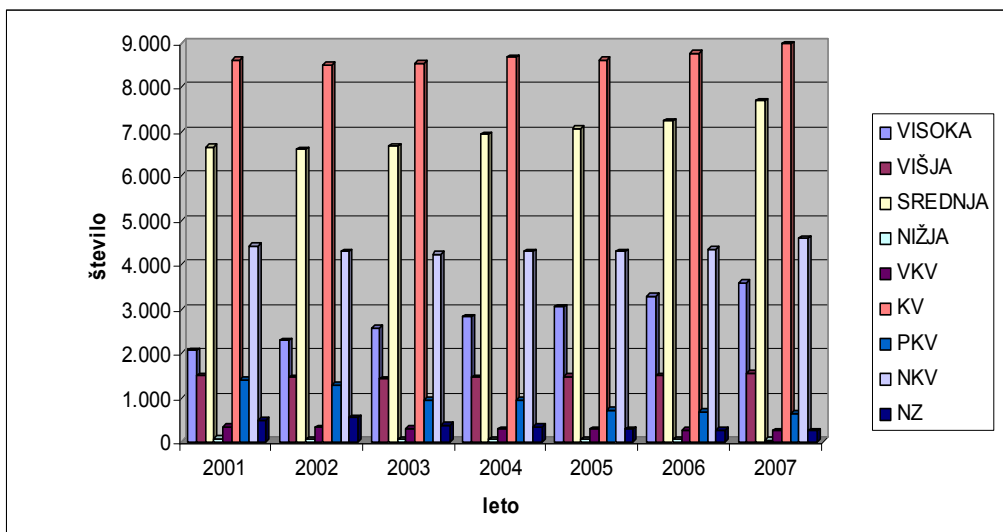

Vir: Tabela 2 v prilogi

4.5 DINAMIKA DELOVNO AKTIVNEGA PREBIVALSTVA PO IZOBRAZBI

Delovno aktivno prebivalstvo se po stopnji izobrazbe po opredelitvi Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva deli na aktivno prebivalstvo z visoko, višjo, srednjo in nižjo stopnjo izobrazbe. Sledijo še visoko kvalificirani, kvalificirani, polkvalificirani ter nekvalificirani delovno aktivni. V delovno aktivno prebivalstvo z visoko stopnjo izobrazbe spadajo doktorji, magistri in ostali. Močno odstopanje sem v primerjavi z ostalimi opazila pri visokem številu kvalificiranega delovno aktivnega prebivalstva v vseh opazovanih letih, torej od leta 2001 pa vse do 2007. Ta namreč predstavlja v povprečju vseh sedmih let 33,4 % v primerjavi z ostalimi. Sledi mu delovno aktivno prebivalstvo s srednjo stopnjo izobrazbe in predstavlja v povprečju sedmih let 26,8 % v primerjavi z ostalimi. Opazila pa sem tudi, da je porast zaslediti tudi pri delovno aktivnem prebivalstvu z visoko stopnjo izobrazbe, saj se ta vsako leto postopoma zvišuje. Vse to nam kaže Slika 5. Treba pa je omeniti, da dostokrat izobrazba ni odločujoča pri izbiri kandidatov, saj so za delodajalca predvsem pomembne delovne izkušnje kandidata, dodatna znanja, osebnostne lastnosti ter predvsem sposobnosti in marljivost.

Slika 5: Število delovno aktivnega prebivalstva po izobrazbi v Posavju od leta 2001 do leta 2007 (stanje konec decembra)

Vir: Tabela 3 v prilogi

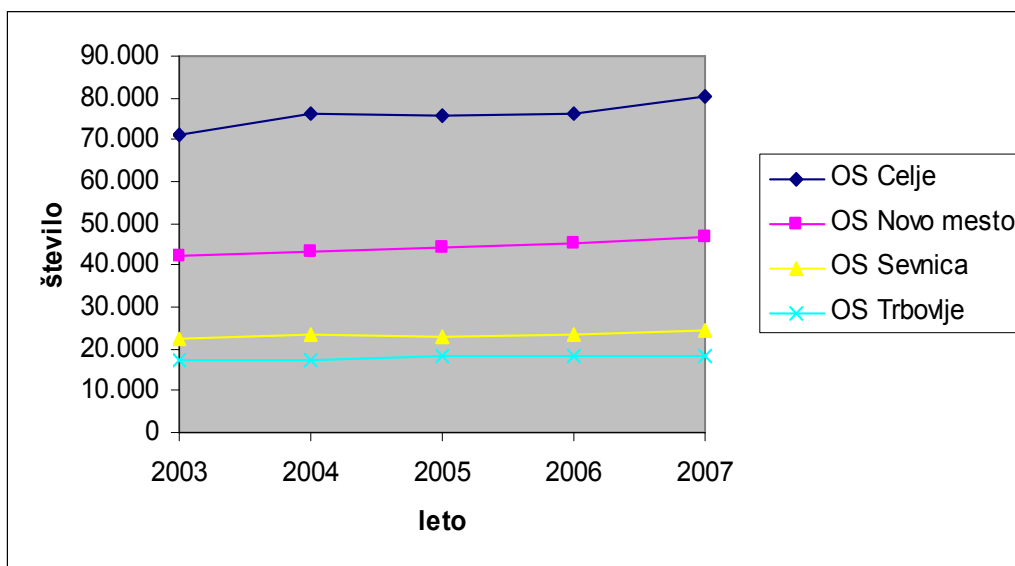
4.6 PRIMERJAVA S SOSEDNJI REGIJAMI

Slika 6 nam kaže delovno aktivno prebivalstvo po OS. Največ tega je bilo v Savinjski regiji v OS Celje, in sicer povprečno 75.993 delovno aktivnih od leta 2003 do leta 2007. Sledi Jugovzhodna regija z OS Novo mesto s povprečno 44.421

delovno aktivnih, na zadnjem mestu pa je Zasavje (OS Trbovlje) s 17.826 delovno aktivnimi prebivalci. V OS Celje delovno aktivno prebivalstvo vseskozi narašča. Od leta 2003–2007 je bila porast kar 13,2 %. Razlogi za tako ugodne spremembe so predvsem v odpiranju novih delovnih mest v trgovinski dejavnosti. Najmanjša porast pa je bila v Zasavju, in sicer le 5,2 %.

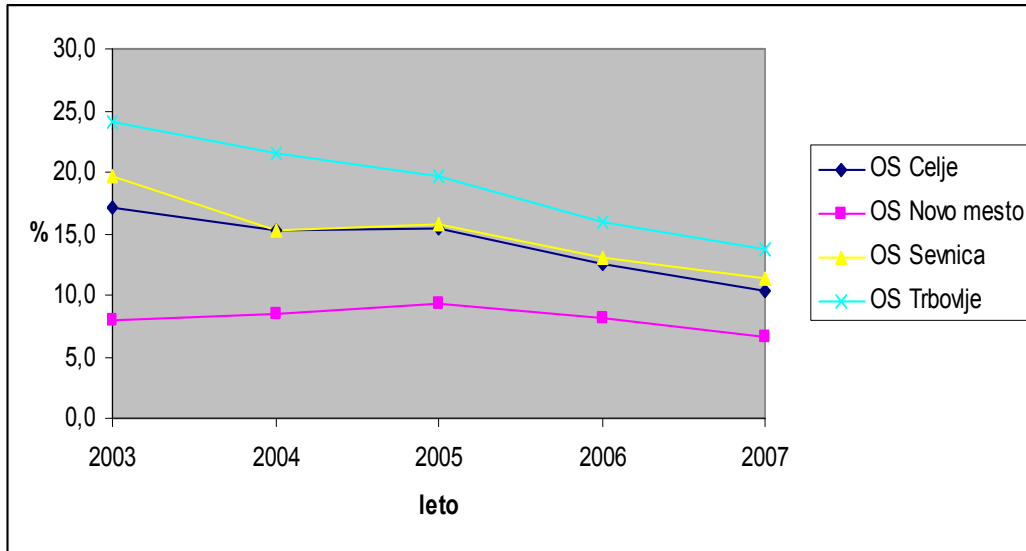
Stopnjo registrirane brezposelnosti sem izračunala glede na število delovno aktivnih prebivalcev. Najmanjše število registrirano brezposelnih od leta 2003–2007 imajo tako v OS Novo mesto, in sicer povprečna brezposelnost znaša 8,1 %. Največja brezposelnost pa je v OS Trbovlje s povprečno 19 % stopnjo. Sledi OS Sevnica s povprečno 15 % in OS Celje s 14,2 % stopnjo. Kljub temu da imajo v OS Trbovlje največjo stopnjo brezposelnosti, se je ta od leta 2003 do leta 2007 močno znižala, in sicer kar za 42,9 %. Tudi v OS Sevnica se brezposelnost močno manjša, glede na opazovano obdobje je manjša za 42,3 %. Najmanj sprememb pa je opaziti v OS Novo mesto (16,8 %), kar tudi kaže Slika 7.

Slika 6: Delovno aktivno prebivalstvo po OS od leta 2003 do leta 2007 (stanje konec decembra)

Vir: Tabela 5 v prilogi

Slika 7: Stopnja registrirane brezposelnosti po OS glede na delovno aktivno prebivalstvo od leta 2003 do leta 2007 (stanje konec decembra)

Vir: Tabela 6 v prilogi

5 ZAPOSLOVANJE TUJCEV V POSAVJU

5.1 ZAPOSLOVANJE TUJCEV

Zaposlovanje in delo tujcev sta potrebna tako na celotnem slovenskem trgu dela kot v tudi Posavju, saj dopolnjujeta manjkajoče število delavcev, ki jih potrebujejo delodajalci. Enostavno ni dovolj delavcev za določene poklice v določenih dejavnostih. Slovenski delavci in delavke za delo v nekaterih poklicih ne kažejo zanimanja, predvsem ko gre za težka, umazana in slabo plačana dela, posebej mladi imajo praviloma previsoke želje in pričakovanja, pogosto pa tudi že previsoko izobrazbo, da bi bili pripravljeni sprejeti dela, ki jih pri nas opravljajo tujci. V tem se prav nič ne razlikujemo od drugih najbolj razvitih evropskih držav. Treba je omeniti, da je prav zaposlovanje tujcev zmanjšalo veliko brezposelnost, ki je bila še nedolgo tega značilna za Posavje, saj so sprejeli tista dela, ki jih Posavci in Posavke nismo pripravljeni delati.

Zaposlovanje tujcev je ekonomska in družbena problematika, ki jo lahko obravnavamo v širših okvirih mednarodnih ekonomskih migracij. Opredelitev migracij je zasnovana na definiciji prebivalstva, ki je v skladu s sodobnimi statističnimi standardi opredeljena na osnovni običajnega bivanja (Malačič, 2006, str. 12). Iz tega sledi, da do migracije pride takrat, ko oseba spremeni svoje običajno bivališče, o mednarodni migraciji pa govorimo, ko oseba spremeni svoje običajno bivališče med državama. Samo običajno bivališče pa je opredeljeno kot bivališče, kjer je oseba v zadnjem letu praktično bivala.

5.2 ZAPOSLOVANJE IN GIBANJE ZAPOSLOVANJA TUJCEV V POSAVJU

Zaposlenost in gibanje zaposlovanja tujcev v Spodnjeposavski regiji bom predstavila od leta 2001 pa vse tja do leta 2007. To obdobje lahko razdelim na dva dela, saj do konca aprila 2004 Slovenija še ni bila članica EU, od 1. maja naprej pa je to tudi postala. Bolj podrobno in nazorno bom analizirala časovno obdobje od leta 2004 do 2007 prav zaradi vstopa v EU. Z datumom vstopa se na slovenskem trgu pojavi kategorija EU prijav. To so prijave delavcev iz drugih držav članic EU, ki pri nas ne potrebujejo delovnih dovoljenj, ker velja z njihovimi državami dogovor o prostem pretoku oseb. Za obdobje od leta 2001 do leta 2003 pa bo predstavitev bolj splošna. Članstvo v EU je za zaposlovanje tujcev v naši državi posebej pomembno zaradi uveljavljanja prostega pretoka oseb in uveljavljanja enotnega trga dela v EU, kar sem že podrobneje predstavila v 2. poglavju.

Naj že v naprej povem, da bom opisovala in analizirala predvsem po demografskih in ekonomskih značilnostih. Najbolj očitna demografska znaka sta spol in starost.

Dejstvo pa je tudi, da o značilnostih, ki bi vsaj deloma govorili o socialnem stanju tujcev, preprosto ni na voljo nobenih podatkov. Podatkov tudi ni mogoče pridobiti glede stanovanjskih podatkov, dohodkih ipd. O njihovem socialnem statusu lahko sklepam le posredno, na osnovi izobrazbe in poklicev, ki večinoma kažejo, da je njihov socialni status nizek.

5.2.1 Zaposlovanje in gibanja zaposlovanja tujcev v Posavju od leta 2001 do leta 2003⁹

Podatki za 2001–2003 so razvidni iz tabele 1, v tabelo sem razvrstila število izdanih dovoljenj za zaposlitev glede na spol, starost, izobrazbo in vrste dejavnosti. Primerjala bom tudi gibanja zaposlovanja tujcev s sosednjimi regijami, torej z Jugovzhodno, Savinjsko in Zasavsko regijo.

Leta 2001 je bilo v Posavju izdanih 478 dovoljenj za zaposlitev, od tega je bilo kar 440 moških in le 38 žensk. Največ delavcev je bilo do starosti 29 let, kar 167, od starosti 30–39 let jih je 147, 40–49 let (102 delavca), najmanj pa jih je bilo s starostjo nad 50 let (62), iz česar lahko ugotovimo, da po delu v Posavju posegajo predvsem mlajši tujci. Ta trditev velja tudi za vnaprej. Najmanj delovnih dovoljenj je bilo izdanih delavcem s III. stopnjo izobrazbe, in sicer 13, največ pa delavcem s I. stopnjo, kar 227 dovoljenj. Dejavnosti so razdeljene na primarne, sekundarne, kjer je izpostavljeno gradbeništvo, ter na terciarne dejavnosti. V sekundarni dejavnosti je bilo izdanih največ dovoljenj za zaposlitev, in sicer kar 361, v gradbeništvu pa kar 271. Najmanj izdanih dovoljenj pa je bilo izdanih v primarni dejavnosti, in sicer 7.

---

⁹ Vsi podatki se nanašajo na dan 30. 6.

Tabela 1: Število izdanih dovoljenj za zaposlitev glede na spol, starost, izobrazbo ter vrsto dejavnosti v Posavju od leta 2001 do leta 2003 (stanje 30. 6.)

SPOL/LETO	2001	%	2002	%	2003	%	ind 02/01	ind 03/02
Moški	440	92,1	455	94,0	464	92,2	103,4	102,0
Ženske	38	7,9	29	6,0	39	7,8	76,3	134,5
skupaj	478	100,0	484	100,0	503	100,0	101,3	103,9
STAROST								
Do 29 let	167	34,9	164	33,9	169	33,6	98,2	103,0
30-39 let	147	30,8	137	28,3	157	31,2	93,2	114,6
40-49 let	102	21,3	123	25,4	116	23,1	120,6	94,3
50 in več	62	13,0	60	12,4	61	12,1	96,8	101,7
IZOBRAZBA								
Neznana	3	0,6	/	/	/	/	/	/
I. stopnja	227	47,5	218	45,0	228	45,3	96,0	104,6
II. stopnja	67	14,0	100	20,7	127	25,2	149,3	127,0
III. stopnja	3	0,6	3	0,6	2	0,4	100,0	66,7
IV. stopnja	42	8,8	45	9,3	32	6,4	107,1	71,1
V. stopnja	50	10,5	45	9,3	41	8,2	90,0	91,1
VI. stopnja	20	4,2	19	3,9	13	2,6	95,0	68,4
VII. stopnja	66	13,8	54	11,2	60	11,9	81,8	111,1
DEJAVNOSTI								
Primarne dejavnosti	7	1,5	6	1,2	6	1,2	85,7	100,0
Sekundarne dejavnosti	361	75,5	372	76,9	390	77,5	103,0	104,8
- gradbeništvo	271	56,7	290	59,9	390	77,5	107,0	134,5
Terciarne dejavnosti	110	23,0	106	21,9	107	21,3	96,4	100,9

Vir: Malačič et al., 2006, str. 82, 83, 85 in 87

V sledečem letu 2002 je bilo v regiji izdanih 484 dovoljenj za zaposlitev, kar je le 6 dovoljenj več kot v istem obdobju lanskega leta. Delež moških, ki so prejeli dovoljenje za zaposlitev, se je povečal za skromen 1 %, iz 440 dovoljenj na 455. Pri ženskah tujkah pa opazimo upad na 29 dovoljenj. Še vedno je največ dovoljenj izdanih za tujce, stare do 29 let, in sicer 164 dovoljenj, kar je za 3 dovoljenja manj, kot v istem obdobju leta 2001. Nekoliko so se povišala izdana dovoljenja le za

tujce, ki so stari od 40–49 let, in sicer na 123 dovoljenj, kar je za 21 dovoljenj več od lanskega leta.

Tudi pri izobrazbi velikih sprememb glede na leto 2001 ni opaziti. Konec junija 2002 je porast opaziti pri izdanih dovoljenjih pri tujcih z II. stopnjo izobrazbe, in sicer za 33 dovoljenj za zaposlitev. Pri sekundarnih dejavnostih in gradbeništvu je bilo tudi v tem letu izdanih največ dovoljenj za zaposlitev, za slednje je bilo izdanih 19 dovoljenj več, kot lansko leto, medtem ko sekundarne dejavnosti štejejo 372 dovoljenj.

Z letom 2003 je nekoliko poraslo število izdanih dovoljenj za zaposlitev. Izdana so bila 503 dovoljenja, kar je 19 dovoljenj več od leta pred tem in 25 dovoljenj od leta 2001. Še vedno so v prevladi moški, vendar ni beležiti velikih sprememb. Poraslo pa je število izdanih dovoljenj za ženske, in sicer na 39 dovoljenj, kar je 34,5 %. Kot je bilo pričakovati je bilo tudi koncem junija 2003 največ dovoljenj izdanih za tujce stare do 29 let, nekoliko je le porasel delež tujcev starih od 30 do 39 let, in sicer za 14,5 %, kar je 20 dovoljenj za zaposlitev več kot konec junija 2002 in 10 dovoljenj več, kot leto pred tem.

Tujcem s I. stopnjo izobrazbe je bilo izdanih 10 dovoljenj več kot v lanskem obdobju, medtem ko sta pri III. stopnji pridobila dovoljenje za zaposlitev le dva tujca. V primarnih in terciarnih dejavnostih ni opaziti večje razlike od lanskega leta in leta pred tem, porast pa je opaziti tako pri sekundarni dejavnosti kot tudi pri gradbeništvu. Pri slednjem je bilo izdanih 26 dovoljenj za zaposlitev več kot v letu 2002.

Prišla sem do spoznanja, da je število izdanih dovoljenj za zaposlitev vse od leta 2001 do leta 2003 postopoma in vseskozi naraščalo. Delež žensk, ki je že tako relativno nizek, je v letu 2003 dosegel 139 dovoljenj za zaposlitev, kar je tudi posledica lokalnega gospodarstva, predvsem tistega dela, ki zaposluje več moških tujcev.

Treba je omeniti tudi, da se v Posavju izdajajo dovoljenja za zaposlitev na zahtevo delodajalcev za mlajše delavce do 29. leta starosti, kot je povprečje med vsemi tujci na našem trgu dela. Starostna razreda do 39 let sta precej bolj pomembna kot ostala dva, to velja za celotno opazovano obdobje 2001–2003. Presenetljivo malo dovoljenj za zaposlitev pa je bilo izdano tujcem, ki so starejši od 50 let.

Pri izobrazbi je komaj omembe vredna III. stopnja izobrazbe, v celotnem opazovanem obdobju je bilo izdanih le 8 dovoljenj za zaposlitev. V regiji močno prevladujejo tujci s I. stopnjo izobrazbe, sledi pa II. izobrazbena stopnja. Opazila sem, da je najbolj dominantna dejavnost, v kateri se zaposluje največ tujcev, sekundarna, kjer je še posebej treba omeniti gradbeništvo, ki ima največje število izdanih dovoljenj za zaposlitev, kar je posledica velikih gradbenih projektov, ki so se zgodili v Posavju (gradnja hidroelektrarne Boštanj, Blanca ipd.). Ker je v regiji nekoliko višja brezposelnost, ni potrebe po delavcih v primarni dejavnosti.

5.2.1.1 Primerjava s sosednjimi regijami

Največ dovoljenj za zaposlitev od leta 2001 do leta 2003 je bilo izdanih v Savinjski regiji oziroma v OS Celje, in sicer skupaj kar 3.244. Vendar je število vseskozi padalo in v letu 2003 doseglo še vedno visokih 866 dovoljenj za zaposlitev. Sledi Jugovzhodna regija oziroma OS Novo mesto z 2.138 dovoljenji, na zadnjem mestu pa je Zasavska regija z OS Trbovlje s skupno 459 dovoljenji za zaposlitev. Podatki nam kažejo tudi, da je delež žensk v vseh OS od leta 2001 do leta 2003 zelo nizek in se stalno zmanjšuje, naraste le v OS Sevnica v letu 2003.

Starost je razdeljena na štiri razrede. Dovoljenja za zaposlitev se v vseh OS službah izdajajo za mlajše delavce do 29 let, najmanj se jih izda tujcem nad 50 let. Delodajalci raje zaposlujejo mlajše tujce, predvsem zaradi vitalnosti in večje zmogljivosti.

Kot že v OS Sevnica tudi v sosednjih regijah prevladujejo tujci s I. stopnjo izobrazbe, v OS Celje je bilo izdanih kar 1.873 dovoljenj za zaposlitev, najmanj pa v OS Trbovlje. Sledijo tujci s IV. stopnjo, teh je največ prav tako v OS Celje, najmanj pa OS Sevnica, in sicer le 119.

Največ tujcev pa je tudi v sosednjih regijah zaposlenih v sekundarni dejavnosti, in sicer v gradbeništvu. Ker je za vzhodno Slovenijo značilna visoka brezposelnost, ni potrebe po tujih delavcih v primarni dejavnosti. Vendar lahko rečem, da je OS Celje že večje mestno središče, zato ima tudi kar precej tujih delavcev zaposlenih v terciarni dejavnosti, čeprav zaposlovanje vseskozi upada.

5.2.2 Zaposlovanje in gibanja zaposlovanja tujcev v Posavju od leta 2004 do leta 2007¹⁰

Leto 2004 je posebej pomembno, saj je s 1. majem Slovenija postala polnopravna članica EU in hkrati doživela izrazito povečanje selitvenih tokov iz tujine. Povečevati so se začele tudi potrebe po tujih delavcih za dela, za katera primanjkuje domačih delavcev. S članstvom je bil tudi uveljavljen prosti pretok delavcev med novimi državami članicami ter prosti pretok storitev med vsemi državami članicami. Zaradi pričakovanega večjega zaposlovanja državljanov novih držav članic, ki konkurirajo na trgu dela enakovredno domačim iskalcem zaposlitve, domače brezposelnosti ter možnega večjega izvajanja storitev podjetij iz držav EU, je bilo potrebno omejiti število delovnih dovoljenj za državljane tretjih držav s kvoto. Tako je v aprilu 2004 stopila v veljavo Uredba o določitvi kvote delovnih dovoljenj, s katero se omejuje število tujcev na trgu dela. Kvota je bila opredeljena za izdajo dovoljenj za zaposlitev, dovoljenj za delo za napotene tujce, dovoljenj za usposabljanje in izpopolnjevanje tujcev, individualne storitve tujcev ter sezonsko delo tujcev. Poleg kvote je uredba tudi določila, da posameznemu

---

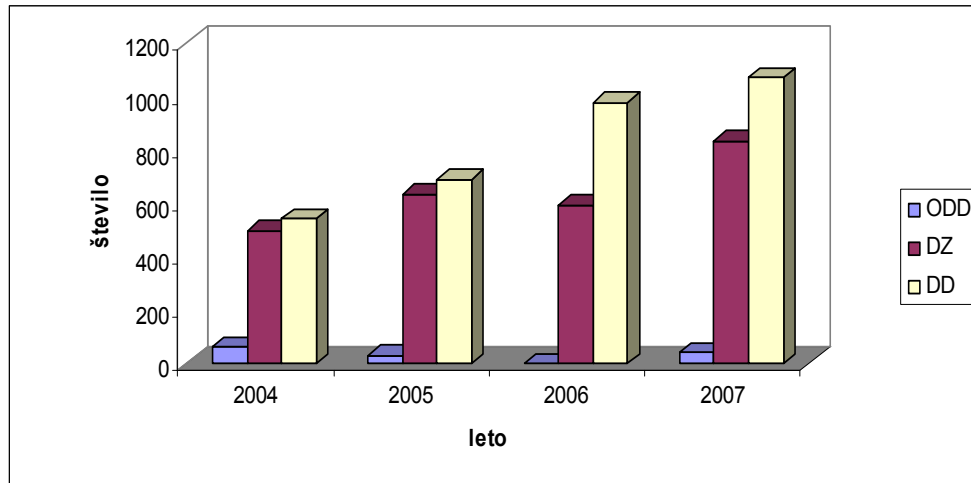
¹⁰ Vsi podatki se nanašajo na konec decembra oziroma na dan 31. 12.

delodajalcu lahko izda največ toliko dovoljenj za sezonsko delo v gradbeništvu, kolikor je bilo povprečno število zaposlenih v letu 2003 pri tem delodajalcu, pri čemer se v to število ne štejejo tujci, ki so bili zaposleni na podlagi dovoljenja za sezonsko delo. Naj še omenim, da bom analizirala celotno opazovano obdobje skupaj.

5.2.2.1 Izdana delovna dovoljenja v Posavju

Kot sem že omenila poznamo tri vrste delovnih dovoljenj: dovoljenje za delo, dovoljenje za zaposlitev in osebno delovno dovoljenje. Dovoljenja za zaposlitev so na drugem mestu po številu izdanih dovoljenj v Spodnjeposavski regiji. Teh je bilo v letu 2004 izdanih 499, v letu 2005 634, v letu 2006 595 in v letu 2007 kar 833. Dovoljenja za zaposlitev vseskozi naraščajo, le koncem leta 2006 je opaziti upad glede na prejšnje leto, saj jih je bilo izdanih 39 manj. Izdaja dovoljenj za zaposlitev je odvisna od razmer na domačem trgu delovne sile oziroma razpoložljive ponudbe domačega kadra. Odobrijo se tudi na vlogo delodajalca in za zaposlitev le pri tem delodajalcu. Treba je omeniti, da je v juliju 2006 začel veljati Pravilnik o postopkih in dokazilih za odločanje o izdaji dovoljenja za zaposlitev v primeru, ko zaposlitev tujca zaradi narave dela ni vezana na trg dela. Glavni namen tega pravilnika je, da se opredeli takšne primere in zanje omogoči hitrejši in lažji postopek za izdajo dovoljenj za zaposlitev. Pravilnik posebej opredeljuje izobrazbene skupine, za katere se upoštevajo njegova določila. OS je, izhajajoč iz tega pravilnika, v letu 2006 izdala dovoljenja za delo ključavničarjev, varilcev, gradbincev (zidarjev, tesarjev, železokrivcev, zidarjev za zidanje in ometavanje) in voznikov. V letu 2007 se je OS Sevnica spričo velikih možnosti regije za razvoj gradbeništva ter deficitarnosti za delo na tem področju kot tudi v okviru kmetijstva, srečala s precejšnjim številom vlog, zlasti za izdajo dovoljenj za zaposlitev. Do konca leta je bilo izdanih že omenjenih 833 dovoljenj, kar je za 238 več kot leto poprej. Veljavna delovna dovoljenja na zadnji dan decembra so tista, ki veljajo še v naslednjem letu in ni potrebno ponovne izdaje. Veljavnih dovoljenj je bilo tako v letu 2004 385, izmed teh je bilo 81 novih, kar velja za tiste tujce, ki še niso bili zaposleni v RS. Konec decembra 2005 je bilo veljavnih dovoljenj 414 (novih 96), v naslednjem letu je bilo 10 veljavnih manj kot leto poprej, v letu 2007 pa so veljavna dovoljenja za zaposlitev porasla kar za 52,5 %, prav tako pa so bila veljavna dovoljenja za zaposlitev tudi dovoljenja brez kontrole na trgu dela. Slika 8 nam prikazuje strukturo izdanih delovnih dovoljenj po vrsti in letih v Posavski regiji.

Slika 8: Izdana delovna dovoljenja v OS Sevnica v letih 2004, 2005, 2006 in 2007 po vrsti (stanje konec decembra)

Vir: Tabele 7, 8, 9 in 10 v prilogi

Osebna delovna dovoljenja se podeljujejo neodvisno od stanja na trgu dela in so izvzeta iz kvote. Konec leta 2007 je bilo izdanih 42 osebnih delovnih dovoljenj, leto poprej do izdaje teh dovoljenj ni prišlo. V letu 2005 pa jih je bilo izdanih 29, kar je za 34 manj kot v enakem obdobju leta 2004. Za nedoločen čas so bila omenjena delovna dovoljenja izdana le v letu 2007, in sicer jih je bilo 32. Veljavnih osebnih delovnih dovoljenj na zadnji dan v decembru 2007 je bilo 220 (196 za nedoločen čas), v letu 2006 jih je bilo 10 več (164 za nedoločen čas), v letu 2005 254 in v letu 2004 je bilo takšnih osebnih delovnih dovoljenj 258.

Dovoljenje za delo je oblika delovnega dovoljenja z vnaprej določeno časovno omejitvijo, na podlagi katerega se tujec zaposli ali dela v RS v skladu z namenom, za katerega je bilo dovoljenje izdano. Dovoljenj za delo je tudi največ izdanih v celotnem opazovanem obdobju v OS Sevnica. Za delo v kmetijstvu je možno izdati dovoljenje za delo za čas do šestih mesecev v koledarskem letu, medtem ko je za delo v gradbeništvu možnost izdati dovoljenje za čas do devetih mesecev v kateremkoli dvanajstmesečnem obdobju. Delodajalci si zlasti zaradi strukturnih neskladij veliko število delavcev še vedno izposojajo v sosednjih regijah. Predvsem v gradbeništvu (Malačič meni, da je zaposlovanje v gradbenem sektorju povezano tudi z "bumom" gradbeništvu, ki ga povzroča avtocestni program in nekateri drugi gradbeni sektorji) in kmetijstvu je veliko povpraševanje po tujih delavcih, saj se domači kader izmika takemu delu in išče razne izgovore. Verjetnost pa je, da se tudi ukvarjajo z delom na črno. Prav zaradi tega v OS Sevnica zaradi neupravičenega izmikavanja izpolnjevanja obveznosti iz evidence brišejo brezposelne osebe (v letu 2006 je bilo takšnih 712, zaradi odklonitve dela pa samo 29). Brez tujcev enostavno ne gre. Prav tako se delodajalci pritožujejo zaradi dolgotrajnih in težkih postopkov pridobitve delovnega dovoljenja, v kmetijstvu pa

želijo, da bi se delovne vize oziroma delovna dovoljenja, ki sedaj veljajo za šest mesecev za sezonske delavce, izdajale za trajanje devetih mesecev. Sprememba tehnologije je namreč velik del opravil raztegnila na devet mesecev.

V letu 2004 je bil precejšen upad izdanih dovoljenj za delo po večletnem porastu opaziti pri sezonskih delih. Konec decembra je bilo izdanih 542 takšnih dovoljenj, kar je kar 673 manj kot v enakem obdobju lanskega leta. Od tega jih je bilo 308 namenjenih za delo v kmetijstvu in 234 za delo v gradbeništvo. Razlogi tolikšnega upada so v večjem številu vključevanja domačega kadra za tovrstna dela, prostem zaposlovanju državljanov iz novih držav članic EU (v letu 2004 je šlo predvsem za zaposlovanje Poljakov), kot tudi opredeljeni kvoti. Porast pa je ponovno zaslediti v letu 2005, saj je bilo izdanih 27,5 % dovoljenj več kot v istem obdobju lanskega leta. Razlogi porasta so predvsem v tem, da v tem letu ni prišlo do zaposlovanja delavcev iz držav članic EU, s katerimi velja prost pretok delavcev, temveč so se delodajalci raje odločali za že utečeno zaposlovanje sezonskih delavcev iz držav bivše Jugoslavije, kot tudi v dejstvu, da je bila sezona po pridelku obilnejša. Za delo v kmetijstvu je bilo tako izdanih 424 dovoljenj za delo, za delo v gradbeništvo pa 267. Območna služba se je v letu 2006 srečala s precejšnjim številom vlog za izdajo dovoljenj za sezonska dela tujcev v kmetijstvu in gradbeništvo, spričo razmaha teh dejavnosti kot tudi deficitarnosti kadra na teh področjih. Skupaj je bilo torej izdanih 976 dovoljenj za sezonska dela (553 v kmetijstvu in kar 57,7 % več kot lansko leto v gradbeništvo). Konec leta 2007 je ponovno opaziti porast za sezonska dela. Za kmetijstvo je bilo namenjenih 78 dovoljenj več kot leto poprej. Ker kmetijski delodajalci z zaposlitvami državljanov EU niso zadovoljni, se raje odločajo za že utečeno zaposlovanje sezonskih delavcev iz bivše Jugoslavije, prav tako pa državljanji članic EU nimajo interesa za delo v Sloveniji. Veljavnih delovnih dovoljenj na zadnji dan decembra pa je bilo v letu 2007 179, v letu 2006 115, v letu 2005 kar 70 manj glede na leto 2006, v letu 2004 pa jih je bilo 73.

Uvedba kvotnega sistema je bila bistvena novost ZZDT, s katerim država na podlagi stanja na trgu dela regulira obseg tujcev na slovenskem trgu dela. Tabela 9 nam kaže število določenih kvot in podkvot od leta 2004 do leta 2008. V letu 2004 je bila kvota določena na 17.100 delovnih dovoljenj, v naslednjem letu pa na 16.700 teh. V začetku januarja 2007 pa je bila kvota sprejeta na 18.500 delovnih dovoljenj (prav toliko v letu 2006), vendar pa se je zaradi velikega povpraševanja po delavcih, ki ga v RS območne službe niso uspele pokrivati, kvota večkrat povečala, in sicer na končno višino 29.500 dovoljenj. V Posavju kvote niso bile dosežene in realizirane le v letu 2005, v naslednjih letih pa so bile izkoriščene v celoti. Treba je omeniti še, da so osebna delovna dovoljenja izvzeta iz kvote.

Tujci pa lahko opravljajo določene storitve v RS tudi brez delovnega dovoljenja, vendar le na osnovi prijave dela (npr. razni umetniki, opravljanje interventnih storitev, storitev vezanih na servisiranje, sejemske storitve ipd.), ki trajajo sedem oziroma največ trideset dni v koledarskem letu. Opravljanje takšnih storitev je v letu 2004 prijavilo 20 tujcev, v naslednjem letu jih je bilo 5 več, v letu 2006 jih je bilo kar 50, v letu, ki sledi, pa jih je bilo kar za 62 % manj.

Tabela 2: Določitev kvot in podkvot od leta 2004 do leta 2007

Vrsta dovoljenja	2004	2005	2006	2007
Zaposlovanje	12.400	12.200	13.000	13.500
Napoteni tujci	1.200	1.200	1.000	1.000
Usposabljanje in izpopolnjevanje	200	200	75	40
Sezonsko delo	2.200	2000	2.200	2.930
Individualne storitve	100	100	75	30
Nerazporejene storitve	1.000	1.000	1.000	1.000
Skupaj	17.100	16.700	17.350	18.500

Vir: MDDSZ, 2004, 2005, 2006 in 2007

V maju 2006 je RS uveljavila prosto gibanje delavcev državljanov EU in EGP (zaradi tega ni prišlo do pričakovanega večjega zaposlovanja državljanov novih držav članic), zato imajo tudi državljani teh držav in njihovi družinski člani enak položaj na trgu dela kot državljani RS. Državljanost ostalih držav članic se raje zaposlujejo in preseljujejo v države zahodne Evrope, kjer je zaslužek večji. Zaposlovanje delavcev iz teh dežel zato poteka brez izdaje delovnih dovoljenj in so zato izvzeti iz kvote.

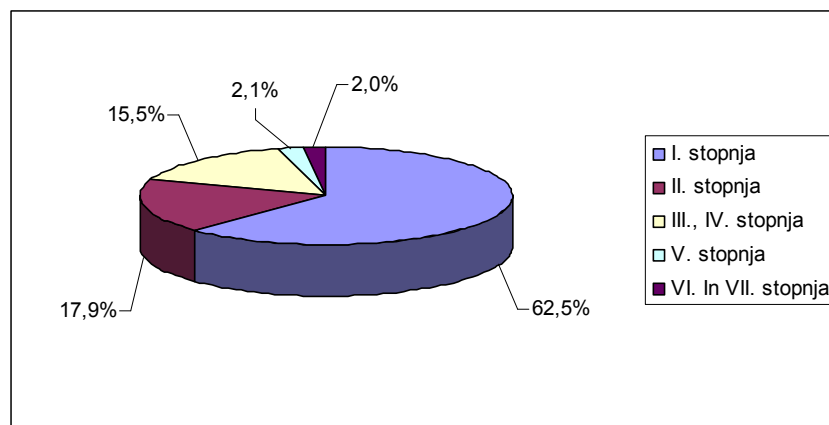
V vseh letih opazovanega obdobja, torej od leta 2004 do leta 2007 je bilo skupno število izdanih delovnih dovoljenj naslednje: v letu 2004 jih je bilo 1.104, v letu, ki sledi za 247 več, v letu 2006 je bilo izdanih kar 16 % več od leta poprej, leto 2007 pa je pa je obsegalo skupaj 1.946 izdanih delovnih dovoljenj, kar je tudi največ. Vsako leto je izdanih več delovnih dovoljenj, kar pomeni, da so tujci nujno potrebni tam, kjer primanjkuje slovenskih delavcev. To so dela, ki jih Slovenci zavračamo in se jim izogibamo, saj so ponavadi slabše plačana, so bolj "umazana" in jih marsikdo zaničuje in podcenjuje. Dostikrat je tako, da smo Slovenci preveč prefinjeni in vzvišeni, da bi takšna dela sploh opravljali. Dejstvo pa je, da so tako slabo plačana in jih zaradi tega tudi odklanjamo.

5.2.2.2 Demografske značilnosti zaposlenih tujcev v Posavju, njihova stopnja izobrazbe ter nacionalnost

Največ delovnih dovoljenj v vseh letih opazovanega obdobja v Posavju je bilo izdano tujcem brez oziroma z drugo stopnjo strokovne izobrazbe (tesarji, zidarji, krivilci armatur z opravljenimi tečaji in brez formalne izobrazbe), sledijo tujci s poklicno izobrazbo (ključavničar, voznik avtomobila, zidar in tesar), skromno pa je število tujcev z najvišjimi stopnjami izobrazbe na področju strojništva, elektrotehnike, medicine in poučevanja glasbenih inštrumentov. Veliko število tujcev ima tako le osnovnošolsko izobrazbo. Najmanj je tujcev s srednjo šolo oziroma s V. stopnjo strokovne izobrazbe. Kar povprečno 71 % tujcev od leta 2004–2007 je zaposlenih brez izobrazbe, pri tem je treba izpostaviti, da se v

sezonska dela vključujejo izključno tujci, ki nimajo izobrazbe. Tujcev, ki imajo II. stopnjo izobrazbe, je povprečno 15 %, medtem ko je tujcev s poklicno izobrazbo vedno več. Delež teh je v porastu. Glede na leto 2005 je bilo v letu 2006 izdano manj dovoljenj tujcem z II. izobrazbeno stopnjo in več tistim, ki imajo poklicno izobrazbo. V letu 2007 se tudi postopoma dviguje izobrazbena struktura, saj je izdano manj dovoljenj tujcem z II. stopnjo in več tistim s poklicno, V., VI., in VII. stopnjo izobrazbe. Vendar je tujcev s V. in VII. stopnjo še vedno skromen delež, slednjih je od leta 2004 do leta 2007 povprečno 3 %, medtem ko je tujcev s srednjo šolo povprečno 2 %. Spodnja slika nam kaže strukturo izdanih dovoljenj tujcev v OS Sevnica v letu 2007 po izobrazbi. Razlog, da se v Slovenijo ne preseljuje bolj izobražena tuja delovna sila, ki bi bila za družbo dolgoročno ugodnejša, je predvsem v tem, da Slovenija še vedno ne dohaja bolj razvitih evropskih držav. "Ustvarjena dodana vrednost je nizka, visokotehnoloških podjetij je malo. Zato je razumljivo, da ni toliko povpraševanja po bolj izobraženih delavcih," pojasnjuje Malačič.

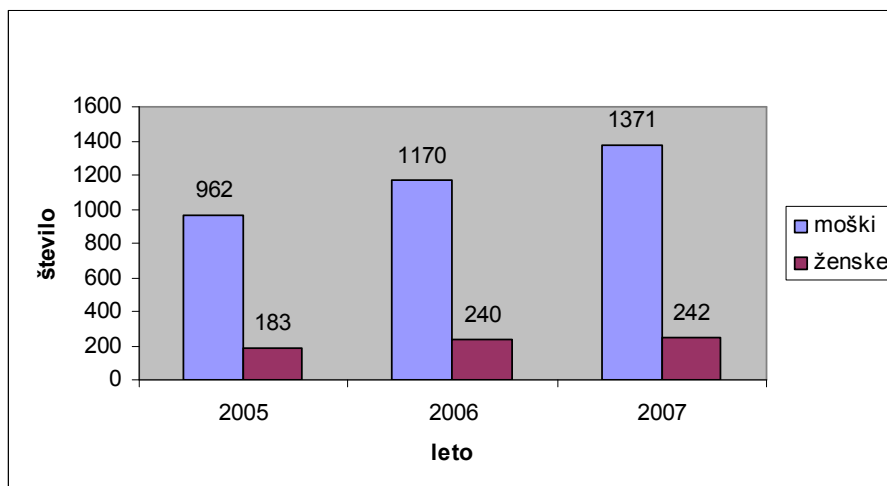
Slika 9: Struktura izdanih delovnih dovoljenj v OS Sevnica v letu 2007 glede na stopnjo izobrazbe (stanje konec decembra)

Vir: Letno poročilo ZRSZ 2007, OS Sevnica

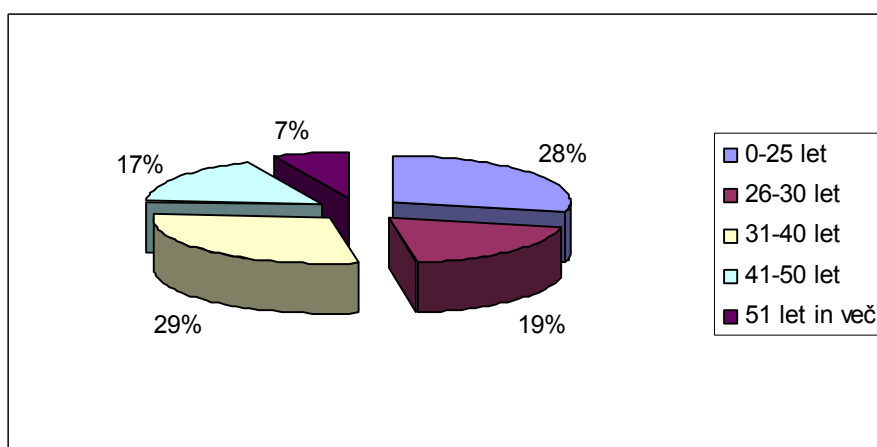
Kot nam kaže Slika 10, v velikem številu prevladujejo moški tujci, ki se zaposlujejo v Posavju. Žensk je v povprečju le 15 %. Porast njih je zaslediti v letu 2006, ko jih je bilo glede na prejšnje leto več za 31,2 %, medtem ko sta v letu 2007 delovni dovoljenji pridobili le dve ženski več kot v enakem obdobju lanskega leta. Največ delovnih dovoljenj je izdano moškim, ki so stari od 25 do 49 let, najmanj pa tistim po 51. letu. Slika 11 nam kaže strukturo izdanih delovnih dovoljenj po starosti v letu 2005.

Slika 10: Dovoljenja za delo izdana v OS Sevnica od leta 2005 do leta 2007 po spolu (stanje konec decembra)

Vir: Letno poročilo ZRSZ 2005-2007, OS Sevnica

Slika 11: Struktura izdanih delovnih dovoljenj tujcem v letu 2005 v OS Sevnica po starosti (stanje konec decembra)

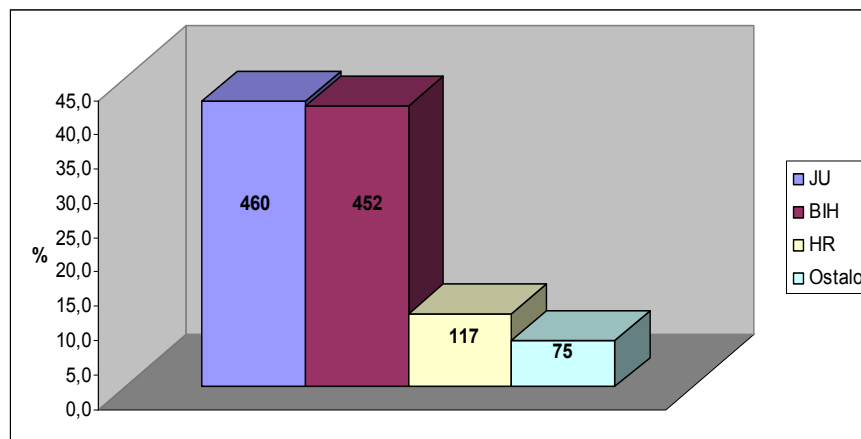
Vir: Letno poročilo ZRSZ 2005, OS Sevnica

Tujci, ki se zaposlujejo v Posavju, večinoma prihajajo iz Jugoslavije. V letu 2005 jih je bilo glede na leto 2004 kar za 143 več, prav tako pa je zaslediti porast tujcev iz Bosne in Hercegovine. Kot je razvidno iz Slike 12 je bilo v letu 2004 tujcem iz Jugoslavije izdano 41,7 % vseh dovoljenj, tujcem iz Bosne in Hercegovine pa 40,9 %. Koncem leta 2007 je bilo tujcem, ki prihajajo iz bivših držav na območju SFRJ, izdanih kar 1880 delovnih dovoljenj. Preostala pa so bila izdana tujcem, ki prihajajo iz ostalih držav, kot so Albanija, Indonezija, Jamajka, Jordanija, Moldavija, Nigerija,

Ruska federacija, Tajska ter Ukrajina. Kljub temu da smo postali polnopravna članica v EU, se priseljevanje tujcev iz ostalih držav članic ni veliko povečalo.

Slika 12: Struktura izdanih delovnih dovoljenj v OS Sevnica v letu 2004 glede na državljanstvo (stanje konec decembra)

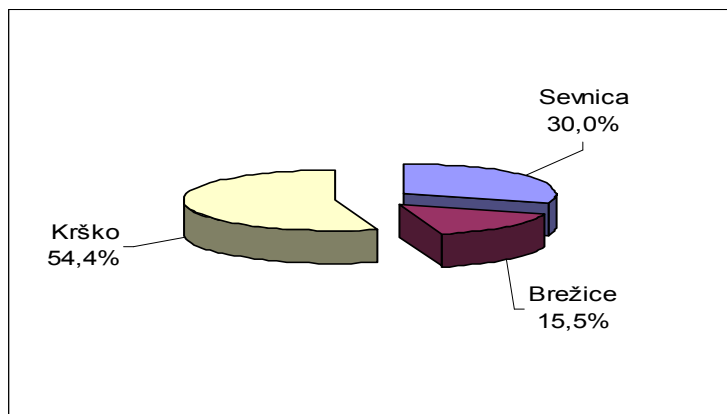

Vir: Letno poročilo ZRSZ 2004, OS Sevnica

5.2.2.3 Zaposlovanje tujcev glede na sedež delodajalca in vrsto dejavnosti

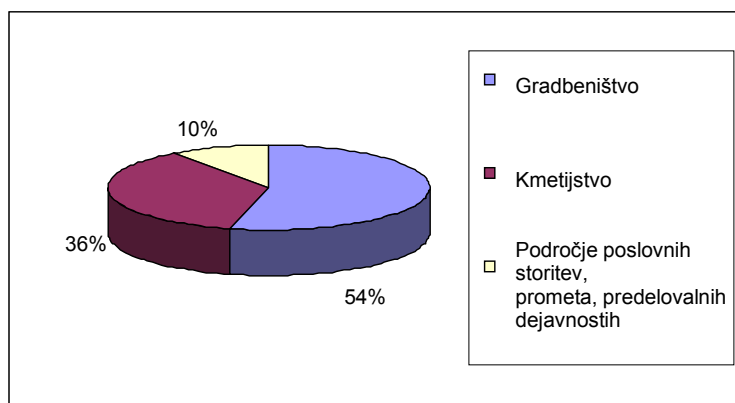
Večina delovnih dovoljenj za sezonska dela je bila izdana krškim delodajalcem. Slika 13 nam prikazuje strukturo izdanih dovoljenj v letu 2004 glede na sedež delodajalca. Kot je razvidno je bilo najmanj delovnih dovoljenj izdanih brežiškim delodajalcem, in sicer 15,5 %, medtem ko se je krškim delodajalcem izdalo največ delovnih dovoljenj oziroma 54,4 %. Prav tako se največ delovnih dovoljenj izda krškim delodajalcem za sezonska dela v kmetijstvu (v letu 2006 80 %, v letu 2007 pa celo 98 %, kar znaša povprečno 89 %) in sevniškim za delo v gradbeništvu. Leta 2006 je bilo izdanih 72 %, v naslednjem letu pa 51 % delovnih dovoljenj. Iz Slike 14 je razvidno število izdanih delovnih dovoljenj v letu 2006 glede na vrsto dejavnosti. Prevladuje gradbeništvo s kar 54 % vseh izdanih dovoljenj v tem letu.

Slika 13: Struktura izdanih delovnih dovoljenj v letu 2004 v OS Sevnica glede na sedež delodajalca (stanje konec decembra)

Vir: Letno poročilo ZRSZ 2004, OS Sevnica

Slika 14: Struktura izdanih delovnih dovoljenj v letu 2006 v OS Sevnica glede na vrsto dejavnosti (stanje konec decembra)

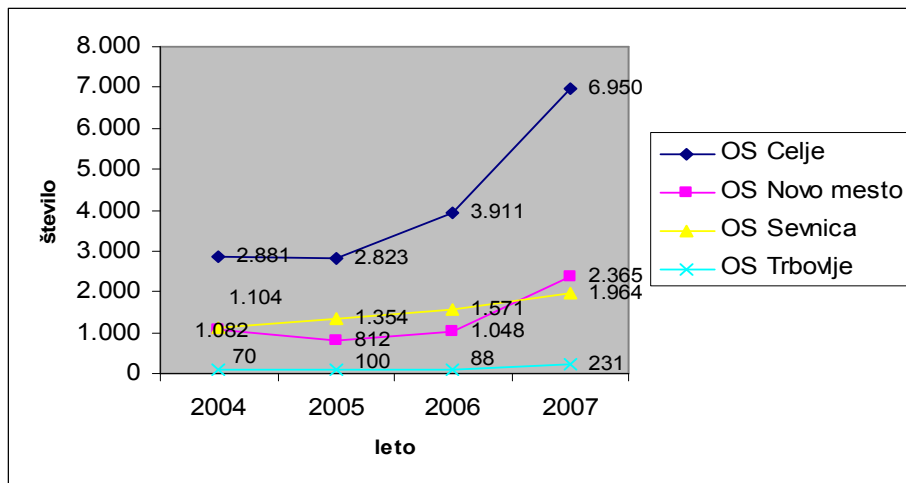
Vir: Letno poročilo ZRSZ 2006, OS Sevnica

5.2.3 Primerjava s sosednjimi regijami

V OS Celje je bilo od leta 2004 do leta 2007 izdanih skupno 16.565 delovnih dovoljenj, kar je tudi največ od vseh opazovanih regijah. Sledi OS Sevnica s 5.307 dovoljenji, najmanj pa jih v OS Trbovlje, in sicer le 489, vendar je največjo porast tujcev opaziti prav v tej OS, saj se je trend izdanih dovoljenj od leta 2004 do 2007 zvišal kar za več kot trikrat. V letu 2006 v nobeni OS ni bilo izdanih osebnih delovnih dovoljenj. Kot je razvidno iz spodnje slike tudi zaposlovanje tujcev v sosednjih regijah močno narašča. Razlogi so pravzaprav podobni kot v Posavju. Zaposlovanje tujcev je nujno potrebno, saj primanjkuje slovenske delovne sile za

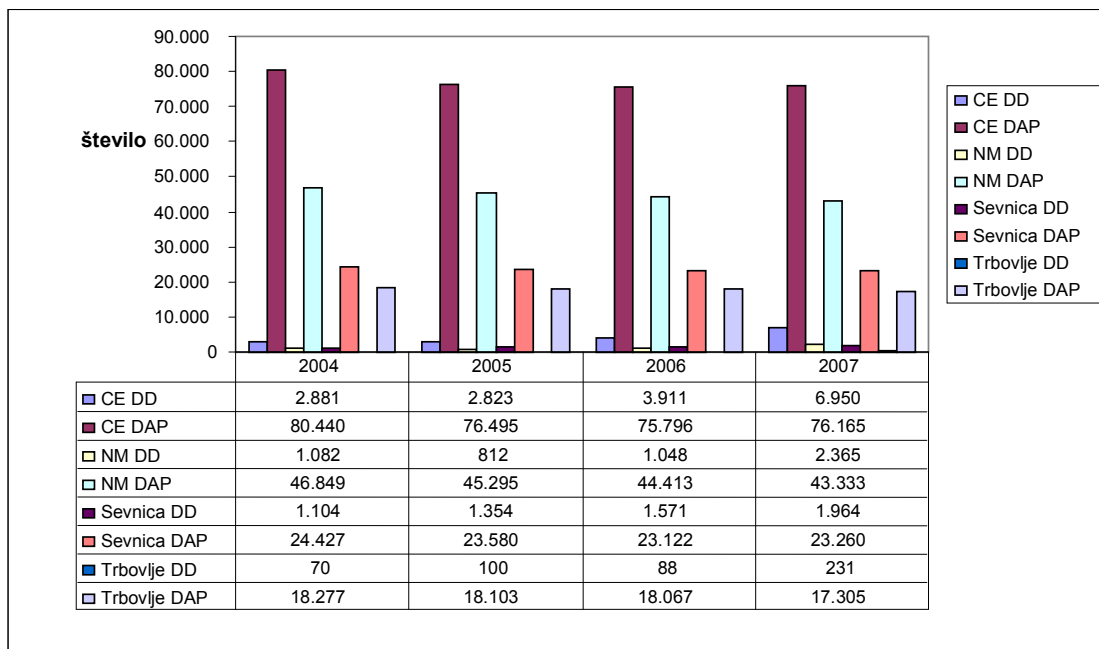
opravljanje določenih del. Za priseljene tujce pa so najbolj zanimive Osrednjeslovenska, Savinjska in Obalno-kraška regija.

Slika 15: Struktura izdanih delovnih dovoljenj po OS od 2004 do leta 2007 (stanje konec decembra)

Vir: Tabela 15 v prilogi

Slika 16: Struktura zaposlovanja tujcev in zaposlovanja domačinov po letih in OS službah (stanje konec decembra)

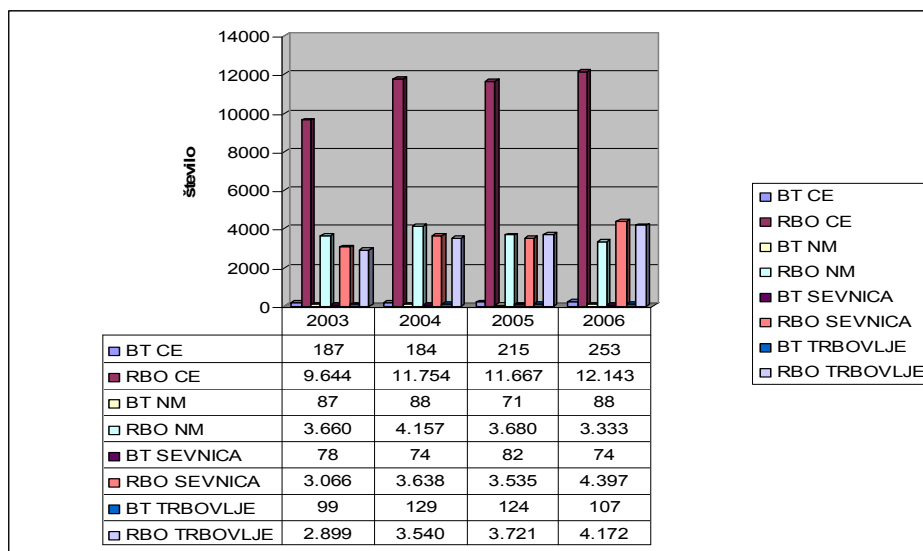
Vir: Letno poročilo OS ZRSZ 2004–2007

Slika 16 nam kaže primerjavo zaposlovanja tujcev in zaposlovanja domačega delovno aktivnega prebivalstva. V OS Trbovlje je razmerje med delovno aktivnimi državljani RS in tujci največje, kar pomeni, da je delovno aktivnega prebivalstva v povprečju kar za 178-krat več, kot je izdanih delovnih dovoljenj za tujce. Konec leta 2007 se je razmerje močno zmanjšalo, saj se je v tem letu zaposlilo največ tujcev. Najmanjše razmerje pa je v OS Sevnica, in sicer delovno aktivnih prebivalcev je v povprečju le za 16-krat več. Naj omenim, da je konec leta 2007 delovno aktivnih samo 9-krat več, kar pomeni, da je zaposlovanje tujcev postalo trend.

5.2.4 Brezposelnost tujcev v Posavju in primerjava s sosednjimi regijami

Registrirana brezposelnost tujcev v Posavju je bila od leta 2004 pa vse do leta 2007 nižja kot registrirana brezposelnost domačega prebivalstva. Brezposelnost tujcev vseskozi niha, največjo vrednost pa doseže v letu 2005, in sicer na 82 letih. Očitno je, da je prisoten trend zmanjševanja brezposelnosti v Posavju. Ta trend je enak trendu registrirane brezposelnosti v Posavju nasploh. Na splošno pa sicer brezposelnost tujcev v Sloveniji rahlo narašča, vendar še ni kritično. Treba je omeniti še, da so lahko brezposelni tujci v Sloveniji samo tisti z osebnim delovnim dovoljenjem. Menim, da so se tujci dobro integrirali na slovenski trg dela, predvsem tisti z osebnim delovnim dovoljenjem. To je mogoče skleniti po podatkih, da brezposelnost tujcev v Sloveniji ni višja od brezposelnosti domačega prebivalstva, kar je splošna značilnost večine razvitih evropskih držav.

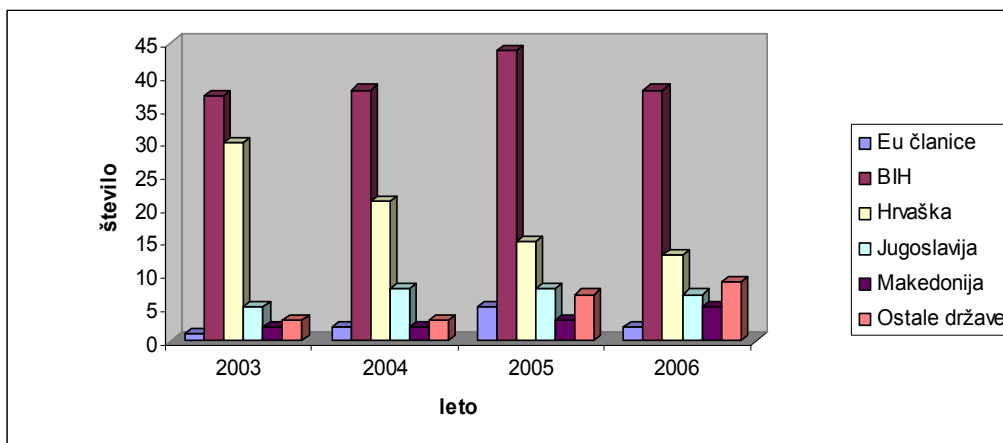
Slika 17: Struktura brezposelnih tujcev in registrirano brezposelnega domačega aktivnega prebivalstva po OS in letih (stanje 30. 6.)

Vir: Letno poročilo OS ZRSZ 2003–2006

Slika 17 nam prikazuje primerjavo med brezposelnimi tujci (BT) in registrirano brezposelnimi domačini (RBO) po OS službah od leta 2003 do leta 2006. Kot sem že večkrat omenila, največ tujcev prihaja iz bivše SFRJ, zato je razumljivo tudi, da večina brezposelnih tujcev v OS Sevnica prihaja od tam. Podatki so razvidni v Sliki 18. Razlog, da imamo v Posavju in v Sloveniji brezposelne tujce, je predvsem v njihovi izobraženosti. Izredno nizka izobraženost vseh vrst tujih delavcev kaže, da Slovenija doslej ni potrebovala visoko izobraženih delavcev z univerzitetno, podiplomsko in doktorsko izobrazbo. Struktura slovenskega gospodarstva in povpraševanje na slovenskem trgu dela sta zahtevala predvsem nekvalificirane in priučene delavce, ki so opravljali, težja, slabo plačana in za domače delavce nezanimiva dela. Mnogi med njimi pa so postali tudi trajni imigranti in s tem vključeni med domače prebivalstvo. Dejstvo je, da Slovenija sprejema izrazito preveč slabo izobraženih tujcev, kar pomeni, da so le ti v največji nevarnosti, da sčasoma postanejo brezposelni. Zanimivo je, da brezposelnost tujcev v Sloveniji ni še višja. Razlogi so predvsem v bližini regij, iz katerih tujci prihajajo v Slovenijo. Zaradi bližine tudi pogosto ne pripeljejo s seboj družine in se v primeru izgube zaposlitve vrnejo domov k svojim družinam, pogosto pa tudi na kmetije, ki jih imajo doma. V sorazmerno kratkem obdobju, ki sem ga obravnavala, ni bilo opaziti večjih sprememb v nezaposlenosti tujcev, torej lahko pričakujemo, da bo takšno stanje še nekaj časa trajalo. Problem pa je začutiti v trenutni svetovni gospodarski krizi, ki se pozna tudi že pri nas. V primeru velikih odpuščanj, bodo seveda najprej odpuščali tujce, kar pomeni, da lahko njihova brezposelnost naraste.

Slika 18: Struktura brezposelnih tujcev v OS Sevnica od leta 2003 do leta 2006 po poreklu (stanje 30. 6.)

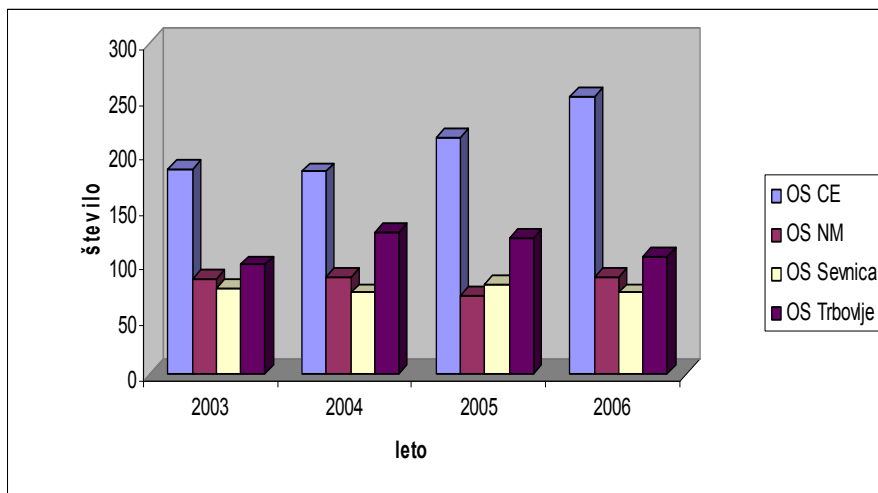

Vir: ZRSZ za zaposlovanje, OS Sevnica

Slika 19 nam kaže registrirano brezposelnost tujcev po OS. Kot je razvidno, ima največjo registrirano brezposelnost OS Celje, kar je realno, saj je tudi tam izdanih največ delovnih dovoljenj, hkrati pa ima tudi naraščajoč trend. Naraščajoči delež brezposelnih tujcev je opaziti še v OS Trbovlje, izjema je bila le v letu 2006, ko je

brezposelnost upadla. Zanimivo je tudi, da ima OS Trbovlje več brezposelnih tujcev kot OS Novo mesto, čeprav je bilo v slednji izdano okrog 11-krat več delovnih dovoljenj. Najmanjšo stopnjo brezposelnosti je opaziti v OS Sevnica, saj ima v vseh letih opazovanega obdobja v povprečju 77 brezposelnih tujcev.

Slika 19: Struktura brezposelnih tujcev po OS od leta 2003 do leta 2006 (stanje 30. 6.)

Vir: Letno poročilo OS ZRSZ 2004–2006

5.3 PRIHODNJI TRENDI IMIGRIRANJA V POSAVJE

Verjetnost je, da bo v prihodnosti velika večina neto imigrantov iz kategorije aktivnega prebivalstva. Vendar pa to ne bodo vsi, saj bo med imigranti tudi nekaj otrok in mladih šolajočih se oseb in tudi nekaj starejših ljudi, ki že imajo končano delovno obdobje. Večina tujcev si bo pridobilo stalno bivanje in s tem status običajnega prebivalca Slovenije postopoma v sistemu delovnega dovoljenja in dela tujcev v naši državi. Tuji delavci bodo najprej prihajali na začasna dela. Nekateri bodo vzpostavili trajnejša delovna razmerja z našimi delodajalci in si s tem ustvarili pogoje za pridobitev dovoljenja za stalno bivanje pri nas, prav tako pa tudi osebno delovno dovoljenje. Na ta način se bodo vključili v aktivno in tudi v običajno prebivalstvo Slovenije. Predvsem so za preseljevanje tujcev značilne migracijske verige, kar pomeni, da najprej pridejo le tako imenovani "pionirji", ko pa se ustalijo, pritegnejo še druge iz svojega območja.

Predvidevamo lahko, da bo Slovenija kot ena trenutno najbolj razvitih srednje in vzhodnoevropskih držav še naprej privabljala delovno silo z manj razvitih, najprej predvsem južno in vzhodnoevropskih držav. Trend priseljevanja se bo nadaljeval. V prihodnosti pa lahko pričakujemo delovno silo tudi iz najbolj oddaljenih držav.

Zelo verjetno je, da bo selitveni prirast Slovenije v naslednjih letih ostal podoben sedanjemu, v naslednjem desetletju pa se bo zaradi potreb po delovni sili še povečal in ostal relativno visok tudi v bodoče. Pričakujemo lahko, da se bodo vsaj še nekaj časa obdržale značilnosti sedanjih struktur zaposlovanja in dela tujcev v Sloveniji. Večji del tujcev, ki bodo prihajali v Slovenijo, bodo moški, ki bodo prihajali brez družine, v starosti med 25 in 49 let. Večina jih bo z nizko izobrazbeno stopnjo, ki bodo zaposleni v predelovalni dejavnosti, še posebej v gradbeništvu in kmetijstvu. Vendar lahko pričakujemo, da bo prišlo tudi do naraščanja zaposlitev v terciarnih dejavnosti.

Veliko možnosti je, da se bo v EU pridružila še kakšna država, med njimi tudi Hrvaška. Njeno članstvo bi tako precej vplivalo na razmere na slovenskem trgu dela, saj bi na delavce iz Hrvaške vplivale predvsem geografska bližina in tradicionalne povezave, pa tudi sorazmerne velike razlike v gospodarski razvitosti, obseg brezposelnosti in višina plač. Če pa bi se v EU vključila še kakšna izmed bivših držav SFRJ, bo vpliv na slovenski trg dela še večji, saj je brezposelnost v teh državah visoka, še posebej pa v Bosni in Hercegovini.

Zelo težko je napovedati prihodnje migracijske tokove, saj je njihovo gibanje lahko v nasprotju z rodnostjo in smrtnostjo države, razvoj migracij pa je precej odvisen od nacionalnih migracijskih politik. V prihodnosti lahko pričakujemo, da bo Slovenija ostala neto imigracijska država. K temu bo prispevalo veliko dejavnikov, najbolj pomembni med njimi pa bodo najbrž demografski in še posebej posledice zelo nizke ravni plodnosti, ki je v Sloveniji že nekaj let med najnižjimi v Evropi. Zelo nizka rodnost povzroča izjemno hitro staranje prebivalstva in vodi postopoma do negativnega naravnega prirastka.

6 ZAKLJUČEK

Človeški viri so osnovni element in gibalno vsake organizacije, zato je ključnega pomena, da imajo ustrezna znanja, sposobnosti, spretnosti in osebnostne lastnosti. Proces zaposlovanja kadrov je zato občutljivo področje, ki mu je potrebno posvetiti posebno pozornost. Pomanjkanje kadra je problem, s katerim se vsak dan srečuje več podjetij. Demografska gibanja in staranje prebivalstva povedo, da bo izzivov pri zaposlovanju vedno več. Z vstopom Slovenije v EU so veljavni trije režimi zaposlovanja tujcev: zaposlovanje državljanov držav članic EU-15, zaposlovanje državljanov novih držav članic in zaposlovanje državljanov tretjih držav.

Za zaposlitev držav članic EU in EGP za dostop na slovenski trg dela ne potrebujejo delovnega dovoljenja in lahko enakopravno kandidirajo na prosta delovna mesta v Sloveniji. Obvezna je le prijava dela, ki jo opravi delodajalec. Zaposlitev ali delo tujca iz tretjih držav pa je v Sloveniji možna le na podlagi delovnega dovoljenja, katerega mora tuji delavec pridobiti, ali na podlagi drugega ustreznega dovoljenja, ki ga nadomešča. Delovno dovoljenje ni potrebno le, če tako določa zakon ali mednarodna pogodba.

Prost pretok oseb in storitev je ena temeljnih svoboščin notranjega trga EU, saj bo Slovenija z iztekom obdobja postala del območja svobodnega pretoka oseb, prav tako pa se bomo slovenski državljani lahko prosto gibali po državah EU, kar pomeni, pravica do vstopa, bivanja in dela v drugi državi članici.

Že v letu 1992 je bil sprejet prvi Zakon o zaposlovanju tujcev in je urejal problematiko in delo tujcev v Sloveniji do leta 2000. Tega leta pa je bil sprejet sedaj veljaven Zakon o zaposlovanju in delu tujcev, ki pa je bil v celoti uveljavljen šele v letu 2001. Ta zakon je podrobneje in širše uredil problematiko zaposlovanja tujcev. Ureja tudi tri vrste delovnih dovoljenj: osebno, dovoljenje za delo in dovoljenje za zaposlitev. Zakon pa tudi zavezuje vlado, da v skladu z migracijsko politiko in stanjem na trgu dela letno določi kvoto dovoljenj, s katero se omeji število tujcev na našem trgu dela. V kvoto pa se ne všttevajo poslovodni delavci, osebna delovna dovoljenja in tisti tujci, ki ne potrebujejo delovnega dovoljenja.

Delovno aktivno prebivalstvo v Posavju je postopoma upadalo do leta 2003 predvsem zaradi zmanjšane obsega dela, finančnih reorganizacij in nelikvidnosti podjetij. V letu 2004 pa se je zgodila velika prelomnica, saj je opaziti porast delovno aktivnih, prav tako pa se je zmanjšalo število brezposelnih pod 4000 oseb. Kljub temu da se brezposelnost niža, je v regiji ta še vedno nadpovprečna glede na slovensko povprečje. Vse bolj so tudi prisotna strukturna neskladja, prav tako pa tudi velik problem predstavlja zaposlitev za določen čas. Med brezposelnimi še vedno izstopajo ženske, osebe brez strokovne izobrazbe, starejši in osebe z oviranostjo pri zaposlitvi. Najbolj iskani kadri v prihodnosti bodo predvsem tehnični kadri vseh stopenj zahtevane izobrazbe. Težko pa bodo zaposljivi kadri

družboslovnih smeri na vseh področjih. Več delovno aktivnega prebivalstva je tudi zaposlenih v primarnem in sekundarnem sektorju, manj pa v storitvenem. Po stopnji izobrazbe je največ kvalificiranega delovno aktivnega prebivalstva, sledi prebivalstvo s srednjo šolo, porast pa je opaziti tudi pri delovno aktivnem prebivalstvu z najvišjimi stopnjami izobrazbe, saj se vsako leto postopoma zvišuje. Prav tako je opaziti porast delovno aktivnih moških v Posavju, medtem ko število delovno aktivnih žensk vseskozi niha in jih je tudi precej manj. Razlogi so predvsem v stečajih in v presežkih delavcev v tekstilnih tovarnah, ki so zaposlovale veliko število žensk.

Kljub veliki brezposelnosti še vedno ostaja veliko prostora za zaposlovanje in delo tujcev na posameznih segmentih našega trga dela. Tujci opravljajo predvsem dela, ki so s strani slovenskih delavcev zavračana, predvsem pa je razlog v zelo slabem plačilu. Mislim, da bi marsikateri slovenski delavec poprijel za takšno delo v primeru, da bi bile boljše plače in boljši delovni pogoji. Vendar slovenski delodajalci služijo predvsem z delavci z juga oziroma bivše SFRJ, jim dajejo minimalne plače in nudijo neživiljenjske pogoje prebivanja. V Posavju število izdanih dovoljenj vseskozi narašča. Tujci delavci se zaposlujejo predvsem v sezonskih delih, kjer posebej izstopa kmetijstvo in gradbeništvo. Večina jih je brez izobrazbe, čeprav je že opaziti porast tistih, ki imajo poklicno izobrazbo ali več. Zaposlujejo se predvsem mlajši moški do starosti 29 let, medtem ko je najmanj tistih, ki so starejši od 50 let. Žensk je zelo malo, kar je posledica lokalnega gospodarstva, ki zaposluje več moških tujcev. Največ tujcev prihaja iz bivše SFRJ, saj so razmere v teh državah še vedno zelo slabe, v primeru s Slovenijo pa so tudi gospodarsko precej nerazviti in imajo slabši življenjski standard. Tujci prav zaradi tega množično prihajajo v Slovenijo in upajo na boljši zaslužek, kar v primerjavi z njihovimi matičnimi državami vsekakor je, vendar se ne zavedajo, da jih najbrž čakajo nezavidljivi delovni pogoji, ki dostikrat mejijo že na izkoriščanje. Kljub vstopu v EU in ureditvi prostega gibanja delavcev državljanov EU in EGP ni prišlo do pričakovanega večjega zaposlovanja državljanov novih držav članic. Državljanji teh držav se raje odločajo za razvitejše zahodno evropske države, kjer je zaslužek precej višji, prav tako pa tudi nimajo interesa za opravljanje dela v Sloveniji. Slovenski delodajalci pa se raje odločajo za že utečeno delovno silo iz Jugoslavije, saj ti veljajo za bolj pridne in delovne.

V prihodnosti pa lahko pričakujemo, da bo Slovenija še naprej privabljala delovno silo z manj razvitih držav in da bo tujih delavcev v Sloveniji vedno več. Prihajali bodo samski moški, ki bodo slabše izobraženi, zaposlovali pa se bodo predvsem v predelovalnih dejavnostih, kjer bo močno izstopalo kmetijstvo in gradbeništvo.

LITERATURA

1. BEŠTER, Romana. Migracijska politika Slovenije in EU. Primerjava zakonodaje strateških elementov in priporočil s poudarkom na integracijski politiki. Raziskava v okviru projekta raziskovalnih štipendij Mirovnega inštituta, Ljubljana, 2002.
2. BUH, Janja. Položaj tujcev v RS v luči vključevanja RS v EU. Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Brdo pri Kranju, 2005.
3. CILENŠEK BONČINA, Željka. Pravica do vstopa, izstopa in prebivanja po direktivi 2004/38/ES. Pravna praksa, Ljubljana, 28(2006), 25/750, str. 9-11.
4. DIRECTORAT – GENERAL FOR EMPLOYMENT SOCIAL AFFAIRS AND EQUAL OPPORTUNITIES. Employment in Europe 2007. European Comission Bruselj, 2007.
5. DEBELAK, Slavko in RAKOČEVIČ, Slobodan. Upravnopravne notranje zadeve. Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2004.
6. GORŠIČ, Mira. Obdavčevanje detaširanih delavcev. Ekonomska fakulteta, Ljubljana, 2007.
7. GROFELNIK, Irena. PRENK, Urška. Zakon o zaposlovanju tujcev in njegova uporaba v praksi. Primath, Ljubljana, 2007.
8. KANTUŽAR, Nataša. Zaposlenost in brezposelnost ter vloga izobraževanja v Posavski regiji. Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2007.
9. KOCINA, Urška. Zaposlovanje tujcev v Sloveniji. Ekonomska fakulteta, Ljubljana, 2008.
10. KUZMIN, Franc. Strukturni premiki v zaposlenosti v slovenskem gospodarstvu. Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana, 2003.
11. Letno poročilo 2004. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Celje, Celje 2005.
12. Letno poročilo 2005. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Celje, Celje 2006.
13. Letno poročilo 2006. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Celje, Celje 2007.
14. Letno poročilo 2007. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Celje, Celje 2008.
15. Letno poročilo 2005. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Centralna enota zavoda, Ljubljana 2006.
16. Letno poročilo 2006. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Centralna enota zavoda, Ljubljana 2007.
17. Letno poročilo 2007. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Centralna enota zavoda, Ljubljana 2008.
18. Letno poročilo 2004. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Novo mesto, Novo mesto 2005.
19. Letno poročilo 2005. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Novo mesto, Novo mesto 2006.

20. Letno poročilo 2006. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Novo mesto, Novo mesto 2007.
21. Letno poročilo 2007. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Novo mesto, Novo mesto 2008.
22. Letno poročilo 2001. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Sevnica, Sevnica 2002.
23. Letno poročilo 2002. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Sevnica, Sevnica 2003.
24. Letno poročilo 2003. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Sevnica, Sevnica 2004.
25. Letno poročilo 2004. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Sevnica, Sevnica 2005.
26. Letno poročilo 2005. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Sevnica, Sevnica 2006.
27. Letno poročilo 2006. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Sevnica, Sevnica 2007.
28. Letno poročilo 2007. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Sevnica, Sevnica 2008.
29. Letno poročilo 2004. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Trbovlje, Trbovlje 2005.
30. Letno poročilo 2005. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Novo mesto, Trbovlje 2006.
31. Letno poročilo 2006. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Novo mesto, Trbovlje 2007.
32. Letno poročilo 2007. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje Območna enota Novo mesto, Trbovlje 2008.
33. MALAČIČ, Janez. KRIŽANIČ, Franc. BEVC, Milena. KOVAČ, Bogomir. KAVČIČ, Bogdan. ZUPAN, Nada. VODOVNIK, Zvone. PRIJATELJ, Janez. GLAZER, Jože. TIVADAR, Miran. Ekonomski vidiki kadrovske dejavnosti. Založba društev za kadrovske dejavnost, Ljubljana, 1995a.
34. MALAČIČ, Janez. MURN, Ana. BEVC, Milena. SVETLIK, Ivan. SENJUR, Marjan. LAVRAČ, Ivo. DIMOVSKI, Vlado. ROJER, Matija. STANOVNIK, Peter. KOS, Marko. JAKLIČ, Marko. VAHČIČI, Aleš. Faktorji gospodarskega razvoja. Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana, 1995b.
35. MALAČIČ, Janez. DOMADENIK, Polona. PAHOR, Marko. Trendi na področju zaposlovanja in ekonomskih migracij na slovenskem trgu dela. Predstavitev raziskave, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ljubljana, 2006.
36. NATHIGAL, Franci. Naučimo se uporabljati Excel za različico Excel 97 in Excel 2000. Samozaložba Nathigal, Cerknica 2002.
37. WIEMERS, Špela. Zaposlovanje tujcev v Sloveniji. Mednarodno poslovno pravo, Ljubljana, 14(2002), 157.

VIRI

PRAVNI VIRI

1. Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja Direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS IN 93/96/EEC, Uradni list EU, št. 158/2004. [URL: http://eur.europa.eu/lexUriServ/site/en/oj/2004/1_229/1_229200406en00350048.pdf], 29.4.2004.
2. Direktiva 96/71/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 1996 o napotitvi delavcev v okviru opravljanja storitev (Uradni list EU, št. 18/1997).
[URL: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/sute/sl/dd/05/05/32004L0038SL.PD>], 16.2.1996.
3. Zakon o tujcih. Ur. list RS, 9/2001-ZPPreb, 87/2002 (96/2002 popr), 108/2002-UPB1, 93/2005, 112/2005-UPB2, 79/2006, 107/2006-UPB3, 111/2007-ZPPreb-B, 44/2008, 71/2008-UPB5.
4. Zakon zaposlovanju in delu tujcev. Ur. list RS, 101/2005, 4/2006-UPB1, 52/2007, 76/2007-UPB2.
5. Zakon o delovnih razmerjih. Ur. list RS, 79/2006-ZZZPB-F, 46/2007 Odl. US: U-I-45/97, UP-249/06-22, 103/2007, 45/2008-ZArbit.
6. Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. Ur.l. RS, št. 12/1992, 12/1993-ZUPDN93, 71/1993, 38/1994, 80/1997 Odl.US: U-I-343/94, 69/1998, 97/2001-ZSDP, 67/2002, 2/2004-ZDSS-1 (10/2004 popr.), 63/2004-ZZRZI, 79/2006, 107/2006-UPB1, 114/2006-ZUTPG, 59/2007-ZŠtip (63/2007 popr.).
7. Uredba o določitvi kvote delovnih dovoljenj za leto 2004, s katero se omejuje število tujcev na trgu dela. Ur.l. RS, št. 33/2004.
8. Uredba o določitvi kvote delovnih dovoljenj za leto 2005, s katero se omejuje število tujcev na trgu dela Ur.l. RS, št. 31/2005.
9. Uredba o določitvi kvote delovnih dovoljenj za leto 2006, s katero se omejuje število tujcev na trgu dela. Ur.l. RS, št. 30/2006.
10. Uredba o določitvi kvote delovnih dovoljenj za leto 2007, s katero se omejuje število tujcev na trgu dela. Ur.l. RS, št. 8/2007.
11. Ustava Republike Slovenije. Ur. list RS, št. 39/91.
12. Zakon o državljanstvu. Ur. list RS, št. 30/1991-I, 38/1992, 61/1992 Odl.US: U-I-69/92-30, 61/1992 Odl.US: U-I-98/91-21, 13/1994, 13/1995 Odl.US: U-I-124/94-8, 29/1995-ZPDF, 59/1999 Odl.US: U-I-89/99, 96/2002, 7/2003-UPB1, 127/2006, 24/2007-UPB2.

13. Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno. Ur. list RS, št. 118/2006, 12/2007-UPB1.
14. Pravilnik o postopkih in dokazilih za odločanje o izdaji dovoljenja za zaposlitev v primerih, ko zaposlitev tujca zaradi narave dela ni vezana na trg dela. Ur. list RS, št. 70/2006.
15. Pravilnik o postopku prijave in odjave dela tujcev. Ur. list RS, št. 37/2006.
16. Pravilnik o vsebini in načinu vodenja evidenc državljanov držav članic EU, z njimi izenačenih državljanov in njihovih družinskih članov o zaposlitvah, opravljanju dela na podlagi pogodb civilnega prava in o napoteni delavcih, ki v RS izvajajo storitve, Ur. list RS, št. 45/04.

DRUGI VIRI

1. Delo. Gradbišče obljubljenе dežele. 17.11.2004.
2. DJOKIĆ, Martina. Novosti pri delu tujcev v Sloveniji. Gospodarski vestnik, 2000.
3. Dolenjski list. KERIN, Anja.
URL=«http://www.dol-list.si/2008/02/06/107/novice/gospodarstvo/V_Posavju_dela_vedno_vec_tujcev/«. 6.2.2008.
3. Finance. V Posavju ob padcu brezposelnosti tudi letos beležijo neskladje na trgu dela.
URL=«http://www.finance.si/107652/V_Posavju_ob_padcu_brezposelnosti_tudi_letos_bele%BEijo_neskladje_na_trgu_dela«. 21.12.2004.
4. Info svet – podjetnikovo informacijsko središče. GLOBOČNIK, Nina.
URL=«http://www.infosvet.si/index.php?option=com_content&task=view&id=928&Itemid=84«. 15.4.2008.
5. MALAČIČ, Janez. Imigracije in trg dela v Sloveniji. Naše gospodarstvo, 2008, št. 54/12.
6. Moje delo revija. HUBER, Rok.
URL=«<http://www.revija.mojedelo.com/hr/v-prihodnje-bo-v-sloveniji-zaposlenih-se-vec-tujcev-812.aspx>«. 9.1.2007.
7. Ministrstvo za delo družino in socialne zadeve. URL=«http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/delovne_migracije/«. 22.6.2008.
8. NOVAK, Mitja. Zaposlovanje in delo tujcev po mednarodnih normah. Delavci in delodajalci, 2001, št. 1.
9. Zavod RS za zaposlovanje.
URL=«<http://www.ess.gov.si/slo/Dejavnost/Tujci/Tujci.htm>«. 22.7.2008.
10. EURES – Evropski portal za zaposlitveno mobilnost.
URL=«<http://www.europa.eu.int/eures/home.jsp?lang=sl>«. 20.7.2008.
11. Statistični urad Republike Slovenije.
URL=«http://www.stat.si/tema_demografsko_trg.asp«. 20.6.2008.

SEZNAM SLIK

- Slika 1: Sestava prebivalstva v procesu dela po aktivnosti, stran 4.
- Slika 2: Slovenija – trg dela nacionalna raven, stran 5.
- Slika 3: Število delovno aktivnega prebivalstva po spolu v Posavju od leta 2001 do leta 2007 (stanje konec decembra), stran 25.
- Slika 4: Število delovno aktivnega prebivalstva po sektorjih dejavnosti v Posavju od leta 2001 do leta 2007 (stanje konec decembra), stran 26.
- Slika 5: Število delovno aktivnega prebivalstva po izobrazbi v Posavju od leta 2001 do leta 2007 (stanje konec decembra), stran 27.
- Slika 6: Delovno aktivno prebivalstvo po OS od leta 2003 do leta 2007 (stanje konec decembra), stran 28.
- Slika 7: Stopnja registrirane brezposelnosti po OS glede na delovno aktivno prebivalstvo od leta 2003 do leta 2007 (stanje konec decembra), stran 29.
- Slika 8: Izdana delovna dovoljenja v OS Sevnica v letih 2004, 2005, 2006 in 2007 po vrsti (stanje konec decembra), stran 36.
- Slika 9: Struktura izdanih delovnih dovoljenj v OS Sevnica v letu 2007 glede na stopnjo izobrazbo (stanje konec decembra), stran 39.
- Slika 10: Dovoljenja za delo izdana v OS Sevnica od leta 2006 do leta 2007 po spolu (stanje konec decembra), stran 40.
- Slika 11: Struktura izdanih delovnih dovoljenj tujcem v letu 2005 v OS Sevnica po starosti (stanje konec decembra), stran 40.
- Slika 12: Struktura izdanih delovnih dovoljenj v OS Sevnica v letu 2004 glede na državljanstvo, stran 41.
- Slika 13: Struktura izdanih delovnih dovoljenj v letu 2004 v OS Sevnica glede na sedež delodajalca (stanje konec decembra), stran 42.
- Slika 14: Struktura izdanih delovnih dovoljenj v letu 2006 v OS Sevnica glede na vrsto dejavnosti (stanje konec decembra), stran 42.
- Slika 15: Struktura izdanih delovnih dovoljenj po OS od 2004 do leta 2007 (stanje konec decembra), stran 43.
- Slika 16: Struktura zaposlovanja tujcev in zaposlovanja domačinov po letih in OS službah (stanje konec decembra), stran 43.
- Slika 17: Struktura brezposelnih tujcev in registrirano brezposelnega domačega aktivnega prebivalstva po OS in letih (stanje 30.6), stran 44.
- Slika 18: Struktura brezposelnih tujcev v OS Sevnica od leta 2003 do leta 2006 po poreklu (stanje 30.6), stran 45.
- Slika 19: Struktura brezposelnih tujcev v OS Sevnica od leta 2003 do leta 2006 po poreklu (stanje 30.6), stran 46.

SEZNAM TABEL

Tabela 1 : Število izdanih dovoljenj za zaposlitev glede na spol, starost, izobrazbo, ter vrsto dejavnosti v Posavju od leta 2001 do leta 2003 (stanje konec junija), stran 32.

Tabela 2: Določitev kvot in podkvot od leta 2004 do leta 2007, stran 38.

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

BIH	Bosna in Hercegovina
BT	Brezposelni tujci
DD	Delovno dovoljenje
DD1	Dovoljenje za delo
DAP	Delovno aktivno prebivalstvo
EGP	Evropski gospodarski prostor
ES	Evropska skupnost
EGS	Evropska gospodarska skupnost
EU	Evropska unija
IPD	In podobno
KV	Kvalificirani
NKV	Nekvalificirani
NZ	Neznano
ODD	Osebno delovno dovoljenje
OS	Območna služba
PKV	Polkvalificirani
RBO	Registrirano brezposelne osebe
RS	Republika Slovenija
SFRJ	Socialistična federativna republika Jugoslavija
SRDAP	Statistični register delovno aktivnega prebivalstva
TI	Tako imenovani
ZDR	Zakon o delovnih razmerjih
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
ZZDT	Zakon o zaposlovanju in delu tujcev
ZUP	Zakon o splošnem upravnem postopku
UPB	Uradno prečiščeno besedilo
VKV	Visoko kvalificirani

PRILOGE

Priloga 1: Aktivno in delovno aktivno prebivalstvo v Posavju od leta 2001 do leta 2007 (stanje konec decembra)

	Zaposleni pri pravnih osebah		Zaposleni pri fizičnih osebah		Samostojni podjetniki		Samostojni poklici		Kmetje		Delovno aktivno prebivalstvo		Reg. brezp osebe	Aktivno prebival. skupaj
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	število
2001	16.973	69,5	2.970	12,2	1.595	6,5	86	0,4	2.791	11,4	24.415	100,0	4.427	28.842
2002	16.631	69,2	2.964	12,3	1.558	6,5	90	0,4	2.775	11,6	24.018	100,0	4.358	28.376
2003	15.822	70,8	3.097	13,9	1.551	6,9	86	0,4	1.776	8,0	22.332	100,0	4.397	26.729
2004	16.313	70,1	3.156	13,6	1.567	6,7	99	0,4	2.125	9,1	23.260	100,0	3.535	26.795
2005	16.278	70,4	3.121	13,5	1.599	6,9	115	0,5	2.009	8,7	23.122	100,0	3.638	26.760
2006	16.572	70,3	3.247	13,8	1.634	6,9	114	0,5	2.013	8,5	23.580	100,0	3.066	26.646
2007	16.991	69,6	3.526	14,4	1.645	6,7	121	0,5	2.144	8,8	24.427	100,0	2.773	27.200
Ind 02/01	98,0		99,8		97,7		104,7		99,4		98,4		98,4	98,4
Ind 03/02	95,1		104,5		99,6		95,6		64,0		93,0		100,9	94,2
Ind 04/03	103,1		101,9		101,0		115,1		119,7		104,2		80,4	100,2
Ind 05/04	99,8		98,9		102,0		116,2		94,5		99,4		102,9	99,9
Ind 06/05	101,8		104,0		102,2		99,1		100,2		102,0		84,3	99,6
Ind 07/06	102,5		108,6		100,7		106,1		106,5		103,6		90,4	102,1

Vir: Letna poročila Zavoda za zaposlovanje Sevnica Območne službe Sevnica od leta 2001 do leta 2007

Priloga 2: Tabela 2: Število delovno aktivnega prebivalstva v Posavju po sektorjih dejavnosti od leta 2001 do leta 2007 (stanje konec decembra)

SEKTORJI	KMETIJSKI SEKTOR		NEKMETIJSKI SEKTOR		STORITVENI SEKTOR		SKUPAJ	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
LETO								
2001	3.273	13,4	10.246	42,0	10.896	44,6	24.415	100
2002	3.234	13,5	10.146	42,2	10.638	44,3	24.018	100
2003	2.232	10,0	9.685	43,4	10.415	46,6	22.332	100
2004	2.566	11,0	9.869	42,4	10.825	46,5	23.260	100
2005	2.463	10,7	9.628	41,6	11.031	47,7	23.122	100
2006	2.369	10,0	9.870	41,9	11.341	48,1	23.580	100
2007	2.495	10,2	10.298	42,1	11.643	47,6	24.436	100
Indeks 02/01	98,8		99,0		97,6		98,4	
Indeks 03/02	69,0		95,5		97,9		93,0	
Indeks 04/03	115,0		101,9		103,9		104,2	
Indeks 05/04	96,0		97,6		101,9		99,4	
Indeks 06/05	96,2		102,5		102,8		102,0	
Indeks 07/06	105,3		104,3		102,7		103,6	

Vir: Letna poročila Zavoda za zaposlovanje Območne službe Sevnica od leta 2001 do leta 2007

Priloga 3: Tabela 3: Število delovno aktivnega prebivalstva po izobrazbi v Posavju od leta 2001 do leta 2007 (stanje konec decembra)

STOPNJA STROKOVNE IZOBRAZBE											
	VISOKA			VIŠJA	SREDNJA	NIŽJA	VKV	KV	PKV	NKV	NZ
	DOK.	MAG.	OSTALI								
2001	7	80	1.974	1.506	6645	83	351	8610	1406	4418	497
2002	12	91	2.188	1.465	6597	72	329	8508	1286	4295	546
2003	14	101	2.463	1.421	6669	65	308	8532	945	4243	387
2004	22	111	2.687	1.453	6926	64	282	8672	944	4288	344
2005	26	122	2.904	1.480	7070	60	285	8623	728	4298	295
2006	27	125	3135	1498	7231	55	267	8772	691	4351	275
2007	31	145	3419	1560	7686	45	250	8971	642	4604	254

*Vir: SRDAP (regija je izpeljana iz občin, podatki so zbrani po regiji bivanja)

*VKV- visoko kvalificirani

*KV- kvalificirani

*PKV- polkvalificirani

*NKV- nekvalificirani

*NZ- neznano

Priloga 4: Tabela 4: Število delovno aktivnega prebivalstva po spolu v Posavju od leta 2001 do leta 2007 (stanje konec decembra)

	ŽENSKE		MOŠKI	
	število	%	število	%
2001	11.276	14,6	14.301	13,7
2002	10.864	14,1	14.435	13,8
2003	10.574	13,7	14.574	14,0
2004	10.889	14,1	14.904	14,3
2005	10.878	14,1	15.013	14,4
2006	11.129	14,4	15.298	14,6
2007	11.651	15,1	15.956	15,3

Vir: Letna poročila Zavoda za zaposlovanje Območne službe Sevnica od leta 2001 do leta 2007

Priloga 5: Tabela 5: Delovno aktivno prebivalstvo po OS od leta 2003 do leta 2007 (stanje konec decembra)

	2007	2006	2005	2004	2003
OS CELJE	80.440	76.495	75.796	76.165	71.070
OS NOVO MESTO	46.849	45.295	44.413	43.333	42.216
OS SEVNICA	24.427	23.580	23.122	23.260	22.332
OS TRBOVLJE	18.277	18.103	18.067	17.305	17.376

Vir: Letna poročila Zavoda za zaposlovanje OS Celje, OS Novo mesto, OS Sevnica in OS Trbovlje od leta 2003 do leta 2007

Priloga 6: Tabela 6: Registrirana brezposelnost in delež brezposelnosti glede na delovno aktivno prebivalstvo po OS od leta 2003 do leta 2007 (stanje konec decembra)

	2007	%	2006	%	2005	%	2004	%	2003	%
OS CELJE	8.341	10,4	9.644	12,6	11.754	15,5	11.667	15,3	12.143	17,1
OS NOVO MESTO	3.077	6,6	3.660	8,1	4.157	9,4	3.680	8,5	3.333	7,9
OS SEVNICA	2.773	11,4	3.066	13,0	3.638	15,7	3.535	15,2	4.397	19,7
OS TRBOVLJE	2.505	13,7	2.899	16,0	3.540	19,6	3.721	21,5	4.172	24,0

Vir: Letna poročila Zavoda za zaposlovanje OS Celje, OS Novo mesto, OS Sevnica in OS Trbovlje od leta 2003 do leta 2007

Priloga 7: Tabela 7: Delovna dovoljenja, izdana v letu 2007 v OS Sevnica (stanje konec decembra)

Urad za delo	Osebna delovna dovoljenja			Dovoljenja za zaposlitev			Dovoljenja za delo		
	Skupaj	Samo-zaposlitev	Za nedoločen čas	Skupaj	Nova delovna dovoljenja	Brez kontrole trga dela	Skupaj	od tega v kmetijstvu	od tega v gradbeništvu
Brežice	16	/	9	184	32	69	60	11	48
Krško	13	/	10	256	26	110	769	618	149
Sevnica	12	/	11	393	72	137	235	4	211
Ostalo	2	/	2	/	/	/	7	/	7
Skupaj	42	/	32	833	130	316	1.071	633	415

Vir: Letno poročilo Zavoda za zaposlovanje Območne službe Sevnica, leto 2007

Priloga 8: Tabela 8: Delovna dovoljenja, izdana v letu 2006 v OS Sevnica (stanje konec decembra)

Urad za delo	Osebna delovna dovoljenja			Dovoljenja za zaposlitev			Dovoljenja za delo		
	Skupaj	Samo-zaposlitev	Za nedoločen čas	Skupaj	Nova delovna dovoljenja	Brez kontrole trga dela	Skupaj	od tega v kmetijstvu	od tega v gradbeništvu
Brežice	/	/	/	149	42	6	84	75	13
Krško	/	/	/	181	37	6	553	443	110
Sevnica	/	/	/	263	86	9	339	35	302
Ni bivališča v RS	/	/	/	2	1	/	/	/	/
Skupaj	/	/	/	595	166	24	976	553	421

Vir: Letno poročilo Zavoda za zaposlovanje Območne službe Sevnica, leto 2006

Priloga 9: Tabela 9: Delovna dovoljenja, izdana v letu 2005 v OS Sevnica (stanje konec decembra)

Urad za delo	Osebna delovna dovoljenja			Dovoljenja za zaposlitev			Dovoljenja za delo		
	Skupaj	Samo-zaposlitev	Za nedoločen čas	Skupaj	Nova delovna dovoljenja	Brez kontrole trga dela	Skupaj	od tega v kmetijstvu	od tega v gradbeništvu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Brežice	2	/	/	139	36	/	31	18	13
Krško	15	/	/	204	32	/	549	404	145
Sevnica	12	/	/	291	93	/	111	2	109
Ni bivališča v RS	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Skupaj	29	/	/	634	161	/	691	424	267

Vir: Letno poročilo Zavoda za zaposlovanje Območne službe Sevnica, leto 2005

Priloga 10: Tabela 10: Delovna dovoljenja, izdana v letu 2004 v OS Sevnica (stanje konec decembra)

Urad za delo	Osebna delovna dovoljenja			Dovoljenja za zaposlitev			Dovoljenja za delo		
	Skupaj	Samo-zaposlitev	Za nedoločen čas	Skupaj	Nova delovna dovoljenja	Brez kontrole trga dela	Skupaj	od tega v kmetijstvu	od tega v gradbeništvu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Brežice	32	/	/	113	21	/	26	15	11
Krško	24	/	/	197	21	/	379	290	89
Sevnica	7	/	/	188	55	/	136	3	133
Ni bivališča v RS	/	/	/	1	1	/	1	/	1
Skupaj	63	/	/	499	98	/	542	308	234

Vir: Letno poročilo Zavoda za zaposlovanje Območne službe Sevnica, leto 2004

Pojasnila:

Stolpec 2: skupno število vseh izdanih delovnih dovoljenj

Stolpec 3: število izdanih osebnih delovnih dovoljenj za samozaposlitev

osebne/gospodarske družbe: s.p., k.d., d.n.o. na podlagi 6. točke 10. člena ZZDT

Stolpec 4: število izdanih osebnih delovnih dovoljenj za nedoločen čas

Stolpec 5: skupno število izdanih dovoljenj za zaposlitev

Stolpec 6: od skupnega števila izdanih dovoljenj za zaposlitev število dovoljenj za zaposlitev tujcev, ki še niso bili zaposleni v RS

Stolpec 7: od skupnega števila izdanih dovoljenj za zaposlitev število dovoljenj, ko izdaja dovoljenj ni vezana na kontrolo trga dela

Stolpec 8: skupno število vseh izdanih dovoljenj za delo

Stolpec 9: od skupnega števila dovoljenj za sezonsko delo število dovoljenj za sezonska dela v kmetijstvu na podlagi 20. člena ZZDT

Stolpec 10: od skupnega števila dovoljenj za sezonsko delo število dovoljenj za sezonska dela v gradbeništvu na podlagi 21. člena ZZDT

Priloga 11: Tabela 11: Veljavna delovna dovoljenja na zadnji dan decembra 2007 v OS Sevnica

Urad za delo	Osebna delovna dovoljenja			Dovoljenja za zaposlitev				Dovoljenja za delo	
	Skupaj	Samo-zaposlitev	Za nedoločen čas	Skupaj	Nova delovna dovoljenja	Brez kontrole trga dela	Skupaj	od tega v kmetijstvu	od tega v gradbeništvu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Brežice	18	/	10	133	26	43	23	1	22
Krško	23	/	13	205	23	81	105	5	100
Sevnica	17	/	11	278	62	98	51	2	49
Ostalo	162	/	162	/	/	/	/	/	/
Skupaj	220	/	196	616	111	222	179	8	171

Vir: Letno poročilo Zavoda za zaposlovanje Območne službe Sevnica, leto 2007

Priloga 12: Tabela 12: Veljavna delovna dovoljenja na zadnji dan decembra 2006 v OS Sevnica

Urad za delo	Osebna delovna dovoljenja			Dovoljenja za zaposlitev			Dovoljenja za delo		
	Skupaj	Samo-zaposlitev	Za nedoločen čas	Skupaj	Nova delovna dovoljenja	Brez kontrole trga dela	Skupaj	od tega v kmetijstvu	od tega v gradbeništvu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Brežice	30	/	1	95	24	6	6		6
Krško	29	/	3	130	32	7	57		57
Sevnica	11	/	160	177	69	9	52		51
Ni bivališča v RS	160	/	/	2	1	/	/		/
Skupaj	230	/	164	404	126	22	115		114

Vir: Letno poročilo Zavoda za zaposlovanje Območne službe Sevnica, leto 2006

Priloga 13: Tabela 13: Veljavna delovna dovoljenja na zadnji dan decembra 2005 v OS Sevnica

Urad za delo	Osebna delovna dovoljenja			Dovoljenja za zaposlitev			Dovoljenja za delo		
	Skupaj	Samo-zaposlitev	Za nedoločen čas	Skupaj	Nova delovna dovoljenja	Brez kontrole trga dela	Skupaj	od tega v kmetijstvu	od tega v gradbeništvu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Brežice	32	/	1	98	15	/	5	2	3
Krško	41	/	3	155	25	/	32	/	32
Sevnica	20	/		161	56	/	8	/	8
Ni bivališča v RS	161	/	/	/		/	/	/	/
Skupaj	254	/	165	414	96	/	45	2	43

Vir: Letno poročilo Zavoda za zaposlovanje Območne službe Sevnica, leto 2005

Priloga 14: Tabela 14: Veljavna delovna dovoljenja na zadnji dan decembra 2004 v OS Sevnica

Urad za delo	Osebna delovna dovoljenja			Dovoljenja za zaposlitev			Dovoljenja za delo		
	Skupaj	Samo-zaposlitev	Za nedoločen čas	Skupaj	Nova delovna dovoljenja	Brez kontrole trga dela	Skupaj	od tega v kmetijstvu	od tega v gradbeništvu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Brežice	37	/	1	80	10	/	4	2	2
Krško	47	/	3	162	20	/	41	/	41
Sevnica	12	/	/	143	51	/	28	/	28
Ni bivališča v RS	162	/	162	/	/	/	/	/	/
Skupaj	258	/	166	385	81	/	73	2	71

Vir: Letno poročilo Zavoda za zaposlovanje Območne službe Sevnica, leto 2004

Pojasnila:

Stolpec 2: Skupno število vseh izdanih delovnih dovoljenj

Stolpec 3: število veljavnih osebnih delovnih dovoljenj za samozaposlitev osebne/gospodarske družbe: s.p., k.d., d.n.o. na podlagi 6. točke 10. člena ZZDT

Stolpec 4: število veljavnih osebnih delovnih dovoljenj za nedoločen čas

Stolpec 5: skupno število veljavnih dovoljenj za zaposlitev

Stolpec 6: od skupnega števila veljavnih dovoljenj za zaposlitev število dovoljenj za zaposlitev tujcev, ki še niso bili zaposleni v RS

Stolpec 7: od skupnega števila veljavnih dovoljenj za zaposlitev število dovoljenj, ko izdaja dovoljenj ni vezana na kontrolo trga dela

Stolpec 8: skupno število vseh veljavnih dovoljenj za delo

Stolpec 9: od skupnega števila dovoljenj za sezonsko delo število dovoljenj za sezonska dela dela v kmetijstvu na podlagi 20. člena ZZDT

Stolpec 10: od skupnega števila dovoljenj za sezonsko delo število dovoljenj za sezonska dela v gradbeništvu na podlagi 21. člena ZZDT

Priloga 15: Tabela 15: Delovna dovoljenja po vrsti izdana po OS v letu 2004, 2005, 2006 in 2007 (stanje konec decembra)

	2004			2005			2006			2007		
	ODD	DZ	DD	ODD	DZ	DD	ODD	DZ	DD	ODD	DZ	DD
OS CELJE	413	1.498	970	92	1.778	953	0	2620	1291	314	4800	1836
OS NOVO MESTO	325	567	190	110	552	150	0	791	257	277	1706	382
OS SEVNICA	63	499	542	29	634	691	0	595	976	42	833	1071
OS TRBOVLJE	3	61	0	13	76	11	0	73	15	17	186	28

Vir: Letna poročila Območne službe ZRSZ, leto 2004, 2005, 2006 in 2007

Priloga 16: Metodološka pojasnila

METODOLOŠKA POJASNILA

Aktivno prebivalstvo: delovno aktivno prebivalstvo in registrirane brezposelne osebe; prikazujemo podatke kot jih objavlja Statistični urad Republike Slovenije (SURS).

Delovno aktivno prebivalstvo: zaposlene in samozaposlene osebe.

Zaposlene osebe: osebe, ki so v delovnem razmerju pri pravnih in fizičnih osebah. Vir podatkov o zaposlenih osebah je Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP).

Samozaposlene osebe: osebe, ki opravljajo gospodarsko ali pridobitno dejavnost (samostojni podjetniki posamezniki), in osebe, ki opravljajo poklicno dejavnost kot edini ali glavni poklic. Vir podatkov o samozaposlenih osebah (razen o kmetih) je Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP). Vir podatkov o kmetih je Anketa o delovni sili (ADS).

Stopnja registrirane brezposelnosti: odstotni delež registriranih brezposelnih oseb v aktivnem prebivalstvu. Stopnja registrirane brezposelnosti po območnih službah ZRSZ je prikazana glede na stalno prebivališče delovno aktivnih prebivalcev in registriranih brezposelnih oseb.

Registrirane brezposelne osebe: osebe, ki so prijavljene na ZRSZ, in izpolnjujejo pogoje za vpis v evidenco brezposelnih oseb, ki so določeni z Zakonom o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (Ur. list RS, št. 107/06).

Registrirane brezposelne osebe po izobrazbi: brezposelne osebe po stopnjah izobrazbe; Šifrant poklicne in strokovne izobrazbe ZRSZ.

Stopnja izobrazbe	Stopnja izobrazbe pred prenovno sistema izobraževanja	Stopnja izobrazbe po prenovi sistema izobraževanja
1	osnovnošolsko izobraževanje	-
2	osnovnošolsko izobraževanje z dveletnimi poklicnimi tečaji (USO programi)	nižje poklicno izobraževanje
3	dveletno poklicno ali strokovno izobraževanje	nižje poklicno izobraževanje
4	triletno poklicno ali strokovno izobraževanje	srednje poklicno izobraževanje
5	štiri ali petletno srednje izobraževanje	gimnazijsko izobraževanje, srednje poklicno-tehniško izobraževanje, srednje tehniško oz. drugo strokovno izobraževanje
6	dvo ali triletno višje izobraževanje	višje strokovno izobraževanje
7	štiri ali večletno visokošolsko izobraževanje podiplomski študij (magisterij)	visoko strokovno izobraževanje, univerzitetno dodiplomsko izobraževanje, univerzitetno podiplomsko izobraževanje (magisterij)
8	doktorat znanosti	doktorat znanosti
B.Š.		izobrazba, pridobljena z bolonjskim študijem

Prijavljena prosta delovna mesta oz. vrste del: prosta delovna mesta oz. vrste del (v nadaljevanju: prosta dela), ki so jih delodajalci, ki zaposlujejo nove delavce, skladno z Zakonom o delovnih razmerjih (Ur. list RS, št. 42/02, 103/07) in Zakonom o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (Ur. list RS, št. 107/06) prijavili na ZRSZ.

Zaposlitve: zaposlitve, ki jih je v prikazanem obdobju na osnovi obrazca M-1 (Prijava podatkov o pokojninskem in invalidskem ter zdravstvenem zavarovanju) registriral Zavod za zdravstveno zavarovanje (ZZZS), ZRSZ pa je zanje pred tem prejel prijavo prostega delovnega mesta oz. vrste dela.

Urad za delo (UD)/Območna služba (OS): podatki o registriranih brezposelnih osebah po UD/OS se nanašajo na UD/OS prijave brezposelne osebe; podatki o prostih delih po UD/OS se nanašajo na UE oz. UD/OS prostega dela.

Občina: podatki o registriranih brezposelnih osebah po občinah se nanašajo na občino stalnega bivališča brezposelne osebe.

Statistična regija: podatki o registrirani brezposelnosti po statističnih regijah se nanašajo na statistično regijo stalnega bivališča brezposelne osebe.

Izdana delovna dovoljenja za zaposlitev tujcev: število delovnih dovoljenj, ki jih je v prikazanem obdobju skladno z Zakonom o zaposlovanju in delu tujcev (Ur. list RS, št. 76/07) ZRSZ izdal za zaposlitev tujcev.

Veljavna delovna dovoljenja za zaposlitev tujcev: število ob koncu prikazanega obdobja veljavnih delovnih dovoljenj tujcev.

Prejemniki republiških in Zoisovih štipendij: prikazani so podatki o dijakih in študentih, ki so v prikazanem obdobju prejeli republiško štipendijo ali štipendijo za izrazito nadarjene (Zoisovo štipendijo).

Statistična znamenja:

- ni pojava

... ni podatka

0 podatek je manjši od 0,5 dane merske enote

0,0 podatek je manjši od 0,05 dane merske enote

1) ali * oznaka za opombo pod tabelo

Vir: Zavod za zaposlovanje Republike Slovenije

Priloga 17: Standardna klasifikacija dejavnosti

	ŠIFRA KATEGORIJE	DESKRIPTOR
PRIMARNE DEJAVNOSTI	A	KMETIJSTVO, LOV, GOZDARSTVO
	B	RIBIŠTVO IN RIBIŠKE STORITVE
SEKUNDARNE DEJAVNOSTI	C	RUDARSTVO
	D	PREDELOVALNE DEJAVNOSTI
	E	OSKRBA Z ELEKTRIČNO ENERGIJO, PLINOM IN VODO
	F	GRADBENIŠTVO
TERCIARNE DEJAVNOSTI	G	TRGOVINA, POPRAVILA MOTORNIH VOZIL IZDELKOV ŠIROKE PORABE
	H	GOSTINSTVO
	I	PROMET, SKLADIŠČENJE IN ZVEZE
	J	FINANČNO POSREDNIŠTVO
	K	POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI, NAJEM IN POSLOVNE STORITVE
	L	DEJAVNOST JAVNE UPRAVE IN OBRAMBE, OBVEZNO SOCIALNO ZAVAROVANJE
	M	IZOBRAŽEVANJE
	N	ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO
	O	DRUGE JAVNE SKUPNE IN OSEBNE VARSTVENE DEJAVNOSTI
	P	ZASEBNA GOSPODINJSTVA Z ZAPOSLENIM OSEBJEM
Q	EKSTERITORIALNE ORGANIZACIJE IN ZDRUŽENJA	

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

2. podatek o ustreznem socialnem zavarovanju tujca v drugi državi, s katero ima Republika Slovenija sklenjeno konvencijo o socialni varnosti /STRANKA/
3. dokazilo o prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju tujca v Republiki Sloveniji /STRANKA/
4. podatek o dovoljenju za prebivanje v Republiki Sloveniji /ZAVOD/

PRIJAVA DELA TUJCA BREZ DELOVNEGA DOVOLJENJA

Pogodbene storitve tujih umetnikov in poklicnih ustvarjalcev

5. seznam tujcev na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-3-4« /STRANKA/
6. fotokopije potnih listov tujcev /STRANKA/

Sejemske storitve

7. izjava o udeležbi na razstavnih ali sejemskih prireditvah /STRANKA/
8. seznam tujcev na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-3-4« /STRANKA/
9. kopija potnih listov tujcev /STRANKA/

Storitve, vezane na dobavo blaga in servisiranje

10. kopija pogodbe s terminskim načrtom, iz katere je razvidna vrsta storitve, ki jo bo tujec opravljal v Republiki Sloveniji /STRANKA/
11. izjava, da je tujec zaposlen pri dobavitelju opreme ali pri njegovem pogodbenem partnerju /STRANKA/
12. seznam tujcev na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-3-4« /STRANKA/
13. fotokopije potnih listov tujcev /STRANKA/

Interventne storitve

14. kopija zaprosila domačega naročnika storitev za nujno odpravo ali preprečitev škode /STRANKA/
15. seznam tujcev na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-3-4« /STRANKA/
16. fotokopije potnih listov tujcev /STRANKA/

Podpis vlagatelja: _____

Datum: _____

Žig

Izpolni zavod

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje izdaja na podlagi 29. člena Zakona o zaposlovanju in delu tujcev (Uradni list RS, št. 76/07 – uradno prečiščeno besedilo) in na podlagi 179. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo), naslednje

P O T R D I L O

Zavod potrjuje prejem **PRIJAVE** dela tujca, navedenega na vlogi oziroma tujcev na priloženem seznamu, kot so navedeni po zaporednih številkah od _____ do _____. PRIJAVA vsebuje vse podatke, ki jih zahteva ZZDT.

Datum

Žig

Podpis pooblaščenice osebe zavoda

_____

_____

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje izdaja na podlagi 29. člena Zakona o zaposlovanju in delu tujcev (Uradni list RS, št. 76/07 – uradno prečiščeno besedilo) in na podlagi 179. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo), naslednje

P O T R D I L O

Zavod potrjuje prejem **ODJAVE** dela tujca. ODJAVA vsebuje vrnjeno originalno delovno dovoljenje št. _____, za tujca _____.

Datum

Žig

Podpis pooblaščenice osebe zavoda

_____

_____

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

- a) če kapitalska gospodarska družba želi zaposliti tujca, ki je najmanj 51-odstotni lastnik te gospodarske družbe;
- b) če delodajalec želi zaposliti tujca z visokošolsko ali univerzitetno izobrazbo (ne glede na smer izobrazbe), ki je bil predhodno najmanj eno leto nameščen pri tem delodajalcu na podlagi 16. člena ZZDT;
- c) če organ državne uprave, drug državni organ ali organ lokalne samouprave oziroma nosilec javnega pooblastila želi zaposliti tujega strokovnjaka;
- č) če izobraževalna ali kulturna ustanova želi zaposliti tujega učitelja, profesorja, lektorja ali drugega strokovnjaka;
- d) če raziskovalna organizacija želi zaposliti tuje znanstvenike ali raziskovalce;
- e) če kulturna ustanova želi zaposliti tujega kulturnega delavca;
- f) če športno društvo (klub, gospodarska družba) želi zaposliti tujega športnika, trenerja ali strokovnega delavca;
- g) če ustanova za jedrsko energijo želi zaposliti tujega strokovnjaka;
- h) če diplomatsko ali konzularno predstavništvo, mednarodna organizacija ali misija tuje države želi zaposliti tujca, ki ga ne more zaposliti po mednarodnem pravu;
- i) če delodajalec želi zaposliti tujca, ki mu je potekla veljavnost osebne delovne dovoljenja z veljavnostjo treh let, ki so ga tujci pridobili na podlagi petletne neprekinjene zaposlitve pri istem delodajalcu in niso imeli prekinitve zaposlitve, daljše od šest mesecev v kateremkoli obdobju;
- j) če delodajalec želi zaposliti tujca z dovoljenjem za prebivanje v Republiki Sloveniji, ki je ožji družinski član tujca z osebnim delovnim dovoljenjem za nedoločen čas
- k) če gre za zaposlitev delavca s poklicem, ki ga na trgu dela primanjkuje.

PODATKI O IZPOLNJEVANJU POGOJEV DELODAJALCA:

- 18. podatek o registraciji oziroma vpisu v ustrezen register v primerih iz točke a, b, i, j in k /ZAVOD/
- 19. pogodba o zaposlitvi podpisana s strani delodajalca. /STRANKA/
- 20. podatek o poravnanih davkih in prispevkih iz naslova zaposlitve in dela /ZAVOD/
- 21. prijavo potrebe po delavcu na obrazcu PD /ZAVOD/
- 22. pozitivno mnenje pristojnega ministrstva, ki se priloži vlogi delodajalca v primerih iz c, č (razen za visokošolske zavode), e in h točke /STRANKA/
- 23. pozitivno mnenje Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez, ki se priloži vlogi delodajalca v primeru iz f točke /STRANKA/
- 24. potrdilo pristojnega organa v Republiki Sloveniji o izpolnjevanju pogojev za delo v jedrskih objektih, ki se priloži vlogi delodajalca v primeru iz g točke /STRANKA/

PODATKI O IZPOLNJEVANJU POGOJEV TUJCA

- 25. fotokopija potnega lista tujca /STRANKA/
- 26. dokazilo o ustreznih izobrazbi v skladu z 21. členom pravilnika v primeru točke b in j /STRANKA/
- 27. v primeru iz j točke podatek, da je tujec ožji družinski član tujca z osebnim delovnim dovoljenjem za nedoločen čas / ZAVOD/
- 28. podatek o dovoljenju za prebivanje v primeru iz j točke /ZAVOD/
- 29. podatek o veljavnem dovoljenju za prebivanje v Republiki Sloveniji, če je delodajalec fizična oseba, ki nima registrirane dejavnosti /ZAVOD/

Izdaja dovoljenja za zaposlitev pri dveh ali več delodajalcih

Poleg podatkov, navedenih v točkah od 1. do 10. se vlogi priložijo še:

- 30. podatek, da je tujec najmanj šest mesecev neprekinjeno zaposlen pri prvem delodajalcu /ZAVOD/

31. sporazum med delodajalcem, pri katerem je tujec že zaposlen, delodajalcem, ki želi tujca zaposliti in tujcem /STRANKA/

PODALJŠANJE DOVOLJENJA ZA ZAPOSILITEV:

Če je delodajalec pri prvi zaposlitvi tujca zaprosil za izdajo prvega dovoljenja za zaposlitev za čas krajši od enega leta:

32. podatek o socialnem zavarovanju /ZAVOD/

33. podatek o veljavnem dovoljenju za prebivanje v Republiki Sloveniji /ZAVOD/

Podaljšanje po enoletni zaposlitvi

PODATKI O IZPOLNJEVANJU POGOJEV DELODAJALCA:

34. podatek o registraciji oziroma vpisu v ustrezen register /ZAVOD/

35. pogodba o zaposlitvi podpisana s strani delodajalca in tujca /STRANKA/

36. prijava potrebe po delavcu na obrazcu PD (samo če tujec prehaja na drugo delovno mesto) /ZAVOD/

PODATKI O IZPOLNJEVANJU POGOJEV TUJCA:

37. fotokopija potnega lista tujca (samo če so se spremenili podatki potne listine priložene k predhodni vlogi za izdajo delovnega dovoljenja) /STRANKA/

38. podatek o dovoljenju za prebivanje v Republiki Sloveniji /ZAVOD/

Spodaj podpisana odgovorna oseba delodajalca izjavljam, da:

- tujec izpolnjuje pogoje za zaposlitev v skladu s predpisi Republike Slovenije

- delavcem zagotavljamo minimalne pravice v zvezi z delovnim časom, odmori in počitki, nočnim delom, minimalnim letnim dopustom, plačo, varnostjo in zdravjem pri delu in posebnim varstvom delavcev po določbah ZZDT-UPB2, Zakona o delovnih razmerjih in kolektivne pogodbe s splošno veljavnostjo oziroma kolektivne pogodbe na ravni dejavnosti, kadar je to za tujca ugodnejše.

Seznanjen sem, da na podlagi 66. in 139. člena Zakona o splošnem upravnem postopku uradna oseba Zavoda RS za zaposlovanje, ki vodi postopek, iz uradnih evidenc pridobiva podatke, potrebne za ugotavljanje dejanskega stanja in dejstev, pomembnih za odločanje in tega ne prepovedujem.

Podpis vlagatelja: _____

Datum: _____

Žig

Dokazovanje ustreznosti izobrazbe oziroma poklicnih kvalifikacij

V postopku pridobivanja delovnih dovoljenj za državljane tretjih držav se v primerih, ko kolektivna pogodba ali splošni akt delodajalca med pogoji za opravljanje dela zahteva določeno stopnjo oziroma vrsto izobrazbe,

ustreznost izobrazbe dokazuje s fotokopijo overjenega spričevala, oziroma listine o izobraževanju in njenim prevodom v slovenski jezik. Izvirnik listine o izobraževanju, katerega fotokopija se priloži, mora biti predhodno overjen na podlagi Konvencije o ukinjanju legalizacije tujih javnih dokumentov (Uradni list FLRJ, št. 10/62) **z žigom Apostille** ali v primeru, ko tuja država ni podpisnica te konvencije, na podlagi Zakona o overovitvi listin v mednarodnopravnem prometu (Uradni list RS, številka 64/01).

Če bo državljan tretje države v Republiki Sloveniji opravljal reguliran poklic, se poklicna kvalifikacija za opravljanje reguliranega poklica izkazuje na naslednja načina:

a) v primeru, da se poklicna kvalifikacija priznava po zakonu, ki ureja postopek priznavanja poklicnih kvalifikacij državljanom držav članic Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora in Švicarske konfederacije za opravljanje reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v Republiki Sloveniji, se k vlogi priložijo podatki o priznani poklicni kvalifikaciji;

b) v primeru, da se poklicna kvalifikacija ne priznava na način določen v točki a), delodajalec k vlogi za izdajo dovoljenja za zaposlitev priloži izjavo, da tujec izpolnjuje pogoje za opravljanje reguliranega poklica.

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

Podatki o naročniku pogodbenega dela

1	Firma														
2	Sedež														
3	Matična številka														
4	Šifra dejavnosti							6.1.1	Davčna številka						

Kraj in čas izvajanja pogodbe

A	Kraj dela:															
B	Začetek dela							Konec dela							C	Število delavcev
E	Oseba za stike (priimek, ime, naslov) tel. številka															

Obvezno označite vrsto dovoljenja za delo (označite v):

A) DOVOLJENJE ZA DELO ZA NAPOTENE DELAVCE

PODATKI:

1. pogodba o opravljanju storitev za naročnika /STRANKA/
2. podatka o registraciji obeh pogodbenih strank /STRANKA/ in /ZAVOD/
3. izjava izvajalca storitve, da bo v času izvajanja storitev na ozemlju Republike Slovenije napotenim delavcem zagotavljal delovnopravne pogoje v skladu s slovensko zakonodajo /STRANKA/
4. seznam napotenih delavcev na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-3-4« /STRANKA/
5. fotokopije potnih listov napotenih delavcev, navedenih v prilogi k obrazcu /STRANKA/
6. dokazilo, da so napoteni delavci najmanj eno leto zaposleni pri njem /STRANKA/
7. podatek o plačilu posebnih stroškov po 34. členu ZZDT /ZAVOD /

Vloga za podaljšanje, če pogodbe v predvidenem roku iz utemeljenih razlogov ni bilo mogoče dokončati:

8. obrazložitev o utemeljenosti podaljšanja izvajanja pogodbe (npr. višja sila, vezanost izvajanja del na predhodna dela, ki niso dokončana v roku, in drugi utemeljeni razlogi) /STRANKA/
9. aneks k osnovni pogodbi o opravljanju storitev /STRANKA/
10. seznam napotenih delavcev na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-3-4« /STRANKA/
11. podatek o plačilu posebnih stroškov po 34. členu ZZDT /ZAVOD/

Zamenjava delavcev med izvajanjem pogodbe:

12. seznam napotenih delavcev na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-3-4« /STRANKA/
13. fotokopije potnih listov napotenih delavcev, navedenih v prilogi k obrazcu /STRANKA/
14. dokazilo, da so napoteni delavci najmanj eno leto zaposleni pri delodajalcu, ki napotuje delavce v Republiko Slovenijo /STRANKA/
15. podatek o plačilu posebnih stroškov po 34. členu ZZDT /ZAVOD/

Vloga za izdajo dodatnih dovoljenj, če se zaradi povečanega obsega dela sklenejo aneksi k osnovni pogodbi o opravljanju storitev, na podlagi katere so bila že izdana dovoljenja za delo:

16. aneks k osnovni pogodbi /STRANKA/
17. seznam dodatno napotenih delavcev na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-3-4« /STRANKA/
18. fotokopije potnih listov napotenih delavcev, navedenih v prilogi k obrazcu /STRANKA/
19. dokazilo, da so napoteni delavci najmanj eno leto zaposleni pri delodajalcu, ki napotuje delavce v Republiko Slovenijo /STRANKA/
20. podatek o plačilu posebnih stroškov po 34. členu ZZDT /ZAVOD/

Pri izvajanju storitev posebnega pomena za državo, ki se lahko izvaja dlje kot tri mesece, mora naročnik storitve pred vložitvijo vloge za izdajo dovoljenj za delo pridobiti pisno soglasje ministrstva, pristojnega za delo.

Vloga vsebuje vse podatke, navedene v točki A razen pogodbe o opravljanju storitev za naročnika in terminskega plana izvajanja dela ter soglasje.

B) DOVOLJENJE ZA DELO ZA NAMEŠČENE DELAVCE

PODATKI:

21. pogodba o izvedbi storitev ali posameznih nalog /STRANKA/
22. dokazilo o registraciji tujega delodajalca /STRANKA/
23. podatek o registraciji družbe, podružnice ali druge organizacijske enote v Republiki Sloveniji /ZAVOD/
24. fotokopija potnih listov napoteni delavcev /STRANKA/
25. dokazilo, da je napoteni delavec najmanj eno leto zaposlen pri delodajalcu, ki namešča delavce v Republiko Slovenijo /STRANKA/
26. izjava, da bo v času izvajanja storitev na ozemlju Republike Slovenije nameščenim delavcem zagotavljal delovnopravne pogoje v skladu s slovensko zakonodajo /STRANKA/
27. podatek o plačilu posebnih stroškov po 34. členu ZZDT /ZAVOD/

Vloga za podaljšanje, če pogodbe v predvidenem roku iz utemeljenih razlogov ni bilo mogoče dokončati:

28. obrazložitev o utemeljenosti podaljšanja izvajanja pogodbe (npr. višja sila, vezanost izvajanja del na predhodna dela, ki niso dokončana v roku, in drugi utemeljeni razlogi) /STRANKA/
29. aneks k osnovni pogodbi o opravljanju storitev /STRANKA/
30. seznam nameščenih delavcev na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-3-4« /STRANKA/
31. podatek o plačilu posebnih stroškov po 34. členu ZZDT /ZAVOD/

Zamenjava delavcev med izvajanjem pogodbe:

32. seznam nameščenih delavcev na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-3-4« /STRANKA/
33. fotokopije potnih listov nameščenih delavcev, navedenih v prilogi k obrazcu /STRANKA/
34. dokazilo, da so nameščeni delavci najmanj eno leto zaposleni pri delodajalcu, ki namešča delavce v republiko Slovenijo /STRANKA/
35. podatek o plačilu posebnih stroškov po 34. členu ZZDT /ZAVOD/

Vloga za izdajo dodatnih dovoljenj, če se zaradi povečanega obsega dela sklenejo aneksi k osnovni pogodbi o opravljanju storitev, na podlagi katere so bila že izdana dovoljenja za delo:

36. aneks k osnovni pogodbi /STRANKA/
37. seznam dodatno nameščenih delavcev na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-3-4« /STRANKA/
38. fotokopije potnih listov nameščenih delavcev, navedenih v prilogi k obrazcu /STRANKA/
39. dokazilo, da so nameščeni delavci najmanj eno leto zaposleni pri delodajalcu, ki namešča delavce v Republiko Slovenijo /STRANKA/
40. podatek o plačilu posebnih stroškov po 34. členu ZZDT /ZAVOD/

C) DOVOLJENJE ZA DELO ZA GIBANJE OSEB ZNOTRAJ ZDRUŽB

PODATKI:

41. dokazilo o registraciji tujega delodajalca /STRANKA/
42. podatek o registraciji družbe, podružnice ali druge organizacijske enote v Republiki Sloveniji /ZAVOD/
43. fotokopija potnega lista napotenega delavca /STRANKA/

44. dokazilo, da je napoteni delavec najmanj eno leto zaposlen pri delodajalcu, ki napotuje delavce v republiko Slovenijo /STRANKA/
45. akt o imenovanju oziroma o napotitvi delavca na začasno delo v organizacijsko enoto /STRANKA/
46. podatek o plačilu posebnih stroškov po 34. členu ZZDT /ZAVOD/

D) DOVOLJENJE ZA DELO ZA DODATNO IZOBRAŽEVANJE TUJIH NAPOTENIH DELAVCEV

E) DOVOLJENJE ZA DELO TUJIM NAPOTENIM DELAVCEM ZA IZVAJANJE DODATNEGA IZOBRAŽEVANJA SLOVENSkih DELAVCEV

PODATKI:

45. soglasje pristojne zbornice (Gospodarska zbornica Slovenije, Obrtna zbornica Slovenije, itd.) o izpolnjevanju kriterijev, določenih s podzakonskim aktom iz osmega odstavka 14.a in 14.b člena ZZDT /STRANKA/
46. pogodba o dodatnem izobraževanju med slovensko in tujo gospodarsko družbo, s programom dodatnega izobraževanja, ki ga je potrdila pristojna zbornica (Gospodarska zbornica Slovenije, Obrtna zbornica Slovenije, itd.) /STRANKA/
47. seznam tujih napotnih delavcev na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-3-4« /STRANKA/
48. fotokopije potnih listov napotnih delavcev /STRANKA/
49. dokazilo, da so napoteni delavci zaposleni v tej gospodarski družbi /STRANKA/
50. podatek o plačilu posebnih stroškov po 34. členu ZZDT /ZAVOD/

F) DOVOLJENJE ZA DELO ZA USPOSABLJANJE IN IZPOPOLNJEVANJE

PODATKI:

51. podatek o ustrezni registraciji organizatorja oziroma javno pooblastilo za opravljanje tovrstne dejavnosti /STRANKA/ ali /ZAVOD/
52. podatek o registraciji organizacije, v kateri se bo tujec usposabljal oziroma izpopolnjeval /ZAVOD/
53. pogodba o zaposlitvi tujca oziroma pogodba o usposabljanju oziroma izpopolnjevanju tujca med nosilcem programa usposabljanja oziroma izpopolnjevanja in organizacijo, v kateri se bo tujec usposabljal oziroma izpopolnjeval /STRANKA/
54. program usposabljanja oziroma izpopolnjevanja /STRANKA/
55. fotokopije potnih listov tujcev /STRANKA/
56. mnenje pristojne institucije o utemeljenosti usposabljanja oziroma izpopolnjevanja v primeru, ko ni sklenjen meddržavni sporazum /STRANKA/

Vloga za podaljšanje dovoljenja za delo za usposabljanje oziroma izpopolnjevanje:

56. obrazložitev vloge za podaljšanje dovoljenja za delo /STRANKA/
57. aneks k osnovni pogodbi /STRANKA/

G) DOVOLJENJE ZA DELO ZA SEZONSKO DELO

Podatki k vlogi za izdajo dovoljenja za delo za sezonsko delo v gradbeništvu, gostinstvu, turizmu ter druga sezonska dela:

58. podatek o registraciji oziroma vpisu v ustrezen register /ZAVOD/
59. podatek o šestmesečnem poslovanju na predpisanem obrazcu »Priloga k obrazcu ZRSZ-TUJ-2-3« /STRANKA/
60. podatek o poravnanih davkih in prispevkih iz naslova zaposlitve in dela /ZAVOD/
61. pogodba o zaposlitvi, ki jo podpiše delodajalec v štirih izvodih /STRANKA/
62. fotokopija potnega lista tujca /STRANKA/
63. prijava potrebe po delavcu na obrazcu PD /ZAVOD/

Ponovna vloga za izdajo dovoljenja za delo za sezonsko delo v gostinstvu in turizmu v istem koledarskem letu za istega tujca:

64. pogodba o zaposlitvi s tujcem za čas podaljšanja /STRANKA/

**Podatki k vlogi za izdajo dovoljenja za delo za sezonsko delo v kmetijstvu in gozdarstvu:
- če gre za sklenitev delovnega razmerja,**

65. podatek o registraciji oziroma vpisu v ustrezen register ali dokazila, da je lastnik ali zakupnik kmetije /ZAVOD/ ali /STRANKA/
66. podatek o poravnanih davkih in prispevkih iz naslova zaposlitve in dela /ZAVOD/
67. pogodba o zaposlitvi, ki jo podpiše delodajalec v štirih izvodih /STRANKA/
68. fotokopija potnega lista tujca /STRANKA/
69. prijava potrebe po delavcu na obrazcu PD /ZAVOD/

- če ne gre za sklenitev delovnega razmerja,

70. podatek o registraciji oziroma vpisu v ustrezen register ali podatek, da je lastnik ali zakupnik kmetije ali gozda oziroma kmetijskega zemljišča /ZAVOD/ ali /STRANKA/
71. podpisana pogodba o delu s tujcem /STRANKA/
72. fotokopija potnega lista tujca /STRANKA/

Podaljšanje dovoljenja za delo za sezonsko delo v kmetijstvu in gozdarstvu v istem koledarskem letu:

73. podpisana pogodba o zaposlitvi s tujcem za čas podaljšanja /STRANKA/

Če delodajalec zaprosi za izdajo dovoljenja za delo v dveh ali treh obdobjih, ko se ne sklene delovno razmerje (posamezno obdobje ne sme presegati 30 dni):

74. podatek o registraciji oziroma vpisu v ustrezen register ali podatek, da je lastnik ali zakupnik kmetije ali gozda oziroma kmetijskega zemljišča /ZAVOD/ ali /STRANKA/
75. podpisana pogodba o delu s tujcem za vsa zaprosena obdobja /STRANKA/
76. fotokopija potnega lista tujca /STRANKA/

H) DOVOLJENJE ZA DELO TUJIH ZASTOPNIKOV DRUŽB

PODATKI:

77. podatek o registraciji družbe, podružnice oziroma druge organizacijske oblike, iz katerega je razvidno, da tujec zanjo opravlja poslovodno funkcijo /ZAVOD/
78. fotokopija potnega lista tujca /STRANKA/
79. dokazilo o številu zaposlenih /STRANKA/

Ponovna vloga za izdajo dovoljenja za delo

80. podatek o registraciji družbe, podružnice oziroma druge organizacijske oblike, iz katerega je razvidno, da tujec zanjo opravlja poslovodno funkcijo /ZAVOD/

I) DOVOLJENJE ZA DELO ZA POGODBENE STORITVE TUJCEV

81. podatek o registraciji iz ustreznega registra /ZAVOD/
82. pogodba o delu s tujcem, /STRANKA/
83. fotokopija potnega lista tujca /STRANKA/
84. dokazilo o posebnem specialističnem znanju, ki ga ni mogoče zagotoviti s ponudbo na notranjem trgu /STRANKA/

Vloga za obnovo v primeru, ko je pogodba o delu s tujcem sklenjena za obdobje, daljše od enega leta:

85. pogodba o individualnih storitvah, /STRANKA/
86. fotokopija potnega lista tujca /STRANKA/

Spodaj podpisana odgovorna oseba delodajalca izjavljam, da delavcem zagotavljamo minimalne pravice v zvezi z delovnim časom, odmori in počitki, nočnim delom, minimalnim letnim dopustom, plačo, varnostjo in zdravjem pri delu in posebnim varstvom delavcev po

določbah ZZDT, Zakona o delovnih razmerjih in kolektivne pogodbe s splošno veljavnostjo oziroma kolektivne pogodbe na ravni dejavnosti, kadar je to za tujca ugodnejše.

Seznanjen sem, da na podlagi 66. in 139. člena Zakona o splošnem upravnem postopku uradna oseba Zavoda RS za zaposlovanje, ki vodi postopek, iz uradnih evidenc pridobiva podatke, potrebne za ugotavljanje dejanskega stanja in dejstev, pomembnih za odločanje, in tega ne prepovedujem.

Podpis vlagatelja: _____

Datum: _____

Žig

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

Podatki k vlogi in dokazila za izdajo osebnega delovnega dovoljenja:

1) Fotokopija potnega lista pri vseh vrstah delovnih dovoljenj /STRANKA/

Osebno delovno dovoljenje z veljavnostjo enega leta

za samozaposlenega tujca

- 2) podatek o veljavnem dovoljenju za prebivanje /ZAVOD/
3) podatek o dovoljenju za prebivanje, veljavnem v času enega leta pred vložitvijo vloge /ZAVOD/
4) podatek o depozitu lastnih finančnih sredstev v višini 10.000 evrov za namen poslovanja kot samostojni podjetnik posameznik, ali ustanovitelj osebne gospodarske družbe v obliki potrdila banke s sedežem ali drugo obliko poslovanja v Republiki Sloveniji /STRANKA/
5) podatek o lastništvu poslovnega prostora v obliki izpisa iz zemljiške knjige, ali podatek o najemu poslovnega prostora v obliki najemne pogodbe, /STRANKA/
6) pri ponovni vlogi - podatek iz Poslovnega registra o vpisu tujca kot ustanovitelja ali soustanovitelja osebne gospodarske družbe ali kot samostojnega podjetnika posameznika /ZAVOD/

za samozaposlitev delovnega migranta:

- vloga vsebuje podatke iz 4. in 5. točke za samozaposlitev tujca ter
7) podatek, da je bil neprekinjeno najmanj eno leto pred registracijo v Republiki Sloveniji zaposlen kot delovni migrant /ZAVOD/

za tujca, ki opravlja samostojno poklicno dejavnost:

- 8) podatek o vpisu tujca v ustrezen z zakonom predpisan vpisnik za opravljanje samostojne poklicne dejavnosti /ZAVOD/

za tujca iz 53. člena ZZDT (tujci, ki jim je s pravnomočno sodbo sodišča priznana delovno razmerje v času od 18.7.1992 do 15.10.1992)

- 9) pravnomočna sodba sodišča /STRANKA/

Osebno delovno dovoljenje z veljavnostjo treh let

za ožjega družinskega člana slovenskega državljana

- 10) dokazilo, da je ožji družinski član slovenskega državljana /STRANKA/
11) podatek o veljavnem dovoljenju za začasno prebivanje zaradi združitve družine /ZAVOD/

za ožjega družinskega člana tujca

- 12) dokazilo, da je ožji družinski član tujca /STRANKA/
13) podatek o veljavnem dovoljenju za začasno prebivanje zaradi združitve družine /ZAVOD/
14) podatek, da je ob vložitvi vloge že dve leti neprekinjeno bival v Republiki Sloveniji na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje /ZAVOD/
15) podatek o osebnem delovnem dovoljenju za nedoločen čas tujca, katerega ožji družinski član je /ZAVOD/

za slovenskega izseljenca ali njegovega potomca

- 16) dokazilo, da je slovenski izseljenec ali njegov potomec do tretjega kolena v ravni vrsti /STRANKA/

za samozaposlenega tujca

- 17) podatek iz Poslovnega registra o vpisu tujca kot ustanovitelja ali soustanovitelja osebne gospodarske družbe ali kot samostojnega podjetnika posameznika, oziroma vpisu tujca v ustrezen z zakonom predpisan vpisnik za opravljanje samostojne poklicne dejavnosti /ZAVOD/
18) podatek, da je bil ob vložitvi vloge že dve leti neprekinjeno samozaposlen v Republiki Sloveniji /ZAVOD/

za tujca z najmanj poklicno izobrazbo

19) dokazilo o najmanj poklicni izobrazbi /STRANKA/

20) podatek, da je bil tujec zadnji dve leti pred vložitvijo vloge neprekinjeno zaposlen pri istem delodajalcu ali njegovem pravnem nasledniku /ZAVOD/

za delovnega migranta

21) podatek, da je delovni migrant /ZAVOD/

22) podatek, da je bil zadnji dve leti pred vložitvijo vloge neprekinjeno zaposlen pri istem delodajalcu ali njegovemu pravnemu nasledniku /ZAVOD/

23) fotokopija pogodbe o zaposlitvi /STRANKA/ (po 38. členu prehodne določbe ZZDT)

24) podatek o osebnem delovnem dovoljenju z veljavnostjo treh let/ZAVOD/ (po 38. členu prehodne določbe ZZDT).

za tujca, ki je zadnji letnik šolanja končal v Republiki Sloveniji in pridobil najmanj visokošolsko izobrazbo

25) dokazilo, da je zadnji letnik šolanja končal v Republiki Sloveniji in najkasneje eno leto pred vložitvijo vloge pridobil najmanj visokošolsko izobrazbo (fotokopija diplome) /STRANKA/

za tujca, ki je v Republiki Sloveniji zaključil program raziskovalnega dela

26) dokazilo, da je zaključil program raziskovalnega dela v Republiki Sloveniji najkasneje eno leto pred vložitvijo vloge (potrdilo raziskovalne organizacije o zaključku raziskovalnega dela) /STRANKA/

za ožjega družinskega člana tujca s statusom raziskovalca

27) dokazilo, da je ožji družinski član tujca s statusom raziskovalca /STRANKA/

28) dokazilo, da ima njegov ožji družinski član status raziskovalca (potrdilo raziskovalne organizacije) /STRANKA/

za ožjega družinskega člana tujca, ki je v Republiki Sloveniji zaključil program raziskovalnega dela

29) dokazilo, da je ožji družinski član tujca, ki je v RS zaključil program raziskovalnega dela in pridobil osebno delovno dovoljenje /STRANKA/

30) dokazilo, da je tujec ožji družinski član tujca, ki je pridobil osebno delovno dovoljenje na podlagi 8. točke prvega odstavka 10. člena ZZDT /STRANKA/

za tujca s subsidiarno zaščito

31) podatek, da je oseba s subsidiarno zaščito /ZAVOD/

Osebno delovno dovoljenje za nedoločen čas

za tujca z dovoljenjem za stalno prebivanje

32) podatek o dovoljenju za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji /ZAVOD/

za begunca

33) podatek o priznanju statusa begunca /ZAVOD/

Osebno delovno dovoljenje za čas, določen s posebnim zakonom oziroma mednarodno pogodbo

za prosilca za mednarodno zaščito za čas treh mesecev

34) podatek, da je tujec prosilec za mednarodno zaščito /ZAVOD/

35) podatek, da je od vložitve prošnje za mednarodno zaščito minilo najmanj eno leto /ZAVOD/

za čas trajanja statusa osebe z začasno zaščito

36) podatek o priznanju statusa osebe z začasno zaščito /ZAVOD/

na podlagi mednarodne pogodbe za čas, ki ga določa mednarodna pogodba

37) drugi v skladu z mednarodno pogodbo določeni podatki /STRANKA/ ali /ZAVOD/

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Študentka Nikolaja Jurgl izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela in sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Janez Malačiča in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 23.12.2008

Podpis: _____

Diplomsko delo je lektorirala prof. Metka Kranjčević.

